ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ახალგაზრდა მკვლევართა ჟურნალი

№3, ივლისი

Journal of Young Researchers

No. 3, July

ელექტრონული სტუდენტური სამეცნიერო ჟურნალი

2016

ISSN: 2346-7754

სარჩევი

ახალგაზრდა მკვლევართა ჟურნალი. №3, ივლისი, 2016

Journal of Young Researchers. No.3, July, 2016

EUROPEAN SECURITY ORDER: HISTORICAL AND THEORETICAL APPRAISAL OF THE RUSSIAN VIEW

Eka Akobia*

Ph.D. Student, Departament of International Relations, Faculty of Social and Political Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

რეზიუმე

2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომი და 2014 წელს რუსეთის მიერ ყირიმის ანექსია და დონბასის რეგიონში საომარ მოქმედებებში მონაწილეობა მიიჩნევა ევროპის უსაფრთხოების არქიტექტურის გარკვეული გაუმართაობის ნიშანსვეტად. თუმცა, უსაფრთხოების ძირითად აქტორებს შორის არსებობს სრული უთანხმოება იმის შესახებ, თუ რა წარმოადგენს უსაფრთხოების სფეროში ევროპულ და ევრო-ატლანტიკურ ქვეყნებს შორის თანამშრომლობის ჩავარდნის მიზეზს. დასავლეთის სახელმწიფოები მიიჩნევენ, რომ მიზეზია რუსეთის მხრიდან არასაკმარისი პოლიტიკური ნების ქონა დაემორჩილოს უსაფრთხოების ფუნდამენტურ დოკუმენტებში მოცემულ პრინციპებსა და ნორმებს, ხოლო რუსეთი მიიჩნევს, რომ მიზეზები უნდა ვეძებოთ დასავლეთის უსაფრთხოების პოლიტიკაში, რომლის მთავარი ნიშანსვეტი ნატოს გაფართოებაა. რუსეთის პასუხი საქართველოს, უკრაინისა და სხვა კრიზისულ სიტუაციებთან დაკავშირებით მუდმივად არის, რომ დღევანდელი ევროპის უსაფრთხოების წესრიგი არასრულყოფილია, მიუხედავად იმისა, რომ რუსეთმა თითქოს არაერთხელ შესთავაზა დასავლეთს უფრო ეფექტური ერთიანი კოლექტიური უსაფრთხოების სისტემის შექმნა. ამ არგუმენტს რუსული მხარე ისტორიული დისკურსით ამყარებს და დროდადრო მწვავედ აკრიტიკებს დასავლეთს გაშვებული შესაძლებლობის გამო. სტატიის მიზანია სწორედ ამ ისტორიული ეპიზოდის (ცივი ომის შემდგომ პერიოდში ევროპის უსაფრთხოების წესრიგის შექმნასთან დაკავშირებული რუსული ინიციატივები) დეტალური აღწერა და რეჟიმების თეორიის მეშვეობით ინტერპრეტაცია, რაც საშუალებას იძლევა ზუსტად შეფასდეს განსახილველი ისტორიული პროცესი და ნათლად წარმოჩნდეს ევროპის უსაფრთხოების წესრიგში არსებული პრობლემების რეალური მიზეზები. სტატია ადგენს, რომ ცივი ომის შემდგომ პერიოდში არცერთი რუსული ინიციატივა არ ყოფილა განხორციელებადი, მითუმეტეს, რომ რუსეთის თანამდევი ქმედებები არ ქმნიდა კარგ წინაპირობას უსაფრთხოების სფეროში ახალი კოლექტიური უსაფრთხოების რეჟიმის შექმნის თაობაზე სახელმწიფოთა შორისი თანამშრომლობის განმაპირობებელად. სტატია ასკვნის, რომ ევროპის უსაფრთხოების წესრიგის გაუმჯობესება საჭიროებს რუსეთის მხრიდან პარტნიორებისა და განსაკუთრებით მეზობლების მიმართ დაშვებული შეცდომების აღიარებას; ამასთან, საჭიროა მმართველმა რუსულმა ელიტამ გაითავისოს, რომ შეუძლებელია უსაფრთხოების რეჟიმის ქვეყნებზე თავსმოხვევა ხელშეკრულების მეშვეობით, არამედ აუცილებელია ინტეგრაცია, რისთვისაც უპირველეს ყოვლის რუსეთმა უნდა დაიმკვიდროს, ხანგრძლივი დროის განმავლობაში, სანდო აქტორის რეპუტაცია, რომელიც საკუთარი უსაფრთხოების გაუმჯობესების უკეთეს საშუალებად ოპორტუნისტულ ექსპანსიას არ განიხილავს.

* *ელფოსტა: akobiae@gmail.com*

საკვანძო სიტყვები: ევროპის უსაფრთხოების წესრიგი, რუსული ინიციატივები ევროპის უსაფრთხოების წესრიგთან დაკავშირებით, რეჟიმების თეორია, ევროპული უსაფრთხოების განმტკიცება.

Abstract

The 2008 Russia-Georgian war, as well as the Russian annexation of Ukraine's Crimea in 2014 and its military participation in the Donbas region represent clear cases of shortcomings of the European security order. However, there is a complete disagreement between European security actors over the reasons behind lack of cooperation and coordination on security issues. The Western countries maintain that the main problem is the lack of political will from Russia to comply with the existing principles and norms enshrined in the fundamental security documents, while Russia believes that the problem lies with the Western security policy and mainly the decision to enlarge NATO after the Cold War. In response to conflicts with Georgia, Ukraine and other security crises situations, Russia retorts that the problem lies with imperfect security order in Europe and the West missed an opportunity, on numerous occasions, to implement Russian proposals in this regard. Russia backs up its argument with a specific historical discourse. Hence, the aim of this article is to provide for a historical description and analysis of the chosen case (Russian proposals regarding the European security order after the Cold War) and interpretation of the failure to cooperate with the use of regime theories.

Article finds that these Russian initiatives have not been plausible especially since the accompanying Russian actions did not create necessary goodwill to condition cooperation among European states on creating a new security regime in exchange for the existing security institutions. Article concludes that a major breakthrough in improving European security lies with Russia's capacity to acknowledge its own misgivings in relations with its European and Euro-Atlantic partners, first and foremost with its neighbors. Second, the Russian governing elites need to concede that a desired security regime cannot be imposed over by a treaty but it takes a gradual integration for which Russia has to establish the reputation of a trustworthy security actor, which does not consider opportunistic expansionism as a better way to increase its own security.

Key words: European security order, Russian proposals on European security order, regime theories, Improvement of European security.

Introduction

The 2008 Russia-Georgia war shook the European security order to its core as one OSCE member state invaded another with subsequent military occupation and then the unilateral recognition of parts of its territory as sovereign states. A shock of even greater magnitude emerged when Russia annexed Ukraine's Crimea in March 2014 and continued to be involved militarily in Ukraine's Donbas region. Russia's ongoing role in the crisis in Ukraine has become the new watershed in European politics, bringing about tectonic shifts in Russian-Western relations, denoted by the imposition of sanctions on Russia and disruption of existing institutional ties.

Russian involvement in Georgia and Ukraine reveals the shortcomings of the existing European security order. Moreover, arising disagreements between Russia and the rest of the Euro-Atlantic states affects their overall effectiveness in terms of tackling global threats such as the war in Syria, the rise of extremism, radicalization and sectarian violence and the resulting problems, such as the flow of refugees from the war-affected territories.

However, there is a great divide between Russia and the West over identifying the causes behind such malfunctions. The US and European countries maintain that the main fault lies with Russian incompliance with the existing norms and principles enshrined in the basic and fundamental agreements in Europe including the Helsinki Final Act and the Charter of Paris such as respect for the rights inherent in sovereignty, territorial integrity, inviolability of frontiers, refraining from the threat or use of force, as well as fulfillment in good faith of obligations under international law.

In opposition, Russia's reading has traditionally been that "everything is the fault of the West" most importantly because they have failed to build single and inclusive security architecture after the Cold War. In his March 3, 2016 article - "Russia's Foreign Policy: Historical Background" Russia's Foreign Minister, Sergey Lavrov lamented that European countries failed to create "a new foundation for European security by strengthening the military and political components of the Organisation for Security and Cooperation in Europe" (Lavrov, 2016). Instead, Lavrov claimed that the Euro-Atlantic partners have opted for NATO expansion, which caused "the systemic problems that have soured Russia's relations with the United States and the European Union" (Lavrov, 2016). At the 2016 Munich Security Conference, Russia's Prime Minister Dmitry Medvedev argued the same (Medvedev, 2016), while Russia's President Vladimir Putin repeatedly discusses the need to remodel the European security order (For example see Putin, Valdai Conference, 2014).

While it is unquestionable that Russia represents a major and an important actor in European politics, a fuller and more inclusive picture of the European security requires the study of the Russian discourse on the issues of European security order both through historical and theoretical perspective. This article will aim to show more clearly what where Russian preferences for the security order in the post-Cold War era and why she failed to garner necessary support to realize stated goals.

The article will rely on the historical descriptive method, which allows a researcher to focus on past events and conditions in order to "explain or evaluate phenomena that others have not fully described"

(Van Evera, 1997, p. 95). The article will hence focus on the historical description and then the analysis of a single historical phenomenon: Russian preferences for the European security order in post Cold War era and the following outcomes. The explanatory work is important, since one of the key actors in European politics – Russia, puts forward exclusive reading of history that implies concrete faults with the existing European security order which is different from the interpretation of the absolute majority of other participating states in this order. It is important to review the Russian view and reveal what needs to be re-evaluated for a better understanding of the European security. According to Levy, a single case study can be descriptive but also interpretive one structured by a theoretical framework and aimed at explanation. This is analytic history as it explains particular historical episode rather than aim to develop or test theoretical generalizations (2002, p. 435). In that respect this article will use regime theories to explain the subsequent outcome as well as failures of Russian initiatives across the identified historical period. The article will then identify analytical evidence for policy relevant recommendations.

Yeltsin and Putin Policies – a quest for veto rights in European Security

In the wake of the disintegration of the USSR, NATO almost immediately proposed a new framework of 'interlocking institutions' that would take up complementary roles to prevent instability and division in Europe. The Rome Declaration stated - "NATO, the CSCE, the European Community, the WEU and the Council of Europe complement each other" (Rome Declaration, 1991). The following December the Alliance launched a new format – the North Atlantic Cooperation Council (NACC), which proposed to include the Allies and former adversaries in a single forum to discuss security matters.

Initial Russian efforts to dictate the rules for the new post-Cold War European security order date back to the origins of the new Russian state. When Boris Yeltsin came to head the new Russian state, born out of the rubles of the Soviet Union, he based his political platform on complete jettisoning of the Communist ideology and building a democratic and economically viable state. He was showing full interest in jointly building a new security system in Europe. In his letter to US President George Bush, Yeltsin declared that he "positively assesses the outcome of the session of the NATO Council in Rome. We are in support of the NATO efforts to build a new system of security from Vancouver to Vladivostok... We welcome the decision by the NATO Council to establish the Atlantic council on cooperation and intend to get involved in the work of this body" (1991, p. 2-4).

However, Yeltsin's vision of a democratic and economically viable Russia soon became overburdened by difficulty of the tasks ahead as well as his government's failures in executing the needed reforms effectively. The situation Yeltsin inherited was extremely dire: exhausted foreign reserves, hyperinflation and budget deficit that totaled to about 20 % of the GDP. A reform known as "shock therapy" failed to achieve desired results. According to Talbot, instead of economic recovery, a new class of 'robber barons' emerged and crime and corruption became widespread. The most incapacitating flaw of the reform was the absence of cooperation between the government and the Parliament (2002, p. 30). For this reason, "notions of convergence and integration with the West lost their appeal, and Russia's leaders began shifting back onto a more Westphalian Great Power course" (Mankoff, 2009, p. 37). That also meant that the military class and their ideas became more prominent in Russian politics. Already in 1993 the Russian Foreign Intelligence (FIS) report and a new military doctrine took an openly antagonistic stand against NATO and perceived its continued existence acceptable only under the condition of its complete transformation into a more political institution (Smith, 2006, p. 55-57).

Simultaneously, Russia continued to push for its special status within European security institutions (first and foremost in NATO) at the same time Russia started to claim its special rights in 'its near abroad'. In 1993 Yeltsin declared - "the time has come for distinguished international organizations, including the UN, to grant Russia special powers as a guarantor of peace and stability in the former regions of the USSR" (cited in Hill et al., 1994, p. 1). However, in reality, Russia was usurping its regional leadership and despite the peacemaking rhetoric, massive evidence was accumulating that Russia was not acting as an honest broker in the conflicts situations that have followed the breakup of the USSR. A 1994 study concluded: "An analysis of the conflicts in the republics of the former Soviet Union since 1992, reveals a disturbing pattern. In each of the conflicts, there is evidence to suggest that Russia has intervened in such a way as to promote their escalation and/or continuation instead of their cessation...in a manner that would seem consistent with stated Russian policy, the sovereignty of each of the republics of the former Soviet Union has been compromised, forcing them into an increasingly dependent relationship with Moscow" (Hill et al., 1994, pp. 1-2).

Despite the growing apprehension about Russia's actions, in 1994 NATO continued to think of ways on how to accommodate Russian demands for a privileged relationship. On June 22, 1994, once Russia signed up for the PfP, the Alliance issued "summary conclusions" creating a more exclusive 16+1 format for Russia (Summary Conclusions, 1994). Instead of seeking closer cooperation with NATO and integration with Europe, throughout 1994 Russia concentrated on promoting the idea of a 'security council' for Europe made up by the leading CSCE members and empowered to take executive decisions on behalf of the member states as a whole (Smith, 2006, p.12). Simultaneously, Russia was promoting the CSCE as the lead institution in European security affairs calling for a 'hierarchical' organisational structure and a 'co-ordinating role' for the CSCE over NATO, the European Union and other international institutions (Ibid.,).

Meanwhile, as Central and Eastern European sovereign states sought further institutional integration with Euro-Atlantic space, the push for the NATO enlargement picked up momentum, supported by prominent individuals in Western countries (Goldgeier, 2010, pp. 47-48). After complex policy considerations, by January 1994, the idea had ripened within the Clinton administration that the question of NATO enlargement was no longer about "whether" but about when and how (Asmus, 2010). The disagreement over the NATO's imminent enlargement resulted in a bitter exchange at the 1994 Budapest CSCE Summit. While Clinton pledged continued cooperation and assistance to Russia, he also firmly declared that no third country would be allowed to veto the NATO expansion. In response, Yeltsin retorted that Europe was in danger of plunging into a cold peace..." Instead, he called for the "establishment of a full-fledged all-European organization with a solid legal basis..." (Church et al., 1994).

Accompanying Russian actions made these proposals sound nonrealistic. Indeed, from the early 90's Russia's conduct in its 'near abroad' had all the hallmarks of the policy of *divide et empera,* aimed at ensuring that the side that favored Russia would win. Such behavior had quickly raised the fears of Russian neo-imperialism among European states, especially the newly independent ones. Furthermore, with the degeneration of the first Chechen war into a bloodbath and impasse coupled with Russia's tarnished image from its ongoing interventions in the neighboring States made Russia a very difficult

partner. Due to this background Russian initiatives were deemed elusive while the campaign for NATO's enlargement on behalf of Central and Easter European states picked up full speed.

However, overall the Budapest summit did endorse a Russian proposal to launch a discussion on a "Common and Comprehensive Security Model for the 21st century" (CCSM). The Budapest Document reconfirmed the necessity for further enhancement of the CSCE's role and capabilities in early warning, conflict prevention and crisis management, including peacekeeping operations and missions as well as post-conflict rehabilitation and assisting with reconstruction (Velitchkova, 2002).

In pursuing its proposed CCSM objectives, in December 1995 Russia called for the formulation of a Charter, the creation of a European Security Council and coordination of activities between the OSCE, the CIS and NATO. The Russian idea was to promote a hierarchical security structure, which would be centered around one institution (the Council) in which Russia would have an equal position and a decision-making power similar to other Allied powers. This was ambitious but hardly realistic. Basically, Russia offered to dilute the existing institutions for a new collective security order in an environment where the CSCE states were utterly unwilling to become part of any Council with Russia as a dominant actor in it (n. a. *Institute for Public Policy Research,* 1996, p. 146). Moreover, a 1996 survey about the Lisbon Summit agenda, based on 87 reports from 15 countries, concluded that most editorials were of the opinion that through the years the OSCE had been paralyzed by the need for consensus among its 54 members and that Europe would continue to need NATO (Neely, 1996). Hence, member states went on strengthening the OSCE capacity in many respects but not in terms proposed by Russia. On the contrary, the 1996 Lisbon OSCE document rejected the principle of hierarchy asserting "no State, organization or grouping can have any superior responsibility for maintaining peace and stability in the OSCE region" (The Lisbon Declaration, 1996).

On the Russia-NATO front the relations were still centered, at Russia's behest, on elevating participatory status for Russia. After six rounds of talks between Secretary General Javier Solana and Russian Foreign Minister Yevgeni Primakov ,a Founding Act was drafted and later signed on May 27, 1997 in Paris, creating NATO–Russia Permanent Joint Council (PJC). The document conceded to Russia a great deal of goals it aspired to: it promised to revise NATO's core strategic Concept, and pledged to continue to "expand political functions". Most importantly, the document stated that 'NATO has decided that it has no intention, no plan, and no reason" to deploy or store nuclear weapons on the territory of new members (Founding Act on Mutual Relations, Cooperation and Security Between NATO and the Russian Federation, 1997). In practice, the PJC meetings had negligible success while the Russian side completely suspended its participation on March 24, 1999 in response to NATO's operation "Allied Force" (Smith, 2006 p. 80). In spite of this, marginal relations still continued but never recovered to their fullest degree during the Yeltsin's remaining time in office (Lynch, 1999, p. 76).

In August 1999, embattled President Yeltsin appointed a virtually unknown person – Vladimir Putin as his fifth Prime Minister, later declared him as his successor who then went on to win the March 2000 Russian Presidential elections (Truscott, 2004, pp. 94-95). During his tenure as acting-president of Russia, Putin gave a famous interview to BBC's Sir David Frost, saying "we believe we can talk about more profound integration with NATO, but only if Russia is regarded as an equal partner" (Truscott, p. 135). From the Military point of view that was an overstatement of Russia's aims hence, General Leonid Ivashov 'clarified' that the integration was 'hypothetically' possible but prior NATO would need to trans-

form itself into a European security institution and Russia given veto rights (Truscott, p. 135-136).

With Putin's ascent to power, his main concern was the diminishing role of Russia hence focusing on asserting its lost supremacy (for example, see Russia on the Brink of the Third Millennium, 1999). Alongside the economic and political underdevelopment, instability in the Caucasus presented an immediate challenge to the newly appointed Prime Minister. The September bombings in Moscow, Buinaksk and Volgodonsk served as a *casus belli* for the second Chechnya War, with 800,000 Russian troops given the task to subjugate Chechnya (Truscott, p. 102).

Just as Russian conduct in the first Chechen war was a major factor for criticizing Russia under Yeltsin, so was the Russian conduct in the second Chechen war a topic of discontent between the West and Russia. While Russian officials tried to pass Chechnya military campaign as a fight against terrorism, the Western politicians underlined the difference between fighting terrorism and obliterating whole cities to the ground (For example, in 2000, Human Rights Watch detailed the massacre of at least sixty Chechen civilians in the Grozny suburb of Aldi).

Putin's steadfast show of backing to the US administration in the face of the September 11, 2001 terrorist attack on the United States provided a good momentum for improving relations and touch basing on issues of common concern, however, once that momentum waned, old disagreements resurfaced. Divergence heightened especially in the face of talks of further NATO enlargement to include the Baltic States while Russia was nowhere near to deep integration with European security institutions. Prominent policy-makers highlighted the prevalent hesitation that it was not easy to make friends with Putin's Russia, which did not deliver on its promises to reform. Former Secretary of State, James A. Baker, who back in the early 1990's argued for NATO's Eastward expansion to also include democratic Russia in 2002 noted that "the idea that Russia could even be eligible for membership has been met with opposition and indifference, mainly because Russia has never been ripe for membership – because it has embraced democracy and free markets only rhetorically, without creating the institutions or exercising the political will necessary to commit itself fully" (Baker, 2001, p. 95).

Instead of focusing on practical integration, throughout early 2002, Putin continued to argue for a new joint body of cooperation with NATO. He maintained that the council linking Russia and the 19 NATO members "will only be effective if all countries taking part in the process are cooperating on an equal basis" (cited in Kulhanek, 2010, p. 151). The year 2002 was marked by negotiations over the new body, finally creating NATO-Russia Council in which Russia and NATO member states meet as equals "at 20" – instead of in the bilateral "NATO+1" format under the PJC (See Final Communiqué, 2002).

It can be assumed that Putin's demands towards the European security architecture at that time were largely met and no requests for changing it were issued throughout his tenure. The Prague 2002 Summit, which declared the 'big bang' enlargement to 7 European States, including the Baltics was met with "calmly negative" attitude from Putin (Kelin, 2004) and the NRC continued to work and expand cooperation until the Alliance declared "no business as usual with Russia" over its military invasion and occupation of Georgia in August, 2008 (Belton et al., 2008).

Medvedev Proposal – The Treaty on European Security (TES)

A second major post-Cold War era Russian campaign to promote a new security order in Europe commenced during the Medvedev Presidency. Within a month of being elected in 2008, Medvedev started a campaign for the new Treaty on European Security (TES), which was initially voiced during his first official visit abroad. On 5 June, 2008 at the meeting with nearly 1000 German political, parliamentary and civic leaders, the president of the Russian Federation, championed the idea of "drafting and signing a legally binding treaty on European security in which the organisations currently working in the Euro-Atlantic area could become parties..." (Medvedev, 2008). It was stated implicitly that this pact would be a "regional pact" based on UN principles, which would "clearly define the role of force as factor in relations within the Euro-Atlantic community" (Ibid.,). According to prevalent scholarly opinion, with that Russia was openly campaigning to curtail the US influence and obtain an outside veto on NATO decision-making through this pact (Van Harpen, 2008 and Io, 2009). Later, in July, 2008 Medvedev adopted the initiative as part of Russia's Foreign Policy Concept (FPC). The document made a bit more public impact than the pronouncement in Berlin, however the initiative was still dismissed by European officials as something redundant, since all of the principles were already enshrined in the existing documents while the only ultimate outcome would seem to be the weakening of NATO, OSCE and other European security institutions in exchange for a broader collective security type conference.

In the meanwhile, Russian policies have toughened in its supposed sphere of influence, especially towards Georgia, which was displaying firm willingness and readiness to be qualified for NATO and EU integration. Russia's destabilizing moves have particularly accelerated from the beginning of 2008 resulting in an all-out military invasion of Georgia in August 2008. As Ronald Asmus points out, the main reason for the war was that Georgia chose pro-Western course over pro-Russian alternative. "The Kremlin openly told Tbilisi it had to decide whether they were on the side of Moscow or the West and that Moscow's attitude on resolving the frozen conflicts in Abkhazia and South Ossetia would be driven by Georgia's answer to that central question" (Asmus, 2010). On that account Russia maintained a narrative that the war was a result of bad security architecture in Europe and first and foremost continued existence and enlargement of NATO (OSCE Panel of Eminent Persons, 2015, p. 25).[1]

Russia's military invasion and then occupation of two Georgian regions of Abkhazia and Tskhinvali region/South Ossetia further widened the existing value gap between Russia and the Euro-Atlantic community of states (for detailed account of the war see Asmus, 2010; Cornell and Starr, 2009). The occurrence evoked a wide range of criticism towards Russia with most Western States supporting restrictive

[1] The Panel of eminent persons was launched on the initiative of the 2014 Swiss OSCE Chairmanship at the OSCE Ministerial Council 2014 in Basel on 4 December. The panel was tasked to prepare the basis for an inclusive and constructive security dialogue across the Euro-Atlantic and Eurasian regions, reflecting on how to re-build trust among OSCE participating States, and examine perceived threats in the OSCE area and potential common solutions. Notably, the OSCE report of the Eminent Persons in 2015 gave two narratives of the 2008 war. According to the Russian narrative "Before the 2008 NATO Bucharest Summit, the West did not even pretend to consult Russia, although the promise of NATO membership for Georgia and Ukraine was, as President Putin later said "a direct threat" to Russian security. Therefore Russia stopped the NATO enlargement by attacking Georgia (According to the Western and Georgian narratives, "The intervention by Russia was a response to the active pro-NATO and pro-EU policy of Georgia".

measures such as suspension of NRC and Russia's place in the G8 in parallel to providing political and humanitarian support to Georgia (Larsen, 2013). Most notably, the EU member states held the Extraordinary European Council on 1 September 2008 and among other measures postponed the negotiation of the Partnership Agreement "until troops have withdrawn to the positions held prior to 7 August" (Council of the European Union, 2008). In the eyes of European partners, from that war Russia emerged with a new reputation of an unpredictable and irresponsible partner.

However, after the initial furry, it emerged that the strategy on EU's behalf tilted towards engagement with Russia as a way to manage other problems and that there was the need for cooperation with Russia on Afghanistan, the Middle East, energy policies or nuclear weapons proliferation" (Hasselbach, 2008). Although the EU maintained that it "does not accept status quo in Georgia" and that full implementation of the 12 August ceasefire agreement and 8 September implementing measures were essential from October onwards contacts resumed. The first ice broke at the World Policy Conference, in Evian, France, on 6-8 October, 2008. Medvedev used the conference to officially declare the withdrawal of Russian troops from two "buffer zones" inside Georgia, two days before the set deadline (n. a. DW, 2008) and then went on to unveil the five underlining principles for the proposed Treaty (Medvedev, 2008b). Medvedev urged for the convening of a "special forum". Sarkozy was a very responsive host, himself calling for a total reconstruction of the European security structure and proposing for an OSCE Summit in 2009 "to discuss (Russian) proposals and those of the European Union for new concepts of a pan-European defence" (n. a. DW, 2008). Calls were repeated at the 14 November EU-Russia Summit in Nice as well.

To that affect, Russia's Foreign Minister Sergey Lavrov tried to gather all around support for the initiative at the OSCE Ministerial Council in Helsinki, on December 4-5, 2008. However, OSCE member states did not display willingness to accept the proposal. The major problem was the renewed mistrust and fear towards Russian intentions. Overall, instead of organizing an exclusive summit, it was maintained by all European states as well as the US and Canada that any further talk on the pan-European security had to be contained within the OSCE, tasking the upcoming Greek Chairmanship to continue the dialogue on Euro-Atlantic security and clarify the questions that remained (n.a. OSCE News, 2008). Hence, a course of action known as the Corfu process emerged that tried to address all the open issues on European security. As part of the Corfu process more than 50 food-for-thought papers have been distributed by the OSCE Participating States regarding the ways to improve the European security architecture in all three dimensions - politico-military, economic, environmental and human. These discussions were marked with the attempts by Russia to focus the attention of the OSCE on the hard security issues and the counter-attempts of the West to bring the issues of human dimension, such as fair elections, democracy and human rights to the forefront of the proposed agenda.

Even though Russia engaged in the discussions within the OSCE, it has also maintained that the European Security Treaty was supposed to be discussed outside of the OSCE. In that spirit Medvedev took up the issue yet again calling anew for a new architecture, this time nick named the 'Helsinki Plus' during his speech at the Helsinki University on 20 April 2009. Still failing to attract the needed attention and engagement, Russia unveiled a draft text of the so-called treaty on European security on November 29, 2009 (Draft Treaty on European Security, 2009) just prior to the December OSCE Ministerial in Athens

and the planned ministerial meeting of the NATO-Russia Council (NRC). The draft treaty was carefully timed and was aimed at attracting the maximum interest (n. a. Stratfor, 2009).

The proposed Draft consisted of l14 articles and used a similar language to that of the NATO and the UN Charter. Pursuant to the concept of indivisible security no nation or international organization operating in the Euro-Atlantic region would be entitled to strengthen its own security at the cost of other nations or organizations (Article 1, Draft text of the TES). If and when a threat to security would occur the treaty would provide mechanisms of consultations and conferences to counter this. The conferences would arrive at unanimous and binding decisions, which would need to be carried out by the signatory states. Furthermore, the draft treaty provided for the possibility for the signatories to give military assistance if another signatory state was attacked. The Draft provided for the three levels of conferences: Consultations among the Parties; Conference of the Parties and Extraordinary Conference of the Parties.

Notably, the draft did not envision the unanimous attendance for the Consultations, which would be by invitation. The Conference was not to be mandatory either and the proposed sufficient attendance number was specified at two thirds. However, the Treaty proposed that the decisions of the Conference would be taken by consensus and would be mandatory! The draft clearly showed Russian preference for exclusivity. It can be easily inferred that the Treaty was proposing re-establishment of a big power Concert in Europe, with big powers making decisions, which then would be mandatory for all.

Article 7 proposed that the attacked Party or any other Party is tasked to convene an extraordinary Conference, which shall be effective if it is attended by at least four fifths of the Parties to the Treaty to decide on necessary collective measures (Para. 1 and 2, Article 8). Notably, the only intricacy that was addressed in this regards was the fact that the vote of an offending Party would not be included in the total number of votes of the Parties in adopting a decision (Article 8, para. 4). Other than that there was no specification of possible collective punishment mechanisms under the proposed collective security arrangement. Most importantly, the treaty would in practice mean the dilution of all the existing security institutions in Europe in exchange for the proposed loose system of Conferences.

Overall, Medvedev's draft took up the negative attitude: instead of describing what could be done it proscribed things that could not be done (De Haas, 2010). The major purpose of the proposal was to preclude any hard security decision by the Western countries without Russian veto oversight. It also blatantly left out the existing institutions such as NATO, OSCE and EU from the decision-making process. Most importantly, such a complex treaty with all of its shortcomings and legal redundancies was prepared and unveiled unilaterally, unlike the established practice of making such treaties collectively, based on shared common interest from the participating states.

The draft was discussed at the OSCE Ministerial in Athens from December 1-2, 2009, as intended, however, received little direct support. While both the German government and other EU states welcomed the Russian proposal, they spoke of crucial reservations: on the one hand, the Russian initiative may not call into question existing alliances, such as NATO or the OSCE; while on the other hand, Moscow would have to present more concrete proposals on how such a common security space would come to life. The discussions also highlighted the fact that the Russian proposal lacked and in fact omitted those issues that were truly central to the European Security. For example, French Foreign Minister

Bernard Kouchner said the Russian proposal omitted the issues of arms control, human rights, and the Georgian-Russian conflict. French comments were seconded by head of the British delegation, which also stressed the need for "a resolution of the crisis" of the Conventional Armed Forces in Europe (CFE) Treaty, implementation of which Russia suspended in December 2007. The Central and Eastern European countries in particular were openly antagonistic about the Russian proposal. They pointed to the war in Georgia and warned against an attempt to undermine solidarity in the Western defense alliance. Georgia's then foreign Minister Grigol Vashadze strongly challenged the necessity of the draft as a representative of the country, which had suffered from Russian disregard to the already existing fundamental principles and norms of international law (Charnysh, 2010). All in all, at Athens skepticism prevailed concerning the need for a new binding treaty exclusively on hard security matters.

The prevailing sentiment was also conveyed by the NATO Secretary General saying "We have already a lot of documents, so my point of departure is: 'I don't see a need for new treaties.' But let me reiterate, we are of course prepared to discuss the ideas in the right forum" (Sweeney, 2009). Although the proposal continued to be discussed it did not find any direct utility. In January 2010 the US Secretary of State Hilary Clinton in her speech on the Future of the European Security, stated: "...the Russian Government under President Medvedev has put forth proposals for new security treaties in Europe. Indivisibility of security is a key feature of those proposals. And that is a goal we share, along with other ideas in the Russian proposals, which reaffirm principles of the Helsinki Final Act and the NATO-Russia Founding Act. However, we believe that these common goals are best pursued in the context of existing institutions, such as the OSCE and the NATO-Russia Council, rather than by negotiating new treaties, as Russia has suggested – a very long and cumbersome process (Clinton, 2010)."

The Russian initiative was met with prevalent criticism from the representatives of academic circles as well (for example, see GMF report, 2010). Eventually, discussions over the TES have subsided in 2011 and were not discussed seriously since then by either the Russian Federation, or the West.

Explaining the case – reasons for failure to amalgamate European security institutions

Although currently no proposal is on the table, from time to time Russia reverts to the reproachful rhetoric, claiming that the West missed an opportunity to form a new, better security order in Europe. Essentially, what the Russian Federation has been proposing - a pan-European collective security system that fully regulates the hard security area - is basically a security regime regulating the involved states' behaviour in the specific issue area. The historical overview above showed that there was hardly a moment in the post-Cold War era history when a specific Russian proposal on reforming the European security order was viable and plausible enough beyond magniloquence of the voiced speech.

Beyond the facts discussed above, it would be analytically useful to attempt theoretical explanations why it had not been possible to impose a collective security regime in Europe with a Treaty, as Russia desired. According to Jervis, a security regime "implies not only norms and expectations that facilitate cooperation, but a form of cooperation that is more than the following of short-run self-interest" (1982, p. 357). It is difficult to put a security regime to work because the Prisoners' Dilemma is far greater in the security realm because of primacy, competitive and unforgiving nature and uncertainty over how

much security the states need and have (Ibid., p. 359).

The best example of a security regime is the Concert of Europe that prevailed from 1815 to 1823 and, in attenuated form, until the Crimean War (Ibid., p. 362). Another possible type of security regime is the balance of power, in the environment when the restraints on state action it involves are norms internalized by the actors or arise from the blocking actions of others and the anticipation of such counteractions (Ibid., p. 369). Jervis believed that a security regime was not possible between the two superpowers during the Cold War because they saw mutual security as a myth and their beliefs that individual security required making others insecure was all too apparent (Ibid., p. 375).

However, theoretically, the dissolution of the Soviet Union and bridging of the ideological gap should have provided a wide window of opportunity for a new functioning security regime, which still did not materialize for a number of reasons. In the first episode of the chosen case study, the stance the Russian Federation took across security issues in Europe, including the conflicts in the former Soviet expanse as well as failures in democratic development and its handling of the wars in Chechnya contributed to Russia's image as an unpredictable and unreliable security partner, hence exacerbating the relative gains considerations and putting the prospects for comprehensive security cooperation back in the stage of low probability area for regime formation (see Hasenclever et. al, 2000).

In the second episode as well the Russian side undertook the campaign for new security order in Europe in a situation of damaged image of a security partner due to its internal development shortcomings as well as its military invasion of Georgia in August 2008. Besides, during the discussion, the Russian side failed to show sensitivity to soft security requirements by Euro-Atlantic states and continued to concentrate heavily on hard security area (during the Corfu process, for example). Russia maintained that the collectivization of hard security area would do away with Europe's security problems while the Euro-Atlantic states unanimously maintained that the problem was the lack of political will to abide by the existing rules of the game enshrined in the UN Charter, the Helsinki Final Act and the Charter of Paris.

Conclusion

The developments in Ukraine and the subsequent severing of cooperation with Russia as well as the deterioration of disarmament and arms control regimes in Europe show that the campaign to improve security order in Europe is still an unfinished business. Clearly, there is the need to bridge the security outlook among its actors. Major part of that breakthrough lies with Russia's capacity to acknowledge its own misgivings in relations with its European and Euro-Atlantic partners, first and foremost those who are its neighbors.

Second, the Russian governing elites need to concede that a desired security regime cannot be imposed over by a treaty. The security regime, like any other regime is a principles, rules and norms based institution, around which actors expectations converge (Haas, 1982, p. 211). Euro-Atlantic states regard universal commitment to the rule of law, democratic governance, human rights, including the minority rights, as integral parts of what constitutes a modern security. That necessarily means that any

overarching security regime in Europe would need to be based on states' common commitment to the soft security considerations and a clearly discernible pattern of behavior from its participants corresponding to these existing rules of the game.

Moreover, according to the regime theories, it makes a difference whether cooperation partner is a long-time ally or a long-time foe; whether the states in question are at the brink of war or are members of a Deutschean pluralistic security community (Hasenclever et. al, 2000, p. 17). Hence, in order for all fifty-six states in the area from Vancouver to Vladivostok to form an overarching security regime, the Russian Federation has to establish the reputation of a trustworthy actor, which does not consider opportunistic expansionism a better way to increase its own security. That reputation needs to be tested over a considerable time period. Without such moves on Russia's behalf, Europe's security architecture will remain vulnerable because disregarding the agreed principles and norms diminishes institutional effectiveness putting the world back into a zero sum game mode.

Bibliography

Asmus, R. 2010. A Little War that Shook the World: Georgia, Russia and the Future of the West. St. Martin's Press.

Asmus, R. 2010. A Little War that Shook the World: Georgia, Russia and the Future of the West. St. Martin's Press.

Baker, A. J., 2002. Russia in NATO? Washington Quarterly, vol. 25, no. 1, pp. 95-103.

Belton, C. and et al, 2008. NATO says 'no business as usual' with Russia. *Financial Times*. [online] Available at: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/c7219756-6de1-11dd-b5df-0000779fd18c.html#axzz3hOTd6Ta0> [Accessed on July 30, 2015].

Charnysh, V., 2010. Russia Drafts European Security Pact, *Arms Control Association*. [online] Available at: <https://www.armscontrol.org/act/2010_01-02/EuropeanSecurity> *[Accessed 20 December, 2015].*

Church, G. J., Donnelly, S. B., and Simmons, A. M., 1994. Next, a Cold Peace? *Time Magazine*. [online] Available at: http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,982016,00.html#ixzz1SlPoyDJC [Accessed on July 21, 2011].

Clinton, H., 2010. Remarks on the Future of European Security, the Department of State. [online] Available at: <http://www.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/2010/01/136273.htm> *[Accessed 20 December, 2015].*

Cornell, S. E., Starr, S. F., eds., 2009. The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia (Studies of Central Asia and the Caucasus). M.E. Sharpe.

Council of the European Union, Extraordinary European Council, Presidency Conclusions, Brussels, 1 September, 2008. [online] Available at: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/102545.pdf>

[Accessed 18 December, 2015].

De Haas, M., 2010. Russia's foreign security policy in the 21st century: Putin, Medvedev and beyond, London and New York: Routlege.

Founding Act on Mutual Relations, Cooperation and Security Between NATO and the Russian Federation. *NATO official web-page*. 27 May, 1999. [online] Available at: <http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_25468.htm>, Accessed on October 27, 2015.

Goldgeier, M. J., 2010. *Not Whether But when: The U.S. Decision to Enlarge NATO*, Washington, DC: Brookings Institution Press.

Haas, E. B. 1982. Words Can Hurt you; Or, Who Said what to whom about Regimes. International Organization, Vol. 36, No. 2, International Regimes: pp. 207-243

Hasenclever, A., Mayer, P., and Rittberger, V., 2000. Integrating Theories of International Regimes. Review of International Studies, Vol. 26, No. 1, pp. 3-33

Hasselbach, C., 2008. Opinion: EU Doing Little, But All It Can on Georgia, *DW. [online] Available at:* <http://www.dw.com/en/opinion-eu-doing-little-but-all-it-can-on-georgia/a-3648433> *[Accessed 20 December, 2015].*

Hawkes, M., et al, 2000. Russia, Chechnya, February 5: A Day of Slaughter in Novye Aldi, *Human Rights Watch*, [online] Available at: <http://www.hrw.org/legacy/reports/2000/russia_chechnya3/> [Accessed on July 20, 2015].

Hill, F., et al, 1994. "Back in the USSR" Russia's Intervention in the Internal Affairs Of the Former Soviet Republics and the Implications for United States Policy Toward Russia. [online] Available at: <http://www.brookings.edu/~/media/research/files/reports/2014/03/back-in-the-ussr-1994-hill-jewett/back-in-the-ussr-1994.pdf> [Accessed on July 15, 2015].

Jervis, R. 1982. Security Regimes. *International Organization*, Vol. 36, No. 2, pp. 357-378.

Kelin, A., 2004. Attitude to NATO Expansion: Calmly Negative. *International Affairs*, vol. 50, no. 1, 2004, pp. 17-25.

Kulhanek, J., 2010. Putin's Foreign Policy and the Founding of the NATO–Russia Council. *CEJIS*, issue 3:1. [online] Available at, <http://static.cejiss.org/data/uploaded/13835988606132/KulhanekPutins_Foreign_Policy.pdf> [Accessed on July 28, 2015].

Larsen, H. B. L. 2013. The Russo-Georgian War and Beyond: Towards a European Great Power Concert. Chapter 8 in Fawn, R., ed. 2013. *Georgia: Revolution and War*. Oxon, UK: Routledge.

Lavrov, S. 2016. Russia's Foreign Policy: Historical Background, *Russia in Global Affairs*.

Levy, J. S. 2002. Qualitative methods in International Relations. in Brecher, M. and Harvey F. P., eds., *Millennial Reflections on International Studies*. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Lo. B., 2009. Medvedev and the New European Security architecture, Center for European Reform, Policy Brief.

Lynch, D., 1999. "Walking the tightrope": The Kosovo conflict and Russia in European security, 1998–August 1999. *European Security*, vol. 8, no. 4.

Mankoff, J., 2009. *Russian Foreign Policy: The Return of Great Power Politics,* Lanham: Rowman & Littlefield, Inc.

Medvedev, D. 2016. Speech at the Munich Security Conference. [online] Available at: <http://government.ru/en/news/21784/> Accessed on April 10, 2016].

Medvedev, D., 2008. Speech at Meeting with German Political, Parliamentary and Civic Leaders, Berlin, June 5, President of Russia official web portal. [online] Available at:

<http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2008/06/05/2203_type82912type82914type84779_202153.shtml> [accessed on July 23, 2011]

Medvedev. D., 2008b. Speech at World Policy Conference, Evian, France, October 8, President of Russia official web portal. [online] Available at: <http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2008/10/08/2159_type82912type82914_207457.shtml> [accessed on march 11, 2011]

n. a. 1991. Letter from President Boris Yeltsin to President George Bush, National

n. a. 2008, OSCE 'revitalized' at Helsinki Ministerial Council, high-level talks on European security to continue, OSCE News. *[online] Available at:* <http://www.osce.org/node/50467> [accessed on march 11, 2011]

n. a. 2008. Sarkozy, Medvedev Call for New European Security Pact, *DW.* [online]. Available at: <http://www.dw.com/en/sarkozy-medvedev-call-for-new-european-security-

n. a. 2009. Draft Treaty on European Security [online] Available at: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/6152> Accessed on September 15, 2015].

n. a. 2009. Russia Drafts New European Security Treaty, Geopolitical Diary, Stratfor. [online] Available at: <https://www.stratfor.com/geopolitical-diary/russia-drafts-new-european-security-treaty> *[Accessed 20 December, 2015].*

n. a. 2010. A new European Order? The German Marshall Fund of the United States, Brussels Forum Paper Series.

n.a. 1994. Summary Conclusions. [online] Available at: <http://www.nato.int/docu/comm/49-95/c940622a.htm> [Accessed on July 14, 2015].

n.a. 1991. Rome Declaration on Peace and Cooperation, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Rome. [online] Available at: <http://www.nato.int/docu/comm/49-95/c911108a.htm> [Accessed on July 20, 2015].

n.a. 1996. About Turn, Forward March with Europe: New Directions for Defence and Security Policy, *Institute for Public Policy Research*.

n.a. 1996. The Lisbon Declaration on a Common and Comprehensive Security Model for Europe for the Twenty-First Century.

n.a. 2002. Final Communiqué Ministerial meeting of the North Atlantic Council held in Reykjavik. [online] Available at: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_19577.htm?selectedLocale=en> [Accessed on July 18, 2015].

Neely, M. S. ed., 1996. OSCE in Lisbon: 'Marred' by row over European Security, United States Information Agency, Foreign Media Reaction Report. [online] Available at: <http://fas.org/man/nato/news/1996/wwwh1204.html> [Accessed on July 27, 2015].

Organization for Security and Cooperation in Europe. 2015. Back to Diplomacy: Final Report and Recommendations of the Panel of Eminent Persons on European Security as a Common Project, OSCE website, [online] Available at: <http://www.osce.org/networks/205846 > Accessed on April 10, 2016].

Putin, V., 2014. The World Order: New Rules or a Game without Rules. Excerpts from transcript of the final plenary meeting of the Valdai International Discussion Club's XI session. [online] Available at: <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46860> Accessed on January 10, 2016].

Russia on the Brink of the Third Millennium, 1999

Security Archives. [online] Available at: <http://nsarchive.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB447/1991-1100%20Letter%20from%20President%20Yeltsin%20to%20President%20Bush.PDF> [Accessed on July 20, 2015].

Smith, M., 2006. *Russia and NATO Since 1991: From Cold War Through Cold Peace to Partnership?* Abingdon, U.K.: Routledge.

Sweeney, C., 2009. NATO chief opposes Russia's security pact proposal, *Reuters*. [online] Available at: <http://www.reuters.com/article/2009/12/17/us-russia-nato-idUSTRE5BF38D20091217> *[Accessed 20 December, 2015]*.

Talbott, S. 2002. *The Russia Hand: A Memoir of Presidential Diplomacy*, New York: Random House.

Truscott, P. 2004. *Putin's Progress: A Biography of Russia's Enigmatic President, Vladimir Putin*. London: Simon & Schuster.

Van Evera, S. 1997. *Guide to Methods for Students of Political Science*. Ithaca and London: Cornell University Press.

Van Harpen, M. H., 2008. Medvedev's proposal for a pan-European security pact: its six hidden objectives and how the west should respond, Cicero Working Paper 08-03, Paris/Maastricht, October

Velitchkova, G., 2002. NATO-OSCE Interaction in Peacekeeping: Experience and Prospects in Southeast Europe, *NATO/EAPC Research Fellowship 2000-2002, Final Report*. [online] Available at: <http://www.nato.int/acad/fellow/99-01/Velitchkova.pdf> [Accessed on July 25, 2015].

ახალგაზრდა მკვლევართა ჟურნალი. №3, ივლისი, 2016

Journal of Young Researchers. No. 3, July, 2016

RECOGNITION OF STATES IN INTERNATIONAL LAW AND PRACTICE

Nikoloz Samkharadze *

PH.D Student, Departament of International Relations, Faculty of Social and Political Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

რეზიუმე

აღიარება ახალი ერთეულების სახელმწიფოებრიობის დამადასტურებელი მნიშვნელოვანი სამართლებრივი აქტია. აღიარების პრინციპი მნიშვნელოვანი გახდა მას შემდეგ რაც პოლიტიკურმა ლიბერალიზმმა შეარყია დინასტიური მმართველობა. აღიარების კრიტერიუმები ახალი სახელმწიფოების აღიარების საერთაშორისო პრაქტიკას დაეფუძნა, თუმცა აღიარებისას მაღიარებელი სახელმწიფოები მაინც საკუთარი კრიტერიუმებით ხელმძღვანელობენ. ამჟამად არ არსებობს არცერთი საერთაშორისო სამართლებრივი აქტი, რომელშიც ჩამოთვლილია აღიარების უნივერსალური კრიტერიუმები, მიუხედავად მცდელობებისა, რომ აღნიშნული კრიტერიუმები და პრინციპი საერთაშორისო სამართალში კოდიფიცირებულიყო. ახალი სახელმწიფოს აღიარება მაღიარებელი სახელმწიფოს უფლებაა და არ არსებობს არანაირი საერთაშორისო მექანიზმი, რომელიც დაავალდებულებს ერთ სახელმწიფოს აღიაროს მეორე სახელმწიფო.

ამასთან, არ არსებობს არანაირი საერთაშორისო სტრუქტურა, რომელიც დაადასტურებდა ან უარყოფდა ახალი ერთეულების პრეტენზიებს სახელმწიფოებრიობაზე. შედეგად, თითოეული სახელმწიფო აღიარების გადაწყვეტილებას მხოლოდ საკუთარი შეფასებებისა და პოლიტიკური ნების საფუძველზე ღებულობს. აქედან გამომდინარე, აღიარების, არაღიარებისა და აღიარების უკან გაწვევის გადაწყვეტილება წმინდა პოლიტიკური აქტია, რომელშიც გადამწყვეტ როლს ეროვნული ინტერესი თამაშობს.

საკვანძო სიტყვები: აღიარება, საერთაშორისო სამართალი, სახელმწიფოებრიობა, თეორია, საერთაშორისო პრატიკა, არაღიარება, აღიარების უკან გაწვევა

Abstract

Recognition is an important act for validation of new entities' claims to statehood. It started to feature as an important principle when political liberalism challenged the dynastic rights. Development of recognition criteria reflected the prevalent state practice of recognition of new states. When recognising new states, the recognising states guide themselves with their own criteria for recognition. Despite attempts

* *E-mail: samkharadze@gmail.com*

to codify criteria as well as the institution of recognition in international law, there is no single international law act which lists the universal criteria for recognition. Recognition to the new entity is still extended at discretion of a recognising state and there is no provision in international law that could force the state to recognise the new one.
Along with lack of codification of recognition criteria, there is a lack of any international authority tasked with determining whether an entity claiming to be a state in fact is a state. It is for each state to make such determination based on its own assessment and its own political will whether the new entity should be admitted to the community of nations. De-recognition, non-recognition and recognition thus becomes a political act, and perceptions of national self-interests play a determining role.

Keywords: Recognition, International law, Statehood, Theory, State Practice, Non-Recognition, De-recognition

Introduction

The issue of recognition of new states turned into a bone of contention between the world powers in 2008, when firstly the western nations recognised Kosovo after its unilateral declaration of independence and then in August 2008, Russian Federation officially recognised Abkhazia and South Ossetia as independent states. These acts of recognition eroded one of the fundamental principles of international law - territorial integrity and brought systemic change to the Westphalian order, given the fact that four out of five permanent members of the UN Security Council challenged the principle (US, UK and France with recognition of Kosovo and Russia with recognition of Abkhazia and SO). The present article aims at exploring how recognition is regulated in international law if at all and what is the pattern of state practice of recognition. According to international practice, recognition may be extended to a state, to a government and to a belligerent party.[1] For the purposes of the present article I will concentrate only on recognition of states.

In order to provide an analysis of the research topic I will briefly explore the history of development of norm of recognition in international law and its relevance and significance to international relations. Further, I review the existing sources of international law and provide examples of application of this norm from the international practice.

Recognition is an institution of state practice that can resolve uncertainties as to status and allow for new situations to be regulated.[2] It confirms the will of recognising state to establish relations with the new state and it is a legal acknowledgement that the new entity fulfils the conditions for becoming an international subject.[3] Recognition is an instrument for validation of claims to statehood on the part of new entities by existing states.[4] At the same time, recognition is an important factor in diplomacy and newly formed states are striving for recognition to secure their place on the international arena. Recognition deals with creation of new subjects of international law, representation of existing subjects at the international arena and establishment of legal relations between the subjects of international law. Object of state recognition is legal relations between the benefactor and beneficiary of recognition.

Evolution of Recognition

It is extremely difficult to ascertain concrete date of origin of institutions, but it could be stated that the notion of recognition started to develop when the Westphalian congress in 1648 extended first ever collective recognition to Switzerland and Netherlands. It introduced the rule, according to which accession to the family of nations was granted only through approval of the family of nations.[5] Nevertheless, recognition, like self-determination, did not become important until at least late 18th century, when political liberalism started to challenge authority of the monarch. Dynastic legitimacy and full monarchical authority began to erode in the second half of the eighteenth century under the growing popularity of political liberalism. The liberal views had it that the government was to be based on the will of those sub-

---

[1] Lauterpacht, Hersch, Recognition in International Law, pp.4-5
[2] Crawford, James: The Creation of States in International Law; p.26
[3] Cassese, Antonio, International Law, p.74
[4] Dugard and Raic in Kohen, Marcelo G, ed. Secession – in International Law Perspectives, P. 94
[5] Fabry, Miculas: Recognising States p.22

ject to it and not on the will of monarchs.[6] The American independence and French revolution also contributed to the advance of political liberalism and the US independence was justified exactly from liberal viewpoints. Despite this, all nations but France extended recognition to the US only after it was clear that the parent state Great Britain let the US into independence in 1782. There was a common understanding among states that recognition of a new state can only happen when the parent state renounces its sovereignty over that territory.

After the US and French revolutions, dynastic legitimacy suffered its blow in Latin America with the emergence of 12 independent states from the period of 1810-1830. Once the Spanish Crown lost effective control over its territories in Latin America, someone had to be responsible for interaction with these entities. Although, Britain and the United States did not recognise the entities right away, they dealt with de-facto governments and endorsed the application of *uti possidetis juris*, which was designed to protect from external force the sovereignty and territorial integrity of entities that attained de-facto independence. The principle meant that the de-facto states agreed to the external boundaries that they inherited from colonial entities. The main factors leading to recognition was a success of freedom movements, which managed to effectively secede from the Spanish Crown. The tendency of recognising was further developed in Europe when political entities such as Belgium, Greece, Serbia-Montenegro were granted independence and gained recognition from the great powers. According to positivist theory, which was a prevailing theory of the time, the obligation to obey the international law derived from the consent of individual state.[7] If a new state subject to international law came into existence, new legal obligations would be created for existing states. Late 19th century positivist stance towards statehood and recognition is best described in Oppenheim's International Law which is acknowledged as the most influential work of the time reflecting views propagated by different jurists. Here are the main principles:

1) "As the basis of the Law of Nations is the common consent of the civilised States, statehood alone does not imply membership of the family of nations. Those states which are members are either original members because the law of nations grew up gradually between them through custom and treaties, or they are members as having been recognised by the body of members already in existence as they were born".[8]

2) "New States which came into existence and were through express or tacit recognition admitted into the Family of Nations thereby consented to the body of rules for international conduct in force at the time of their admittance."[9] States not so accepted were not bound by international law, nor were the "civilized nations" bound in their behaviour towards them.

3) "Since the Law of Nations is based on the common consent of individual States, and not of individual human beings, States solely and exclusively are the subjects of International Law. This means that the Law of Nations is a law for the international conduct of States, and not of their citizens".[10]

4) "International law does not say that a state is not in existence as long as it is not recognised, but it takes no notice of it before its recognition. A State is and becomes an International Person through

---

[6] Locke, John, Second Treatise of Civil Government
[7] Crawford, James: The Creation of States in International Law; p.15
[8] Oppenheim, L. International Law, Vol. 1 para. 71, http://www.gutenberg.org/files/41046/41046-h/41046-h.htm#Page_16
[9] ibid. para 12
[10] ibid. para 13

recognition only and exclusively. It is a rule of International Law that no new State has a right towards other States to be recognised by them, and that no State has the duty to recognise a new State."[11]
5) It did not matter how an entity became a state. Unrecognised states were not part of the law-governed system and neither the recognised states were treating them as such. Their birth and mechanisms of acquisition of a territory were completely irrelevant to international law. "The formation of a new state is... a matter of fact not a law. It is through recognition, which is a matter of law, that such new states become a member of the family of nations and subject to international law. As soon as recognition is given, the new state's territory is recognised as the territory of a subject of international law, and it matters not how this territory is acquired before the recognition".[12]
The quotes from Oppenheim clearly reflect the constitutive theory to recognition. This theory was later challenged by declaratory approach, which maintains that recognition is a mere declaration of the fact that the state exists. The difference between these two theories constituted the great debate on recognition as a doctrine.

Theories of Recognition

Constitutive and declaratory theories of recognition are termed as classical theories. Recognition is described as either "constitutive" or "declaratory" of statehood. The constitutive school argues that a recognition of a new entity as a state creates a state. It makes recognition part of statehood and implies discretion of the existing state to bring new states into being. The central implication of this is that whether or not an entity has become a state depends on the actions of existing states. Recognition by others makes an entity a state, non-recognition leaves the entity in non-state status. For a "constitutivist", existence of all attributes of statehood and how the state was formed bears no importance in the absence of recognition. The constitutive proposition follows directly that recognition resides at the complete discretion of the existing state.
The decision to recognise is subject exclusively to the sovereign will of the existing state and is made unilaterally without reference to the actions of other members of international community or objective condition of the entity receiving recognition. Extending or withholding recognition is a political act and more often an act of bargain. Some historic quotes below clearly prove this notion. The Head of Eastern Department of UK Foreign Office, Bernard Burrows said:

> "We can repeat to the Americans that our attitude on recognition (of Israel) will depend on the success of the plan on which we are working, and we could perhaps add that we have always considered our recognition as a valuable card which must be played to the best political advantage".[13]

US Ambassador to the UN Warren Austin in response to criticism by Syrian representative at UN SC in 1948 when the US recognised Israeli government stated:

> "I should regard it as highly improper for me to admit that any country on earth can question the sovereignty of the United States in the exercise of that high political act of recognition..... Moreover, I would not admit here, by implication or by direct answer, that there exists a tribunal

---

[11] ibid. para 71
[12] ibid. para.209
[13] Pattison, Keith: The delayed British Recognition of Israel, In: The Middle East journal Vol. 37, No.3, 1983, P. 412-413

> of justice or of any other kind, anywhere, that can pass upon the legality or the validity of that act by my country".[14]

One of the reasons given by the US in 1920 for refusing to recognise Georgia and Azerbaijan was "the reaction on the minds of Russians, hitherto friendly to the allied and associated governments, of such recognition."[15] In a similar vein, US Secretary of State Dulles on a question why the US and Great Britain have not recognised German Democratic Republic said that

> "it would be politically disadvantageous and harmful to our interests to do it. So the guide in these things isn't something doctrinaire, that you have to give recognition of a diplomatic character to a regime which is hostile to you and where it involves great disadvantages to do it ... But on the other hand we do not accept the blind policy of pretending that it doesn't exist. It does exist. We know it exists."[16]

All of the above quotes show that basically it is not important whether a state fulfils statehood criteria or not, political interests and political bargaining play far more important role.

Historic roots of constitutive theories are traced back to the Vienna Congress. Accession of any new state to the family of states depended on great powers. Constitutivist interpretation of recognition could be compared to an entrance ticket for a new state to enter the exclusive club of states.

Recognition, under this model is not a principled and mandatory response to certain developments within a foreign community. It is a deliberate measure taken unilaterally and at the discretion of the individual state. Recognition in this sense has a heavy political agenda behind it, which may have little or no relation to the act of recognition or even to the benefactor of recognition.

Recognition is solely a matter between the state recognising and the entity being recognised. If recognition is bilateral and discretionary, then there are no legal restraints to censure a state extending recognition. The reaction of third states is also irrelevant, since it concerns conduct over which the state has discretionary power. The constitutive doctrine provides no apparent means to regulate state conduct and no apparent code of conduct either.[17]

Constitutive theory of recognition is challenged by the declaratory theory. The declaratory school asserts that an entity becomes a state upon meeting the statehood criteria and recognition simply declares the fact that it has done so. "In general, a nation's existence should be determined without reference to whether or not other states have officially recognized it."[18] Declaratory theory emerged as a reaction to the constitutive theory of recognition which failed to address the questions of recognition as early as in 19th century. Some scholars consider the Monroe Doctrine as the source of declaratory theory. Monroe doctrine of de-facto recognition did strike on the principles of legitimism which served as a basis of constitutive theory. Grant writes that recognition to the "declaratist", is a response triggered by certain facts and conditioned by law. When the statehood criteria are attained by a community, existing states should recognise that community as a state. Declaratory theory sees recognition as a legal duty, whereas the "constitutivists" argue that states have no such duty. Thus, the declaratory doctrine is a more complex one, since the recognising state needs to determine whether the claimant entity has attained the statehood criteria.

---

[14] Lockwood, John, Recognition of Israel, In: The American Journal of International Law, P. 621
[15] Lauterpacht, Hersch, Recognition in International Law, p.35
[16] Ahmed Sheikh, The United States and Taiwan After Derecognition: Consequences and Legal Remedies, Wash. & Lee L. Rev. 323 (1980), available at: http://scholarlycommons.law.wlu.edu/wlulr/vol37/iss2/2
[17] Grant, Thomas D., Recognition of States, p.3
[18] Chen, Ti-chiang, The international law of Recognition, p. 13

Soviet scholar Tunkin writes that even though the recognition does not create a legal personality of the state, its legal implications are obvious, since it creates "solid legal basis for relations between the two states."[19] "Declaratists" also acknowledge that the more states recognise the new entity, the stronger is its position in international law. Recognition brings about certain juridical consequences. These consequences are mostly dependent on the forms of recognition and most frequently culminate in establishment of full diplomatic relations.

The Badinter Arbitration Commission tasked by the European Community in 1991 to provide legal advice on compliance with the EC guidelines for the recognition of states following the dissolution of Yugoslavia, found that "the existence or disappearance of the state is a question of fact; that the effects of recognition by other states are purely declaratory."[20]

Both views have their weaknesses however and have been criticised therefore. "Constitutivists" are criticized for neglecting the rights of new states and simultaneously providing immunity to non-recognised entities for violation of international law (excluding Geneva conventions), by not letting them to become subject of international law. Equality of states under constitutive model is distorted and new states are subordinated to supremacy of existing ones. Most importantly its main shortcoming however is "that constitutive act of creative of statehood is an act of unfettered political will divorced from binding considerations of legal principle".[21]

The declarative theory is criticized for non-compatibility of the theory with juridical importance of recognition. "Declaratists" are further criticized for neglecting the political ingredient of the act of recognition and claiming that it is a legal duty. The declaratory model does not put an emphasis on recognition, but as historic examples of Turkish Republic of Northern Cyprus, Biafra and Rhodesia and more recently Abkhazia, Karabakh, and Kosovo show, the entities do need recognition to become fully-fledged members of international community.

It is sometimes suggested that the great debate over the character of recognition has done nothing but confused the issues. It is mistaken to categorise recognition as either declaratory or constitutive in accordance with a general theory. As Thomas Grant writes neither doctrines addresses where recognition falls along the spectrum between law and politics.[22] Grant is echoed by Starke who says that "the truth lies between these two theories. One and the other theory could be applied to different cases."[23] As the state practice shows, different states may also apply different approaches to the same case.

The recognition in fact is a two-step process: 1) declaration of recognising states of the fact that a new entity is created with sustainable government and 2) establishment of official relations with the new state. The first of these acts is declaratory and the second – constitutive.

The interim conclusion to constructivist vs. declaratory debate is that recognition only does not make an entity a state. Entity can become a state irrespective of recognition, albeit its international legal personality could be limited. On the other hand, the declaratory approach implies that there should be workable statehood criteria established in international law, attainment of which qualifies entity as a

---

[19] Тункин Г, Основы современного международного права, p.22

[20] Opinions of the Arbitration Committee, Opinion 1, Article, 1, available at: http://ejil.oxfordjournals.org/content/3/1/178.full.pdf+html

[21] Lauterpacht, Hersch, Recognition in International Law, p.41

[22] Grant, Thomas D., Recognition of States, p.1

[23] Фельдман Д., Современные теории международно-правового признания, P.29

state and thereafter its recognition is a mere declaration of fact by the recognising state. Therefore, now we will turn to the criteria of statehood.

Criteria of Statehood

As Crawford writes, if the effect of positivist doctrine in international law was to place the emphasis in matters of statehood on the question of recognition, the effect of modern doctrine and practice has been to turn the attention to issues of statehood and status independent of recognition.[24] However, for a quite long period of time, there have been no recognised criteria for statehood. Here, we have to distinguish between the criteria of effective statehood and international law conditions that should be met for creation of a state.

Attempts to declare rules about recognition within the framework of international codification had been rejected by the League of Nations Committee of Experts as well as during the International Law Commission's work on the draft of Declaration on the Rights and Duties of States.[25] The topic of recognition of states and governments has remained on the International Law Commission's work programme since 1949, for the Vienna Convention on the Law of Treaties in 1956 and 1966 and for proposed Articles on Succession of States in Respect of Treaties in 1974, but during last discussion it was agreed to set it aside for the time being due to "many political problems, which did not lend themselves to regulation by law."[26]

The best known formulation of the basic criteria for statehood was offered by the United States and other Pan-American nations after endorsing the Montevideo convention in 1933. Article I of the Montevideo Convention on the Rights and Duties of States, reads: "The state as a person of international law should possess the following qualifications: (a) a permanent population; (b) a defined territory; (c) government; and (d) capacity to enter into relations with other states."[27] Although, the Montevideo convention was limited in its geographical scope, the criteria have been endorsed by wider international society thereafter.

According to the Foreign Relations Law of the United States, the state exists when 1) its leadership is in effective control of the state's defined territory; 2) the bulk of its inhabitants possess sufficient political stability and provide allegiance to whatever national symbols there might be; 3) the leadership possesses sufficient administrative capability to carry out certain well recognized internal government functions and its international obligations under international law and the United Nations Charter; and 4) there is no massive and systematic interference in its affairs by a foreign power.[28]

Though international organisations or conferences have not produced any new instrument to replace and supplement the Montevideo Convention as a definition for statehood, many scholars are calling for revision arguing that additional criteria are necessary. Crawford puts forward other important criterion, which Montevideo does not mention but implies, - independence. According to him, independence is the central criterion for statehood. It is important to distinguish independence as an initial criterion for statehood and as a condition for continuing existence. "A new state attempting to secede will have to prove substantial independence both formal and real from a parent state before it could be regarded

---

[24] Crawford, James: The Creation of States in International Law; p.37
[25] ibid. p.38
[26] ibid. p.40
[27] Montevideo Convention of the rights and duties of states, 1933 available at: http://www.cfr.org/sovereignty/montevideo-convention-rights-duties-states/p15897
[28] Restatement (2nd) FOREIGN RELATIONS LAW OF THE UNITED STATES §§ 4, 100,101 (1965)

as definitely created".[29] However, it is very hard to measure the extent of independence. It is also not clear why independence from a parent state should be a criterion and not from the other state.
Some new criteria however are blurring the distinction between criteria for statehood and criteria for recognition. These are for example respect of fundamental standards such as ban on wars and aggression, respect of human rights, rights of minorities and respect for existing frontiers that have become more important in international law.[30] It has been suggested that respect of these principles also form criteria for effective statehood and hence recognition. Therefore, we will turn to recognition criteria next.

Criteria for Recognition

As I have mentioned above, the international law does not provide for concrete norms which regulate the creation of new states – subjects of international law. Lauterpacht wrote that recognition of a political entity as a State means to declare that it satisfies the conditions of statehood under international law.[31] His criterion of recognition consists of independent government exercising effective authority within a defined area.[32] Basically, Lauterpacht's vision coincides with Montevideo criteria of statehood. Charpentier challenges Lauterpacht arguing that these are not criteria for recognition, but rather criteria for legal personality of state. "International legal personality of a state depends on factual existence of a state (and not its recognition). The general criterion for legal personality is compatibility of this personality of a new state with international law practice due to lack of norms regulating creation of a new state".[33] In 1936 the Institut de Droit International – French organisation devoted to study development of international law and composed of renown international lawyers - in its resolution on recognition of new states and new governments defined the following: "The recognition of a new state is the free act by which one or several states take note of the existence of a human society, politically organised on a fixed territory, independent of any other existing state, capable of observing the prescription of international law and thus indicating their intention to consider it a member of the international community".[34]
Even this short overview shows that the fundamental problem in recognition is absence of well-defined requirements of statehood and recognition. Lorimer expressed concern that "Each state is to say, not only whether or not a given community fulfils the requirements of international existence, but is, moreover, left to determine what these requirements are."[35] Since Montevideo, more criteria have been added in the practice, leaving unclear whether these are criteria for statehood or for recognition. This, of course makes recognition subject of political manipulation.
An important clarification for criteria of recognition came from the European Community. Following the break-up of the USSR and velvet revolutions in the Eastern Europe, on December 16, 1991 the foreign ministers of the EC countries adopted a "Declaration on the Guidelines on the Recognition of New

---

[29] Crawford, James: The Creation of States in International Law; p.62
[30] Cassese, Antonio, International Law, p. 75
[31] Lauterpacht, Hersch, Recognition in International Law, p.6
[32] ibid. 26
[33] Фельдман Д., Современные теории международно-правового признания", P.119
[34] Institut De Droit International, La reconnaissance des nouveaux Etats et des nouveaux gouvernements, 1936, available at: http://www.idi-iil.org/idiF/resolutionsF/1936_brux_01_fr.pdf
[35] Grant, Thomas D., Recognition of States, p.83

States in eastern Europe and the Soviet Union". The declaration stated that the following criteria should be satisfied in order to recognise the emerging states:

"The Community and its Member States affirm their readiness to recognise those new states which, following the historic changes in the region, have constituted themselves on a democratic basis". Respect for the provisions of the Charter of the United Nations and the commitments subscribed to in the Final Act of Helsinki and in the Charter of Paris, especially with regard to the rule of law, democracy and human rights; Guarantees for the rights of ethnic and national groups and minorities in accordance with the commitments subscribed to in the framework of the CSCE; Respect for the inviolability of all frontiers which can only be changed by peaceful means and by common agreement; Acceptance of all relevant commitments with regard to disarmament and nuclear non-proliferation as well as to security and regional stability; Commitment to settle by agreement, including where appropriate by recourse to arbitration, all questions concerning State succession and regional disputes.

The Community and its Member States will not recognize entities which are the result of aggression. They would take account of the effects of recognition on neighbouring States."[36]

It is worth concentrating at some of the important provisions of the guidelines, such as democracy, minority rights and security and regional stability.

Like self-determination, democracy began to matter as a criterion in the recognition in the 20th century and gained widespread recognition itself towards the late 20th century. In deciding whether to recognise the Yugoslav and Soviet republics the European Community and the United States demanded that the emerging states undertake democratic reform. However, Yugoslav and Soviet cases were different. Former Soviet republics were recognised after the official dissolution of USSR and recognising states did not bother about statehood criteria at all. In the Yugoslav case EC declared that the governments of Slovenia, Croatia, Bosnia and Macedonia had to demonstrate adherence to democratic principles before recognition could be extended.[37] Commitment to these guidelines did not turn into practice, however, as Germany and Austria recognised Croatia and Slovenia unilaterally, with big question marks over Croatian democratic governance. Bosnia also received recognition in summer 1992 with its tripartite institutions not functioning democratically.

Truly, democracy is not as evident criterion for recognition and it is very difficult to de-couple democracy criterion from politics. As the practice in Yugoslav cases showed, the democratic criterion is applied more negatively than positively, meaning it is applied to halt the recognition of new entity until better times.

State practice had connected minority rights to state recognition even until the 1990's. The new states were required to guarantee minority rights in the 19th century and after the WW I. The break-up of Yugoslavia and the USSR served again as a catalyst because the emergence of new independent states with large ethnic minorities, whose rights were not enshrined in the respective constitutions and ongoing ethnic tensions, posed a threat to security of these new states and the continental Europe as well. The EC Guidelines of Recognition explicitly stated that "guarantees for the rights of ethnic and national groups and minorities in accordance with the commitments subscribed to in the framework of CSCE" were required. Slovenia and Croatia quickly amended their constitutions, adding guarantees of minority rights to the text.

---

[36] EC Declaration on Yugoslavia, 16 December 1991, http://www.dipublico.com.ar/english/declaration-on-yugoslavia-extraordinary-epc-ministerial-meeting-brussels-16-december-1991/

[37] Ibid.

Insistence by the EC that minority rights receive formal guarantees preferably through amendment of the constitutions in the new states extended the formal criterion for recognition to minority rights' protection. However, it should be noted that it can not be regarded as a universal criterion, since outside the EU and US many other countries recognised the new states without insisting on guarantee of minority rights.

Security and stability has been named as another criterion for recognition. This criterion coincides with the UN membership condition. Presently, as international law prohibits war as a means of solving problems in relations between the states, and international aggression is condemned, the existing states closely examine international intentions of a new entity. Commitment to peace is as important criterion for recognition as political independence[38] and one of the aims of the international community is to hinder emergence of a new state prone to aggression.

Modalities and Forms of Recognition and Non-Recognition

There are several modalities of recognition of a new state as well as non-recognition. It could occur either unilaterally or collectively. Unilateral recognition occurs when an existing state, international legal personality recognizes that another entity claiming to be a State meets the requirement of statehood and is therefore regarded as a state with the rights and duties attached to the statehood.

Collective recognition occurs, when a group of States, such as the European Union or the United Nations recognises the statehood of a claimant entity directly, by an act of recognition, or indirectly, by the admission of the State to the international organisation.

I have discussed the purpose and consequences of unilateral recognition already, therefore I will focus on collective recognition here. In recent past the European Community has collectively recognised states emerging from the former USSR as well as ex-Yugoslavia. Germany recognised Croatia and Slovenia three weeks before the collective recognition from the EC but did not enter into diplomatic relations before collective EC recognition.[39] Here, states exercised their individual right of recognition collectively in a manner which does not depart substantially from traditional recognition practice. Second example of collective recognition is admission of an entity to the UN. Today, apart from Israel whose statehood is still denied by some states, all members of the UN are accepted as states. Former colonial territories achieved statehood en masse by admission to the UN. They would have otherwise not received widespread recognition through traditional unilateral recognition only. Thus, it is reasonable to conclude that many states have achieved statehood by becoming members of the UN and that this procedure for recognition co-exists alongside the traditional method of unilateral recognition.

Apart from collective recognition, there exists a notion of collective non-recognition dating back to non-recognition of puppet state of Manchukuo in 1932. The then US Secretary of State Henry Stimson declared that the US would not recognise Manchukuo, because it was created in violation of the Pact of Paris 1928 renouncing war. This was followed by a declaration by the League of Nations calling upon its members not to recognise Manchukuo.[40] The doctrine of non-recognition is founded on the legal principle that if certain peremptory norms are violated, the legal act itself is null and void. This applies also

---

[38] Фельдман Д., Современные теории международно-правового признания, p.128

[39] Haftendorn, Helga, Coming of Age, p.375

[40] Dugard and Raic in: Kohen, Marcelo G, ed. "Secession – in International Law Perspectives", P. 100

to the creation of states. States are under a duty not to recognise such acts under customary international law. In accordance with this doctrine, the UN has directed States not to recognise entities created on the basis of aggression (Northern Cyprus), systematic racial discrimination and denial of human rights (Bantustan states), and self-determination rights (Southern Rhodesia) or illegal change of status (Crimea). Non-recognition could be a tool for the states not to recognise entity, which is not considered to be really independent of the state that had been instrumental in its establishment. In such cases non-recognition reinforces the legal position and helps to prevent consolidation of unlawful situations. Its value in this respect is significant, although non-recognition is not as such either a method of enforcement or a sanction. It is a precondition for other enforcement action and a method of asserting the values protected by the relevant rules.

Unilateral non-recognition is also a phenomenon that is widely spread in international relations. PRC, North Korea and GDR were not recognised on ideological grounds. The recent recognition of Kosovo on one hand and recognition of Abkhazia and South Ossetia on the other have brought unilateral non-recognition policies to the center stage. For example the United States and the member states of the EU declared that they will not recognise the independence of Abkhazia and South Ossetia. On the other hand, Russia, China, 5 EU member states and among others Georgia conduct non-recognition policy towards Kosovo. We can still attribute non-recognition of Abkhazia and South Ossetia by the European Union to collective non-recognition, whereas other cases and Kosovo non-recognition is clearly a unilateral policy of non-recognition chosen by the solid amount of states.

State practice provides for the principle of de-recognition that is withdrawal of recognition. Although, de-recognition is not widely spread and concerns mostly the case of Taiwan. Taiwan was de-recognised by most of the international community in 1971 and replaced by People's Republic of China at the United Nations. However, until recently some states have switched recognition from China to Taiwan and back for political and financial reasons.[41] Abkhazia and South Ossetia were also derecognised by Vanuatu and Tuvalu.

Dependence between the forms of recognition and intensity of relations has also been a matter of discussions of the legal scholars. The international law distinguished two forms of recognition 1) De-Jure; 2) De-Facto. The discussions mainly concentrated over the form of de-facto recognition. Some scholars argued that de-facto recognition could be revoked, some said that de-facto recognition could not be revoked, but fully-fledged relations could not be established and the others denied any juridical difference between de-jure and de-facto recognition. The analysis of legal nature of the form of recognition shows that division of recognition into de-jure and de-facto may not be applicable to all types of recognition and specifically to recognition of new states. Act of recognition is a juridical fact for the creation of a state. If a new state emerges on the international arena it has the right for full recognition (de-jure). Nevertheless, the government of the new state may get limited recognition (de-facto).

Thanks to Hallstein Doctrine most of the countries who had trade, economic and cultural relations with the German Democratic Republic recognised its government de-facto, because in case of de-jure recognition they were faced with breaking of diplomatic ties with German Federal Republic.[42] This practice effectively came to an end when both GDR and FRG were admitted to the UN.

Nowadays, features of de-facto recognition can be observed in relations between Russia and Transnistria and Armenia and Karabakh. Russian President Putin's decision to deal directly with authorities of

---

[41] States that have switched recognition from PRC To Taiwan were Macedonia, Kiribati, Nauru, Guatemala, Gambia

[42] Haftendorn, Helga, Coming of Age, p.39

Abkhazia and South Ossetia in May 2008 represented also a sort of de-facto recognition. But none of those entities were recognised as states either by Russia or Armenia in the period concerned.

Conclusion

Recognition has been an important factor in validation of claims to statehood for over two centuries. It started to feature as an important principle when political liberalism challenged the dynastic rights. Recognition became a tool for establishing relations with the newly emerging states first in the Americas and then also in Europe. At first recognition was thought to have a constitutive character for the beneficiary state however, the declaratory theory challenged this notion by stating that recognition only confirmed the existence of a factual state. The great debate over these theories of recognition pointed that the "truth lies somewhere in between". Declaratory approach presupposed existence of certain criteria for statehood but until today international community failed to codify criteria for state creation, with Montevideo convention being the only limited source.

Similarly, there are no universal criteria for recognition either. Mostly, development of recognition criteria reflected the prevalent state practice of recognition of new states. When recognising new states the recognising states guide themselves with their own criteria for recognition. Despite attempts to codify criteria as well as the institution of recognition in international law[43], there is no single international law act which lists the universal criteria for recognition. These attempts have failed because there are no clear dividing lines between law and politics in the field of recognition. Recognition to the new entity is still extended at discretion of a recognising state and there is no provision in international law that could force the state to recognise the new one. The truth is that recognition is not governed by any rules whatsoever. All aforementioned criteria are deriving solely from international practice of recognition of new states.

Along with lack of codification of recognition criteria, there is a lack of any international authority tasked with determining whether an entity claiming to be a state in fact is a state. It is for each state to make such determination based on its own assessment and its own political will whether the new entity should be admitted to the community of nations. De-recognition, non-recognition and recognition thus becomes a political act, and perceptions of national self-interests play a determining role.

As a rule new states are rarely successful in achieving recognition by all members of the international community within a short period of time, unless they become the member of the UN right away. Recognition of a new entity largely depends on the consent of the parent state to let the entity into independence. Absence of recognition however does not mean that the new entity is devoid of legal personality in relation to non-recognising states. "General international rules such as those concerning to high seas, or respect for territorial and political sovereignty do apply to the relationships between the new state and all other members of community."[44]

---

[43] UN International Law Commission members advised to codify recognition of states at the first session in 1949.

[44] Cassese, Antonio, International Law, p76

Bibliography:

Ahmed Sheikh, The United States and Taiwan After Derecognition: Consequences and Legal Remedies, Wash. & Lee L. Rev. 323, 1980 http://scholarlycommons.law.wlu.edu/wlulr/vol37/iss2/2
Cassese, Antonio, International Law, Oxford, 2005
Chen, Ti-chiang, The international law of Recognition, Praeger, 1951
Crawford, James. "The Creation of States in International Law", Oxford, 2007
Dugard and Raic in Kohen, Marcelo G, ed. "Secession – in International Law Perspectives", Cambridge, 2006
Fabry, Miculas. Recognising States: International Society and the Establishment of New States Since 1776, Oxford, 2010
Grant, Thomas. The Recognition of States: Law and Practice in Debate and Evolution, Praeger, 1999
Haftendorn, Helga, Coming of Age, Rowman&Littlefield, 2006
Institut De Droit International, La reconnaissance des nouveaux Etats et des nouveaux gouvernements, 1936, http://www.idi-iil.org/idiF/resolutionsF/1936_brux_01_fr.pdf
Kohen, Marcelo G, ed. "Secession – International Law Perspectives", Cambridge, 2006
Lauterpacht, Hersch. "Recognition in international law", Cambridge, 1947
Locke, John, Second Treatise of Civil Government, Hackett Publishing, 1980
Lockwood, John, Recognition of Israel, In: The American Journal of International Law, Vol.42, No.4, 1948
Oppenheim, L. International Law, Vol. 1 para. 71, http://www.gutenberg.org/files/41046/41046-h/41046-h.htm#Page_16
Pattison, Keith, The Delayed British Recognition of Israel, The Middle East Journal, Vol 37, No.3, 1983
Restatement (2nd) of the Foreign Relations Law of the U.S §§ 4, 100,101 (1965)
Тункин, Григорий, Теория Международного Права, ИМО, 1970
Тункин Григорий, Основы современного международного права, Москва, 1956
Фельдман Д., "Современные теории международно-правового признания", Казань, 1965

Official Documents:

EC Declaration on Yugoslavia, 16.12.1991, http://www.dipublico.com.ar/english/declaration-on-yugoslavia-extraordinary-epc-ministerial-meeting-brussels-16-december-1991/
Montevideo Convention of the Rights and Duties of States, 1933
http://www.cfr.org/sovereignty/montevideo-convention-rights-duties-states/p15897
Opinions of the Badinter Arbitration Committee,
http://ejil.oxfordjournals.org/content/3/1/178.full.pdf+html

ახალგაზრდა მკვლევართა ჟურნალი. №3, ივლისი, 2016

Journal of Young Researchers. No.3, July, 2016

თანამედროვე ქართველ მწერალ-მესვეტეთა შემოქმედებითი თავისებურებები

ნათია სვანიძე*

დოქტორანტი, ჟურნალისტიკისა და მასობრივი კომუნიკაციის მიმართულება, სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

რეზიუმე

ქართველი მწერლების პუბლიცისტური წერილები ოდითგანვე ქვეყნის საჭირბოროტო საკითხებზე იყო ორიენტირებული. ისინი წარმოაჩენდნენ და გაიაზრებდნენ ქვეყნაში არსებულ ვითარებას, მკითხველს იმ პრობლემებს აცნობდნენ, რომლებიც ხელს უშლიდა ერს განვითარებაში. ასე იყო მე-19 საუკუნეში. ეს ტრადიცია გაგრძელდა მე-20 საუკუნის დასაწყისის ლიტერატურაშიც. მწერალს პუბლიკასთან კონტაქტი დღესაც არ დაუკარგავს და მასობრივ აუდიტორიასთან ურთიერთობისთვის ახალ-ახალ ფორმებს ეძებს.

კვლევის მიზანია, შევაფასოთ რა თემატური თავისებურებებით გამოირჩევა საავტორო სვეტი, როგორია მისი მიზანდასახულობა და როგორ იყენებენ ამ ჟანრობრივ სახეს თანამედროვე ქართველი მწერლები საკუთარი თვალსაზრისის დემონსტრირებისათვის. ძირითადად, რა პრობლემებზეა მწერალი-მესვეტის ყურადღება გამახვილებული; თვითგამოხატვის როგორ ფორმებს იყენებენ მწერალი-მესვეტეები სუბიექტური „მეს“ წარმოსაჩენად; რამდენად ეფექტიანია მწერალ-მესვეტეთა ხელწერა აქტუალურ თემებზე მსჯელობისას და რა შემოქმედებით საშუალებებს მიმართავენ ისინი საკუთარი პოზიციის მართებულობაში აუდიტორიის დასარწმუნებლად.

საკვანძო სიტყვები: საავტორო სვეტი, მწერალი-მესვეტე, „კალამნისტიკის“ სპეციფიკა, ჟურნალისტური სვეტის რაობა, სვეტის გენეზისი, სვეტის ტიპოლოგია.

Abstract

The journalistic essays of the Georgian writers were always focused on the problematic topics of the country. They have por trayed the real situation in the country. They were introducing the problems that prevent the nation development. So was in the 19th century. This tradition continued in 20th century's literature as well. The writer today has not lost contact with the audience and is looking for the new forms of the relationship with mass audience.

The aim of the study is to evaluate what kind of thematic features characterize the personal column, what is its purpose and how the modern Georgian writers use this genre for the presentation of their own point of views. Basically, on what problems is the writer columnist's attention focused; How effective is the writer columnist's handwriting while discussing the actual topics; What

* *ელფოსტა: natiasvanide22@gmail.com*

kind of creative means are they using to convince the audience in the correctness of their own position.

Key words: personal column, writer columist, specifics of the "column", journalistic column, genesis of the column, typology of the column

შესავალი

ისტორიულად, დიდი მწერალი, ამავე დროს, დიდი პუბლიცისტიც იყო. მწერლის მახვილსა და ანალიტიკურ თვალთახედვას არასოდეს გამოჰპარვია ერის ცხოვრების არცერთი, მეტ ნაკლებად მნიშვნელოვანი მოვლენა. ქართველი მწერლების პუბლიცისტური წერილები ორიენტირებული იყო პრობლემურ თემებზე, ქვეყნის საჭირბოროტო საკითხებზე. ისინი წარმოაჩენდნენ და გაიაზრებდნენ ქვეყნაში არსებულ ვითარებას, მკითხველს აცნობდნენ იმ პრობლემებს, რომლებიც ხელს უშლიდა ერს განვითარებაში. ასე იყო მე-19 საუკუნეში. ეს ტრადიცია მე-20 საუკუნის დასაწყისის ლიტერატურაშიც გაგრძელდა, განსაკუთრებით, პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის წლებში, ვიდრე ბოლშევიზმმა ჩვენი სუვერენიტეტი არ შეიწირა. მწერალს დღესაც არ დაუკარგავს პუბლიკასთან კონტაქტი და ახალ-ახალ ფორმებს ეძებს მასობრივ აუდიტორიასთან ურთიერთობისთვის.

ჩვენს საძიებელ თემატიკას ქართული პრესისთვის შედარებით ახალ პუბლიცისტურ ფორმად მიჩნეული მწერლის სვეტი წარმოადგენს. შესაბამისად, წინამდებარე სტატიის მიზანია, გამოვარკვიოთ, რა თემატური თავისებურებებით გამოირჩევა საავტორო სვეტი, როგორია მისი მიზანდასახულობა და როგორ იყენებენ ამ ჟანრობრივ სახეს თანამედროვე ქართველი მწერლები საკუთარი თვალსაზრისის დემონსტრირებისათვის. კვლევისას მოვიშველიებთ ე.წ. კალამნისტიკის თეორიულ ასპექტებს, მიმოვიხილავთ ასევე პრესის თავისუფლების პოსტსაბჭოურ გამოცდილებასა და პოსტმოდერნისტული ფილოსოფიის გავლენას პოსტსაბჭოთა მედიის შემოქმედებითი სტრატეგიების ჩამოყალიბებაზე.

კვლევის მეთოდოლოგია

ნაშრომში გამოვიყენეთ თვისებრივი კვლევის მეთოდი. ცნობილია რომ კონტენტ-ანალიზი გამოიყენება როგორც ტექსტებზე (მაგ: სტატიები, მოხსენებები, ისტორიული მასალები, წერილები და სხვ.), ასევე სხვა ტიპის მასალაზე მუშაობისთვის (მაგ: ხელოვნებისა და არქიტექტურის ნიმუშები). ჩვენს შემთხვევაში, დაკვირვების საგანია ქართულ პრესაში გამოქვეყნებული თანამედროვე ქართველი მწერლების საავტორო სვეტების ტექსტები. ზოგადად, კონტენტ-ანალიზი ორ კომპონენტს მოიცავს: მექანიკურსა და ინტერპრეტაციულს. მექანიკური ასპექტი ტექსტის ორგანიზებას და მონაცემების კატეგორიებად დაყოფას ნიშნავს, ხოლო ინტერპრეტაციული იმის დასაბუთებას გულისხმობს, თუ რომელი კატეგორიაა მნიშვნელოვანი, რა თქმა უნდა, კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე. ეს ორი კომპონენტი მჭიდროდაა ერთმანეთთან დაკავშირებული. ჩვენს ნაშრომში გამოყენებული კვლევის მეთოდი შედარებით სუბიექტურია და ნაკლებად ამჟღავნებს იმ მეთოდებს, რომელთა მეშვეობითაც ხდება სამიზნე მასალის ინტერპრეტაცია. აქ უფრო მეტად მნიშვნელობას გაესმება ხაზი, ვიდრე რაოდენობას. შესაბამისად, უპირატესობა მივანიჭეთ მოძიებული ტექსტების შინაარსობრივ მხარეს, მათ თემატურ კლასიფიკაციას და არა ამ ტექსტების რაოდენობას.

ჩვენი ნაშრომი საბიბლიოთეკე გამოკვლევაა. გავეცანით თანამედროვე ქართველი მწერლების მიერ სხვადასხვა დროს გამოქვეყნებულ სვეტებს შემდეგ პერიოდულ გამოცემებში: გაზეთები– „24 საათი", „სარბიელი", ჟურნალი – „ლიბერალი". საკვლევად დროითი არეალი არ შემოგვისაზღვრავს. ჩვენი მხედველობის არეში სვეტის ყველა ის ნიმუში მოექცა, რომელიც ქართველი მწერლების მიერ აღნიშნულ გამოცემებში მათი დაარსებიდან დღემდე გამოქვეყნდა. ვფიქრობთ, ამ გზით დემოკრატიზაციის პროცესში ჟანრის ტრანსფორმაციის ასპექტები უკეთ გამოიკვეთება. მასალის სისტემატიზება კლასიფიკაციის შედეგად ვიმსჯელეთ პუბლიკაციათა შინაარსობრივ თავისებურებებზე, წარმოვაჩინეთ მათი

შემოქმედებითი მახასიათებლები და ავტორთა ხელწერის თავისებურებები.

კვლევის მიზნებიდან და ამოცანებიდან გამომდინარე, ვივარაუდეთ, რომ თანამედროვე ქართველი მწერლები „სვეტის“ ჟანრობრივ ფორმას ეფექტიანად იყენებენ ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებსა და საზოგადოების აქტუალურ პრობლემატიკაზე მსჯელობისთვის; ცალკეულ საკითხებთან მიმართებით საკუთარი კრიტიკული თვალსაზრისის დაფიქსირებისა და აუდიტორიის მიმხრობისთვის.

შესაბამისად, ჩამოვაყალიბეთ საკვლევი კითხვებიც:

1. ძირითადად, რა პრობლემებზეა მწერალი-მესვეტის ყურადღება გამახვილებული?
2. თვითგამოხატვის როგორ ფორმებს იყენებენ მწერალი-მესვეტეები სუბიექტური „მეს“ წარმოსაჩენად?
3. რამდენად ეფექტიანია მწერალ-მესვეტეთა ხელწერა აქტუალურ თემებზე მსჯელობისას და რა შემოქმედებით საშუალებებს მიმართავენ ისინი საკუთარი პოზიციის მართებულობაში აუდიტორიის დასარწმუნებლად?

სვეტი: ტრადიციული ჟანრი თუ ახალი ფორმა

სანამ უშუალოდ საკვლევ პრობლემატიკაზე ვისაუბრებდეთ, მოკლედ მიმოვიხილოთ „კალამნისტიკის“ სპეციფიკა ჟურნალისტური სვეტის რაობის, მისი ევოლუციისა და ტიპოლოგიის საკითხები.

საავტორო სვეტის ევოლუციის სპეციფიკის გააზრებისთვის, მნიშვნელოვანია გვახსოვდეს, რომ საავტორო შენიშვნების, ინტერვიუს, რეპორტაჟისა და პორტრეტის პირველადი ფორმები ჯერ კიდევ უძველეს ეპოქაში წარმოიშვა. მათი ფორმები, თავდაპირველი ყოველკვირეული და ყოველთვიური გაზეთების აღმოცენების დროიდან, თანდათანობით სრულყოფის პროცესს განიცდიდა, თუმცა, საბოლოო სახე ჟურნალისტურმა ჟანრებმა მე-19 საუკუნეში სარედაქციო საქმიანობის აღორძინების ეპოქაში მიიღო.

მე-20 საუკუნის დასაწყისიდან, საავტორო თავისუფლების ხარისხის ზრდამ პირდაპირ პროპორციულად იმოქმედა ისეთი ჟანრის აქტუალობის მატებაზე, როგორიცაა „საავტორო სვეტი“, აღნიშნული ვითარება მიუთითებდა იმდროინდელ საზოგადოებაში კონკრეტული ავტორის კომენტართა მნიშვნელობაზე, რის გამოც საავტორო სვეტი, საგაზეთო სტატიათა რიგითი ნაირსახეობიდან დამოუკიდებელ ჟანრად გარდაიქმნა, ეს კი კონკრეტული ჟურნალისტის პერსონალურ სვეტს გულისხმობდა.

ტერმინი „სვეტი“ წარმოადგენს ინგლისური „column“-ის თარგმანს, რის გამოც იმ ადამიანებს, რომელთა ტექსტებიც ამ სპეციალურ საგაზეთო სივრცეს ავსებს, „კალამნისტებს“ უწოდებდნენ. კოლუმბიის უნივერსიტეტის ელექტრონული ენციკლოპედია „კალამნისტს“ განსაზღვრავს, როგორც მრავალრიცხოვან ესეთა ავტორს, რომლებიც რეგულარულად ჩნდება პერიოდიკაში, ყველაზე ხშირად კი მუდმივ რუბრიკაში[1].

თემატური ორიენტაციის მხრივ, საავტორო სვეტი შესაძლოა იყოს ფილოსოფიური, სოციალურ-პოლიტიკური, მიმდინარე მოვლენათა ამსახველი; იგი შესაძლოა გადმოგვცემდეს ავტორის კერძო პოზიციას გარკვეულ მოვლენასთან მიმართებით. ამგვარად, სვეტი წარმოადგენს განსაკუთრებულად გაფორმებულ მონაკვეთს საგაზეთო სივრცეში, რომელიც კონკრეტულ ტექნიკურ ამოცანათა გადაწყვეტისას გამოყენებად მასალათა აქცენტირების მაგალითია: ინფორმაციული ტექსტების,

---

[1] *Е. М. Деяк Якобишина , Авторская колонка: Традиционный Жанр или Новая Форма, 2013, Веснік БДУ*

სტატისტიკური მონაცემების, ციტატების, გამოკითხვების და ა.შ. ამ ყოველივეს გათვალისწინებით, ის ჟურნალისტური ხერხი, რომელიც თავდაპირველად მხოლოდ გაფორმებისთვის გამოიყენებოდა, დროსთან ერთად განსაკუთრებულ ინფორმაციულ ზონად გარდაიქმნა, რომლის კარიც ღიაა ყველა იმ მკითხველოსთვის, ვინც მასში მოცემული ავტორით და იმ თემებით ინტერესდება, რომლებიც სვეტში რეგულარულად განიხილება.[2]

უნდა აღინიშნოს, რომ ყველა სვეტი საავტორო სვეტად ვერ იწოდება. საავტორო სვეტი, უპირველეს ყოვლისა, უნდა მოიცავდეს პრობლემის სუბიექტურ ხედვას და არა მხოლოდ ფაქტების კონსტატაციას. კალამნისტების უმთავრესი მიზანი არის არა აუდიტორიის ინფორმირება, არამედ მკითხველის დაინტერესება და მისი ყურადღების მიპყრობა აქტუალურ პრობლემაზე. მკითხველი ავტორის არსებობას უფრო მეტად რომ გრძნობდეს, როგორც წესი, სვეტს ავტორისვე ფოტოსურათით აფორმებენ. ამ თვალსაზრისით, შეგვიძლია ინგლისური გაზეთის „Daily Mirror"-ის ტრადიცია გავიხსენოთ, რომელშიც 30 წლის განმავლობაშიც ცნობილი კალამნისტის, უ. კონორის სვეტი მისი ფოტოსურათით იბეჭდებოდა. იგი საკუთარ ტექსტებს ფსევდონიმ „კასანდრას" სახელით აქვეყნებდა.

აღსანიშნავია ისიც, რომ საავტორო სვეტებისთვის კომპაქტური მოცულობა, მასალის გადმოცემის ემოციურად გაფორმებული სტილი და მოვლენათა მკვეთრად გამოხატული სუბიექტური შეფასებებია დამახასიათებელი. საავტორო სვეტში უმთავრესია ავტორის პოზიცია, სიტუაციისა თუ პრობლემის მისეული ხედვა. შედეგად, კალამნისტი ყოველთვის ცნობადი სახელის მქონე ადამიანს წარმოადგენს. ამის გამო, ის მკითხველი, რომელიც, როგორც წესი, ახალ ამბებში თანხას არ იხდის, შესაძლოა ხალისით ყიდულობდეს ამა თუ იმ კალამნისტის საავტორო მოსაზრებებს სწორედ მათი ავტორიტეტულობის გამო. ამიტომ, კალამნისტიკა, როგორც საავტორო პუბლიცისტიკა, აერთიანებს სხვადასხვა ჟანრის იმგვარ ტექსტებს, რომლებშიც საავტორო საწყისი დომინირებს. [3]

საყურადღებოა, რომ გარკვეულ ავტორთა საგაზეთო სვეტები წიგნებადაც არის გამოცემული. ამის მაგალითს ფრანკლინ პირს ადამსი და მაკლინ ტაიერი წარმოადგენენ. ამ უკანასკნელის წიგნი „The Big Town: New York Day By Day (1935)" რომელიც სწორედ ავტორის საგაზეთო სვეტების კრებულს წარმოადგენდა, ბესტსელერიც კი გახდა. ხოლო ფრანკლინ პირს ადამსის "The Melancholy Lute (1936)" მოიცავდა მის მიერ სამი ათწლეულის განმავლობაში გამოქვეყნებულ რჩეულ საგაზეთო სვეტებს.

საინტერესოა ისიც, რომ ჟურნალისტიკის ისტორიისთვის ცნობილია სულ მცირე ერთი ისეთი სიტუაცია მაინც, როდესაც საავტორო სვეტი სრულყოფილ, წარმატებულ ჟურნალად გარდაიქმნა. როდესაც სირუს კურტისმა, 1879 წელს, „The Tribune And Farmer" დააფუძნა, იგი ოთხგვერდიან ყოველკვირეულ გამოცემას წარმოადგენდა, რომლის წლიური გამოწერის საფასურიც მხოლოდ 50 ცენტი იყო. შემდგომში მან გაზეთში ქალთა სვეტი შემოიღო, რომლის ავტორიც მისი მეუღლე, ლუიზი კნეპ კურტისი იყო, და ეს სვეტი იმდენად პოპულარული აღმოჩნდა, რომ 1883 წელს კურტისმა გადაწყვიტა იგი ცალკე დაებეჭდა, როგორც გაზეთის ყოველთვიური დამატება, „Ladies Journal And Practical Housekeeper", რომლის რედაქტორიც ლუიზ კურტისი გახდა. გამოცემის პირველი წლის ბოლოსთვის, მას 25 000 გამომწერზე მეტი ჰყავდა. ეს გამოცემა იმდენად წარმატებული აღმოჩნდა, რომ კურტისმა საკუთარი გაზეთი "The Tribune And Farmer" გაყიდა, რათა მთელი დრო და ენერგია ახალი გამოცემისთვის დაეთმო, რომელიც შემდგომში „Ladies' Home Journal" ის სახელით გახდა ცნობილი.

---

[2] *Глушко А .К .Основы журналистских знаний, 2001, Киев*
[3] *Дэннис Э. Мэррил Дж. Беседы о массмедиа, 1997*

საგაზეთო სვეტის ტიპოლოგია

დღესდღეობით ჟურნალისტურ პრაქტიკაში ტერმინი „სვეტი“ სამი მნიშვნელობით გამოიყენება. მის პირველ მნიშვნელობაში გაზეთის ფურცლებზე მასალის გაფორმების სპეციფიკური ხერხი მოიაზრება, რომელიც კონკრეტული ტაქტიკური ამოცანების გადაწყვეტისას არსებულ მასალათა აქცენტირების მაგალითს წარმოადგენს, რაც თავის მხრივ შესაძლოა მოიცავდეს საინფორმაციო მასალების შერჩევას, სტატისტიკურ მონაცემებს, ციტატებს და ა.შ.[4]

„სვეტის“ მეორე მნიშვნელობას საავტორო რუბრიკა წარმოადგენს. ამ შემთხვევაში სვეტი უკვე სტრატეგიულ ამოცანებს ასრულებს მას საგაზეთო სივრცეში შეჰყავს ავტორი, რაც თავის მხრივ აუდიტორიის ყურადღებას იზიდავს. ამგვარი სვეტის უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა აუდიტორიის გარკვეული სეგმენტის ყურადღების ფიქსირება კონკრეტულ ავტორზე, როგორც გარკვეული ინფორმაციის მატარებელზე.

„სვეტის“ მესამე მნიშვნელობა განსაკუთრებული ჟანრის გაგებას უკავშირდება, რომელიც ავტორის პირადი განცდების აქტუალიზებას ახდენს კონკრეტულ საკითხებთან მიმართებით, რაც მკითხველს ავტორისვე შეხედულებების დემონსტრირების სახით გადაეცემა.

თავდაპირველად, სვეტებში ის ინფორმაცია იბეჭდებოდა, რომელზეც გაზეთის რედაქციას ყურადღების გამახვილება სურდა. ამგვარი მასალა შესაძლოა ყოფილიყო: განცხადებები, ექსტერნული სიახლეები, ოფიციალური შეტყობინებები და ა.შ. თუმცა, თანდათანობით სვეტის მნიშვნელობამ უფრო საყოფაცხოვრებო ყოველდღიური ხასიათი შეიძინა.

მე-19 საუკუნეში მკითხველთა შორის დიდი პოპულარობით ე. წ. „ჭორების“ სვეტი სარგებლობდა, რომელშიც ქვეყნდებოდა ცნობები მოქალაქეთა ცხოვრების შესახებ: დაბადების, ქორწინების, ნიშნობის, გარდაცვალების, მგზავრობის, შვებულების და სხვა ამგვარ მოვლენათა შესახებ. ამგვარად, სვეტი საგაზეთო სივრცის იმ ადგილად იქცა, სადაც რეგულარულად გამოქვეყნებული ფრაგმენტებისაგან ფორმირდებოდა ზოგადი სურათი რიგით ადამიანთა ცხოვრებიდან. ამ მხრივ, სვეტი გარკვეულ საყოფაცხოვრებო ფუნქციას ასრულებდა.

ამის შემდგომ, სვეტ-რუბრიკაში კონცენტრირება იწყო მკაფიოდ გამოკვეთილი საავტორო საწყისების მქონე ტექსტებმა: კომენტარებმა, ესეებმა, რეცენზიებმა და ა.შ. შემდეგ კი, ჟანრობრივი დიფუზიისა და ჰიბრიდიზაციის პროცესთა ზეგავლენით, და ასევე ავტორისა და მკითხველის თვითშემეცნების ცვლილებისა და პუბლიცისტიკაში არსებული ახალი ტენდენციების გამო (როდესაც ინტერესი ცალკეული პიროვნების მიმართ იმდენად გაძლიერდა, რომ პრესაში შესაძლებელი გახდა დღიურისებური ჟანრების აღმოცენება) მოხდა სვეტის ჟანრის ფორმირება. ეს გულისხმობდა ავტორის განცდების ფიქსირებას ამა თუ იმ კონკრეტულ საკითხზე, რაც მაქსიმალურად პირადი, ბიოგრაფიული ტექსტით გადმოიცემოდა.

მონიკა მაკქეიფ კარდოზა აღწერს საავტორო სვეტის სხვადასხვა ტიპს: რჩევების სვეტი, ბიზნესის სვეტი, საოჯახო სვეტი; ასევე სვეტები კომპიუტერულ ტექნოლოგიებზე, ჯანმრთელობასა და სილამაზეზე, ჰობის, სახლისა და ინტერიერის შესახებ; იუმორის, რელიგიის, სამოგზაურო სვეტები და ა.შ.[5]

კარდოზა აღნიშნავს, რომ საავტორო სვეტის ეფექტურობისათვის საჭიროა სადღეისოდ გავრცელებულ პუბლიკაციათა სტილისა და სახეობათა გააზრება. იგი აღნიშნავს, რომ საავტორო სვეტის

---

[4] *С.С. Ярцева, Жанровые Признаки Колонки, 2011 Воронежский государственный университет*

[5] *Monica McCape Cardoza, “You can write a column”.*

გამოქვეყნებისთვის ყველაზე ხელსაყრელ სივრცეს ყოველდღიური გაზეთები წარმოადგენს, რადგანაც მათი უმეტესობა, მკითხველთა რაოდენობის შემცირების მიუხედავად, ფინანსურად კვლავ საკმაოდ წარმატებულია. ამის მიზეზი კი, როგორც კარდოზა აღნიშნავს, ისაა, რომ მრავალ ყოველდღიურ გაზეთს აქვს საკუთარი ვებ გვერდი და ამდენად, ელექტრონულადაც ხელმისაწვდომია.

ყოველდღიური გაზეთების პოპულარობის მიზეზს ისიც წარმოადგენს, რომ ისინი მკითხველს პოპულარულ თემათა ყოველდღიური გაშუქებით იზიდავენ. და ბოლოს, ყოველდღიური გაზეთები უფრო მეტ აქცენტს ადგილობრივ სიახლეებზე აკეთებენ, ვიდრე სხვა ტიპის გამოცემები. ალბათ სწორედ ამ მიზეზებით არის განპირობებული ის, რომ ამგვარ გამოცემებში საავტორო სვეტს, როგორც წესი, უფრო მეტი მკითხველი ჰყავს, ვიდრე ყოველკვირეულ ან ყოველთვიურ ჟურნალ-გაზეთებში დაბეჭდილ საავტორო სვეტებს, ვინაიდან ამ უკანასკნელში საავტორო სვეტების თემატიკა შესაძლოა ისეთ საკითხებს მოიცავდეს, რომლებიც ფართო მასებისთვის რთულად გასაგებ ან ნაკლებად საინტერესო საკითხებს ეხება. გარდა ყოველდღიური გამოცემებისა, საავტორო სვეტები გვხვდება სხვადასხვა ტიპის ბეჭდვით მედიაშიც, როგორიცაა: საზოგადოებრივი გაზეთები, ყოველკვირეული ალტერნატიული გამოცემები, ჟურნალები, ონლაინპუბლიკაციები და სხვა.

სვეტები გვხვდება როგორც გაზეთებში, ისე ჟურნალებსა და სხვა ნაბეჭდ პროდუქციაში, მათ შორის ბლოგებშიც. ისინი მოკლე ესეს სახით გადმოიცემა კონკრეტულ მწერალთა მიერ, რომლებიც მკითხველს საკუთარ შეხედულებებს სთავაზობენ.[6]

უნდა აღინიშნოს, რომ საგაზეთო კალამნისტები გასული საუკუნის 30-40 იანი წლებიდან რადიოსა და ტელევიზიის სივრცეშიც იკვალავდნენ გზას. 1930-იანი და 1940-იანი წლების ისეთმა საგაზეთო კალამნისტებმა, როგორებიც იყვნენ: ფრანკლინ პირს ადამსი, ნიკ კენი, ჯონ კროსპი, ჯიმი ფიდლერი, დრიუ პირსონი, ედ სალივანი და ვოლტერ უინჩელი, უაღრესად ცნობილ ჟურნალისტთა სტატუსს მიაღწიეს და საკუთარ სინდიკატირებულ სვეტებს იყენებდნენ, როგორც რადიოსა და ტელევიზიაში გადასასვლელ ტრამპლინს. ზოგიერთ შემთხვევაში, მაგალითად უინჩელისა და პერსონსის შემთხვევაში, მათი რადიოპროგრამები ფორმატით საკმაოდ წააგავდა მათივე საგაზეთო სვეტებს.

როგორც უკვე შევნიშნეთ, საავტორო სვეტები, გარდა ჟურნალ-გაზეთებისა, მედიის ისეთ სახეობებშიც გვხვდება, როგორიცაა ინტერნეტი და სამაუწყებლო მედია. საავტორო სვეტის ერთ-ერთ სახეობას რჩევების სვეტი წარმოადგენს, რომელიც კითხვა-პასუხის ფორმატითაა წარმოდგენილი: მკითხველი ამა თუ იმ მედიასაშუალებას უგზავნის წერილს გარკვეულ პრობლემაზე შეკითხვის სახით, ხოლო მედიასაშუალება აწვდის პასუხს ან გამოხატავს რეაგირებას მის შეკითხვაზე. ეს პასუხები მრჩეველ კალამნისტთა მიერ იწერება.

კრიტიკოსი მესვეტე

კრიტიკოსი წარმოადგენს პროფესიონალს, რომელიც მკითხველთან კომუნიკაციას ამყარებს ხელოვნების სხვადასხვა დარგის შესახებ საკუთარი მოსაზრებებისა და შეფასებების გადმოცემის მეშვეობით. მისი მსჯელობის საგანს შესაძლოა ხელოვნების ნებისმიერი ფორმა წარმოადგენდეს: მხატვრობა, ლიტერატურა, კინო, თეატრი, მოდა, არქიტექტურა და სხვა. გარდა ხელოვნებისა, კრიტიკოსის ინტერესის სფერო შესაძლოა იყოს სოციალური ან სამთავრობო პოლიტიკაც. კრიტიკული შეფასებები, მიუხედავად იმისა, წარმოადგენენ თუ არა ისინი კრიტიკული აზროვნების შედეგს, მოიცავენ ფაქტორთა ფართო სპექტრს, მათ შორის განხილული ობიექტის შესაბამისობას მის მიზანთან, მისი შემქმნელის განზრახვასა და კონტექსტის ცოდნასთან. კრიტიკა შესაძლოა მოიცავდეს კრიტიკოსის მხრიდან როგორც პოზიტიურ, ასევე ნეგატიურ პირად მოსაზრებებს.[7]

---

[6] *https://en.wikipedia.org/wiki/Columnist*

[7] Dolan Jill, The Feminist Spectator as Critic, (2012 10 24),University of Michigan Press

რედაქტორისა და მოსაზრების სვეტები

როგორც ზემოთ აღინიშნა, საავტორო რუბრიკის ერთ-ერთი ფორმაა რედაქტორის სვეტი, რომელიც გაზეთის ან ჟურნალის სარედაქციო პოზიციას ასახავს ამა თუ იმ აქტუალურ საკითხთან მიმართებით. რედაქტორის სვეტი "გაზეთის ხმას" წარმოადგენს, და მიუხედავად იმისა, რომ ჩვეულებისამებრ, ერთი ადამიანის მიერ იწერება, როგორც წესი ხელმოუწერელია.[8]

რედაქტორის სვეტის ავტორები იყენებენ პირველი პირის ნაცვალსახელს „ჩვენ". ხოლო მოსაზრების სვეტი იმგვარადაა შექმნილი, რომ ერთი პიროვნების მოსაზრებებს გამოხატავს. საავტორო კალამნისტები იყენებენ პირველი პირის მხოლობითი რიცხვის ნაცვალსახელს „მე". ჟურნალისტური „ლიცენზია", რომელიც ავტორებს უფლებას აძლევს გამოიყენონ „მე" და „ჩვენ" ნაცვალსახელები, მხოლოდ რედაქტორის სვეტებსა და საავტორო სვეტის სხვადასხვა ფორმაზე ვრცელდება, რაც ამ კონკრეტულ ჟურნალისტთა ავტორიტეტს ამაღლებს. მკითხველისათვის ეს ორი ნაცვალსახელი ფაქტებზე დაფუძნებული აღწერიდან საავტორო ჟურნალისტიკაზე გადასვლის მანიშნებელს წარმოადგენს. ამ ნაცვალსახელთა გამოყენებით, საავტორო სვეტის სხვადასხვა სახეობის მწერლები, უპირველეს ყოვლისა, აქცენტს საკუთარ პირად რეპუტაციასა და გაზეთის სანდოობაზე აკეთებენ.

ქართულ პრესაში, კერძოდ კი გაზეთ „კომუნისტში" ტერმინი „რედაქტორის სვეტი" ჯერ კიდევ მე-20 საუკუნის 70-იან წლებში გაჩნდა, რაც იმ დროისათვის საკმაოდ მნიშვნელოვან სიახლეს წარმოადგენდა საბჭოურ მედიაში. თუმცა, როგორც დ. ტყებუჩავა აღნიშნავს, იმდროინდელი რედაქტორები წმინდად შემოქმედებითი ჟურნალისტური უნარების ნაკლებობას განიცდიდნენ, რაც თავის მხრივ საბჭოთა სისტემის სპეციფიკით იყო განპირობებული, რომელიც არათუ ჟურნალისტს, არამედ ყოველ ინდივიდს თავისუფალი აზროვნების ტენდენციათა გამოვლენას უკრძალავდა. თუმცა, მიუხედავად ამისა, უნდა აღინიშნოს, რომ იმ დროს არსებული „რედაქტორის სვეტი" მაინც აძლევდა ავტორს საკუთარი სახის, მისი პიროვნებისა და კონცეფციის გამოკვეთის შესაძლებლობას, საბჭოთა ჟურნალისტიკის იმდროინდელი ფორმებისგან განსხვავებით.

საკითხის კვლევის ქართული გამოცდილებიდან

მიუხედავად პოსტსაბჭოთა ქართულ სინამდვილეში საავტორო ჟურნალისტიკის ფორმების აღმოცენება განვითარების შეფერხებისა, საავტორო სვეტისა და „კალამნისტების" არაფორმალური ისტორია სათავეს შესაძლოა მნიშვნელოვნად ადრე იღებდეს. დ. ტყებუჩავა, ქართული კალამნისტიკის წანამძღვრებად ილია ჭავჭავაძის, აკაკი წერეთლის, ნიკო ნიკოლაძის, არჩილ ჯორჯაძისა და სხვათა პუბლიცისტიკას მიიჩნევს. ამავე აზრს ავითარებს მ. შამილიშვილიც ნაშრომში: „ვაჟა ფშაველა მესვეტე", რომელშიც მწერლის მიერ 1877 1878 წლებში, გაზეთ „დროებაში" სვეტის ყაიდაზე დაბეჭდილ კორესპონდენციებზე ამახვილებს ყურადღებას. [9]

საავტორო სვეტის სპეციფიკაზე საუბრობს მ. გერსამია წიგნში „ელემენტარული ნაწილაკები ჟურნალისტიკაში". იგი გამოყოფს ჟურნალისტური სვეტების ყველაზე გავრცელებულ სახეებს: რედაქტორის, მოსაზრების, რჩევის, თემატური სვეტებს. საავტორო სვეტებზე საუბრისას იგი შენიშნავს: „თუ წარმატებული რეპორტირებისას ჟურნალისტის ინდივიდუალობა ფერმკრთალდება, საავტორო

---

[8] *Monica McCape Cardoza, "You can write a column",*
[9] *შამილიშვილი მ. ვაჟა ფშაველა მესვეტე, 2011, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა*

სვეტებში წარმატებას სწორედ წერის პერსონალური მანერა განაპირობებს.“[10]

აღსანიშნავია ისიც, რომ საავტორო სვეტის ერთ-ერთ სპეციფიკურ მახასიათებელს ავტორის მიერ სათქმელის ლაკონიურად და მკაფიოდ გადმოცემა წარმოადგენს. როგორც მკვლევარი აღნიშნავს, „ნართაულებით, მინიშნებებით, რიტორიკული კითხვების გამიზნულობით მკითხველი იოლად პოულობს პასუხს ზოგჯერ ძალზე აბურდულ სოციო პოლიტიკურ ვითარებაში გასარკვევად.“[11] ამდენად, საავტორო სვეტის კიდევ ერთი უმთავრესი დანიშნულება მკითხველისათვის არსებულ სოციალურ, პოლიტიკურ თუ კულტურულ ვითარებაში გარკვევის ხელშეწყობაა.

მწერალი-მესვეტეები ქართულ ბეჭდვით მედიაში

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ჩვენი ინტერესის საგანს თანამედროვე ქართულ ბეჭდვით მედიაში გამოქვეყნებული სვეტები წარმოადგენს, რომელთა ავტორები ცნობილი მწერლები არიან. მოძიებულ ნიმუშთა თემატური კლასიფიკაციის შედეგად, გამოვკვეთეთ პრობლემატურ საკითხებზე მეტადრე აქცენტირებული პუბლიკაციები და გამოვარკვიეთ ავტორების მიზანდასახულობა, წარმოვაჩინეთ მათი სტილური თავისებურება და შემოქმედებითი ატრიბუტიკა.

აკა მორჩილაძე, ლაშა ბუღაძე, დათო ტურაშვილი, ზაალ სამადაშვილი, ბასა ჯანიკაშვილი ეს არასრული ჩამონათვალია თანამედროვე ქართველი მწერლებისა, რომლებიც ჟურნალ-გაზეთებში საავტორო სვეტებს წერენ. ჩვენ მიერ განხილულ გამოცემათა შორის, ამ მხრივ პროდუქტიულობით გაზეთი „24 საათი“ გამოირჩევა, რომელიც 2002 წლის 1 იანვარიდან 2013 წლის 31 დეკემბრამდე ყოველდღიურად გამოდიოდა. იგი წლების განმავლობაში, ვიდრე ბეჭდური სახით არსებობას შეწყვეტდა, სისტემატურად უთმობდა ადგილს მწერლების პუბლიცისტურ ნაღვაწს. გაზეთ „24 საათის“ Columnist-ებს ტიპური ამერიკული („ნიუ იორკ ტაიმსის“) სისტემით, კვირის დღეები ჰქონდათ განაწილებული: „დათო ტურაშვილის ხუთშაბათი“ და „ბასა ჯანიკაშვილის შაბათობები“ პირდაპირ მიანიშნებს სვეტების გამოსვლის დღეზე, ხოლო „ლაშა ბუღაძის კომენტარები მთავარზე“ ჟანრის სხვა მახასიათებლებს წამოსწევს წინა პლანზე. თუ ამერიკელ თეორეტიკოსთა კლასიფიკაციას გამოვიყენებთ, დათო ტურაშვილის, ლაშა ბუღაძისა და ბასა ჯანიკაშვილის სვეტები თვალსაზრისის სვეტებია (Opinion Column).[12]

ვერ ვიტყვით, რომ მწერლების სვეტები თემატური თვალსაზრისით ძალიან მრავალფეროვანია. მათი ძირითადი საფიქრალი და განსასჯელი ქვეყნის პოლიტიკური და სოციალური მდგომარეობაა. ქვეყანაში წლების განმავლობაში არსებული დაძაბული პოლიტიკური გარემო, ტერიტორიული მთლიანობის პრობლემა, მოუგვარებელი სოციალური პრობლემები, სამართლებრივი სახელმწიფოს შექმნა, სასამართლო სისტემის რეფორმა, ქვეყნის ევროპული არჩევანი, სამოქალაქო საზოგადოების შექმნა ეს ის პრობლემური საკითხებია, რომელთა აქტუალიზებასაც სვეტების ავტორები ცდილობენ.

დათო ტურაშვილი არა მარტო თანამედროვეობის ცნობილი მწერალია, არამედ გასული საუკუნის 80-იანი წლების სტუდენტური მოძრაობის აქტიური მონაწილეცაა. იგი ყოველთვის ჩართული იყო ჩვენს საზოგადოებრივ პოლიტიკურ ცხოვრებაში, თუმცა არასდროს ყოფილა რომელიმე პარტიის წევრი და დღემდე ღიად გამოხატავს თავის შეხედულებებს ქვეყანაში მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესებსა თუ საზოგადოებისთვის პრობლემურ თემებზე.

გაზეთის 2004 წლის ნომრებში, ყოველ სამშაბათს იბეჭდებოდა დათო ტურაშვილის

---

[10] *გერსამია მ. ელემენტარული ნაწილაკები ჟურნალისტიკაში, 2011, „უნივერსალი“*

[11] *ტყებუჩავა დ. ჟურნალისტიკამცოდნეობა მომიჯნავე დისციპლინათა ჭრილში, თბილისი 2009, გამომცემლობა „უნივერსალი“*

[12] *ტყებუჩავა დ., ჟურნალისტიკამცოდნეობა მომიჯნავე დისციპლინათა ჭრილში, თბილისი 2009, გამომცემლობა „უნივერსალი“*

ორიგინალური ფორმის საავტორო სვეტი „SMS“, რუბრიკით „ყოველ სამშაბათს“. 2009 წელს მისი სვეტები უკვე ხუთშაბათობით იბეჭდება, სახელწოდებით „დათო ტურაშვილის ხუთშაბათი“, რუბრიკაში „რევიუ“. წარმოდგენილ საავტორო სვეტებს წამძღვარებული აქვს ერთი წინადადება „რამდენიმე მოკლე ტექსტური შეტყობინება (მათთვის, ვინც ტელეფონის ზარებს აღარ პასუხობს).“ რასაც შემდეგ მოსდევს ძირითადი ნაწილი რამდენიმე მობილური ტელეფონის ნომერი და ნომრის ქვემოთ მოკლე ტექსტური შეტყობინება. მაგალითად: „877919909“

რამდენიმე დღის წინ გასაოცარი ამბავი მოხდა მოსკოვში, რუსეთის დედაქალაქში რწმუნებათა სიგელის გადასაცემად პრეზიდენტ პუტინთან, საქართველოს ახალი ელჩი რუსეთის ფედერაციაში ვალერი ჩეჩელაშვილი, თეთრი ჩოხით მივიდა. გასაოცარი ეს არ იყო, გასაოცარი ის იყო, რაც მერე მოხდა მართალია, ვალერი ჩეჩელაშვილს, საჩოხე ტანი არ ღმოაჩნდა (როგორც ტელეეკრანზე ჩანდა), მაგრამ აღმოაჩნდა თვისება, რომელიც ძალიან მნიშვნელოვანია ჩვენი საერთო წარმატებისთვის. რუსეთის პრეზიდენტის დაცვამ მოითხოვა, რომ საქართველოს ახალ ელჩს ხანჯალი მოეხსნა და ისე შესულიყო აუდიენციაზე. ჩოხა კი, ხანჯლის გარეშე, მოგეხსენებათ, რასაც ნიშნავს და ყველასგან მოულოდნელად ვალერი ჩეჩელაშვილმა ისეთი პრინციპული სიჯიუტე გამოიჩინა, რომ რუსებსაც კი გაუკვირდათ. გაკვირვებულ რუსებს კი ისღა დარჩენოდათ, რომ დაეთმოთ და სწორედ ამ პრინციპულობას ველოდი და ამ პრინციპულობას ვქადაგებ აგერ უკვე ორასი წელია. დარწმუნებულიც ვარ, რომ თუ არ შეგვეშინდება და ვიქნებით პრინციპულები, რუსებიც ვერაფერს დაგვაკლებენ როგორც ხანჯალი ვერ მოჭამეს ვალერი ჩეჩელაშვილს, აგერ სულ რამდენიმე დღის წინ...“ („24 საათი“, 2004 წ. 7 დეკემბერი).

აღნიშნული ტექსტის შემდეგ, ამავე სვეტში კიდევ მობილური ტელეფონის ოთხი სხვადასხვა ნომრისადმი მიწერილი სხვადასხვა შინაარსის მოკლე ტექსტური შეტყობინებებია, რომლებშიც ავტორი იმ კვირისთვის აქტუალურ პოლიტიკურ თუ სოციალურ საკითხებს ძალიან მოკლედ მიმოიხილავს და ამ მოვლენებთან დაკავშირებით საკუთარ მოსაზრებას გვთავაზობს.

საავტორო სვეტებში ნათლად ჩანს ინდივიდუალისტური ხელწერა, სუბიექტური „მე“, მნიშვნელოვანია ისიც, თუ ვინ არის კონკრეტული კალამნისტი, როგორია მისი ბიოგრაფიული ბექგრაუნდიც, რა ქმნიდა მისი გამოცდილების კაპიტალს. თავის სვეტებში დათო ტურაშვილიც ინდივიდუალურ დაკვირვებას აწარმოებს გარე სამყაროზე და საჭირბოროტო თემატიკაზე მსჯელობისას საკუთარ თვალთახედვას გვთავაზობს. მისი ინტერესის მთავარი სფერო პოლიტიკაა. როგორც ვახსენეთ, მწერალი სტუდენტობიდან იყო ჩართული ეროვნულ მოძრაობაში, რომელიც საქართველოს საბჭოთა კავშირის შემადგენლობიდან გამოსვლისა და დამოუკიდებლობის აღდგენისაკენ იყო მიმართული.

თითოეულ სვეტში ფარულად თუ აშკარადაა გაცხადებული მწერლის პროტესტი და ანტიპათია რუსეთის დამპყრობლური პოლიტიკისა და ყველაფერი იმის მიმართ, რაც საბჭოთა კავშირთან ასოცირდება. ხშირად ავტორი ერთსა და იმავე თემატიკას ეხება, ზოგჯერ თემას განავრცობს და გაგრძელებებით გვთავაზობს მომდევნო კვირის სვეტში. მიუხედავად გამეორებებისა, დათო ტურაშვილის არცერთი სვეტი არაა ზედაპირული და გულწრფელობას მოკლებული. მისი წერის მანერა პუბლიცისტიკაშიც სრულად გადმოდის და ისეთივე სადა, ყველასთვის გასაგები და ლაკონური ენით გადმოგვცემს სათქმელს, როგორც ეს მის მხატვრულ ტექსტებშია გაცხადებული.

დათო ტურაშვილის სვეტებში სათქმელი ნათლადაა გამოხატული და მწერლის ღირებულებით პრიორიტეტებს წარმოაჩენს. მისი მთავარი საფიქრალი საქართველოს ევროპული არჩევანი და ამ გზაზე წარმოქმნილი სირთულეების დაძლევაა. ქვეყნის განვითარების ერთადერთ სწორ გზად ავტორს წარსულის გონივრული გააზრება და ამ გამოცდილებაზე დაფუძნებული მომავლის შენება მიაჩნია. აი, როგორ გამოხატავს იგი თავის აზრს ჩვენი ქვეყნის საგარეო პრიორიტეტების სწორად განსაზღვრის თაობაზე:

„პირადად ჩემთვის მთავარია არა პიროვნული ფაქტორი, არამედ ევროპული ფასეულობები, რისი

დამკვიდრებაც ძალიან გვიჭირს დამოუკიდებელ საქართველოში, რადგან სინამდვილეში თავისუფლება დემოკრატიულ ფასეულობებს ეფუძნება. ის პოლიტიკოსები კი, ვისაც დემოკრატია სისუსტე ჰგონია არა უზარმაზარი ძალა, ვერასოდეს შექმნიან ისეთ საქართველოს, რომელიც რუსეთის იმპერიას თავს დააღწევს და ევროპულ სახლში დაბრუნდება. მე კი მართლა ისეთ ევროპულ საქართველოში მინდა ცხოვრება, სადაც ყველა იმ ტრადიციას, თვისებასა და ღირებულებებს შევინარჩუნებთ, რომელსაც წარსულში ვქმნიდით, მაგრამ მომავალშიც გამოგვადგება...“ (16.04.2009, „24 საათი“, „მიშა თუ გრიშა“).

დათო ტურაშვილის, როგორც მესვეტის, ხელწერის კიდევ ერთი თავისებურება მისი წერის მსუბუქი მანერაა. ის მძიმე პრობლემებზეც მსუბუქად და შთამბეჭდავად საუბრობს, ხშირად იუმორსაც მიმართავს, მაგრამ არასდროსაა ცინიკური. მისი მედიატექსტები ქართველი ხალხის წლობით მოუგვარებელი პრობლემების გამო დიდი გულისტკივილითა და წუხილითაა აღბეჭდილი.

ბასა ჯანიკაშვილი თავის სვეტებში ორიგინალურ ხელწერას გვთავაზობს. იგი თხრობისთვის ინტერვიუს ფორმას ირჩევს და ამ მობილური, დინამიური ჟანრის შესაძლებლობებს ეფექტურად იყენებს. „ბასა ჯანიკაშვილის შაბათობების“ სახელწოდებით წარმოდგენილ სვეტებში ყოველთვის საინტერესო თემებზეა საუბარი. თანაც, ავტორი სათქმელს არაორდინალური გზით, გამოგონილ რესპონდენტებთან საუბრის სახით გვეუბნება. მათ უცნაური სახელ-გვარები და სტატუსები აქვთ, თუმცა, მკითხველს არ გაუჭირდება ამ გამოგონილ პერსონაჟთა შარჟულ სახეებში თავისი თანამედროვეების ამოცნობა. ასე მაგალითად: ექიმი, ფსიქოლოგი, ატლანტიდის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი არმაზ მოდრეკილი; ყოფილი ჟურნალისტი, ამჟამად შანტაჟისტი და პროვოკატორი თენგო; არასამთავრობო ორგანიზაცია „დიალოგი უპირველეს ყოვლისას“ პრეზიდენტი, პოლიტ-ექსპერტი, ალექსანდრე მიტისკული; ვენის დასუფთავების სამსახურის უფროსის პირველი მოადგილე, ალფრედ ლევან შოინბერგი; საქართველოს პი არ ტექნოლოგიების წამყვანი სპეციალისტი სილიბისტრო დაბრეცილი...

ბასა ჯანიკაშვილის ერთ-ერთი სვეტში „ინტერვიუ ოცდამეორე აგენტები თუ არაგენდობი“ რესპონდენტად შერჩეულია მოქალაქე, საპროტესტო ელექტორატის აქტიური შიგთავსი (ახალი ტერმინია) ნუნუ სიმფონია. სვეტის ავტორი ასე წარმოგვიდგენს სტუმარს: „ქალბატონი ნუნუ სიმფონია 1988 წლიდან მიტინგებით ცხოვრობს. მისთვის სულერთი არ არის ქვეყნის ბედი თუ უბედობა. ჩემთან საუბარში არაჩვეულებრივი პრინციპულობა და სითამამე გამოიჩინა. რაც, რა თქმა უნდა, პატივსაცემია, მხოლოდ, დაეთანხმებით თუ არა ეს თქვენთვის მომინდვია..“ და შემდეგ საუბარი კითხვა-პასუხის ფორმით გრძელდება. რესპონდენტი ქვეყნის ბედზეა დადარდიანებული და უპრინციპო პოლიტიკოსთა ბრალს ხედავს ყველა იმ პრობლემაში, რაც ხალხს თავს დაატყდა. სამწუხაროდ, უკეთესის მცირედ შანსსაც არ ტოვებს მისი ბოლო რეპლიკა: „მინდა გადავცე ყველას, ნუ გეშინიათ, ყველაფერი ისედაც ცუდად იქნება“ (19 მაისი, 2009).

ბასა ჯანიკაშვილი ისევე, როგორც ჩვენ მიერ დამოწმებული სხვა მესვეტეები, მიუხედავად სუბიექტური ხედვისა, შეულამაზებლად წარმოაჩენს რეალობას. ცხადია, ფაქტების უბრალო შერჩევა გამოყოფაც კი სუბიექტური მომენტია, რასაც ავტორის განწყობა მისი მოქალაქეობრივი პოზიცია, გემოვნება, განათლება, ერუდიცია და ა.შ. განაპირობებს. გამოგონილი რესპონდენტების პასუხები მესვეტის პასუხებია მისსავე შეკითხვებზე, ყველაფერი მისი სუბიექტური თვალთახედვის გამოხატულებაა. ავტორის შეფასებები მისივე უშუალო განცდებია, სიმპათია-ანტიპათიაა და ავტორის პოზიციის, კონცეფციის, იდეების დასაბუთებას ემსახურება.

ბასა ჯანიკაშვილის სვეტები ორიგინალური ხელწერით გადმოცემული აღქმაა რეალობისა. მისი პოზიცია ნათელი, მომჭირნე თხრობით გულწრფელად გამოხატული ხედვაა არსებული პრობლემებისა.

საჭირბოროტო პრობლემებს შეეხეო ზაალ სამადაშვილი თავის ერთ-ერთ საავტორო სვეტში „დელ პიეროს მაისური“ („24 საათი“, 11 იანვარი, 2003 წ.) იგი 14 წლის ბიჭზე მოგვითხრობს, რომელიც ბენზინგასამართ სადგურზე მუშაობს და თვეში ას დოლარზე ცოტა მეტს გამოიმუშავებს. ას დოლარს დედას აძლევს, ცოტა მეტს კი ინახავს საყვარელი საფეხბურთო გუნდის „იუვენტუსის“ მაისურის საყიდლად, რადგან სკოლის ჩემპიონატში აპირებს მონაწილეობას. ბიჭი დარწმუნებულია, რომ ამ მაისურის

წყალობით გოლებსაც გაიტანს და ახტომისას შემართულ ხელსაც ისე „გააშხუილებს ჰაერში, როგორც დელ პიერო“... 8 წლის იყო, მამა აფხაზეთის ომიდან რომ დაბრუნდა. პირველი დესანტი რომ გადასხეს ლესელიძეში, იქიდან მოყოლებული, სოხუმის დაცემამდე ომობდა. თერთმეტისა ხდებოდა, ისევ რომ წავიდა სახლიდან. ყოფილ მეომრებს დევნა და დატუსაღება დაუწყეს და მანაც გაქცევა არჩია ციხეში ჯდომას. ერთი წლის შემდეგ გაიგეს ბიჭმა და დედამისმა, რომ რუსეთში იმყოფებოდა, საიდანაც ყოველ სამ თვეში ერთხელ წერილს და ფულს აგზავნიდა. მაგრამ, ირკვევა, რომ „ასე გრძელდებოდა შარშანწინდლამდე. ბოლოს შარშანწინ, დეკემბრის პირველ რიცხვებში მოვიდა მისი გამოგზავნილი კაცი. მას შემდეგ აღარ გამოჩენილა.“

ძალზე ემოციურია სვეტის დასასრული. მწერალი მოულოდნელ და შთამბეჭდავ ენდინგს გვთავაზობს: შობის წინა დღეს, ბენზინის გასამართი სადგურის შემინული ჯიხურიდან თოთხმეტი წლის ბიჭი გამოდის. ტყავის ქურთუკი აცვია, ვიღაცის ნაქონი, ოდნავ განიერი და ოდნავ გრძელი... ისე დინჯად მიაბიჯებს, თითქოს ბათინკებში აჭყაპუნებული წყლის გამო სიცივეს ერთიანად არ ჰყავდეს ატანილი... ბიჭი ახალგაზრდა, ოპელიან კაცს შეხვდება და კონვერტს და ფულს გადასცემს. ეს კაცი ზუსტად სამ საათზე მივა ბიჭთან და დედამისთან, კონვერტს მაგიდაზე დადებს, დედას ტირილი აუვარდება, აქამდე დაძაბული ბიჭი კიდევ უფრო დაიძაბება და როცა დედის თვალებში სიხარულს ამოიკითხავს, ისეთივე გრძნობა დაეუფლება, როგორიც Delle Alpi-ზე პირველად გასულ ალესანდრო დელ პიეროს...

ზაალ სამადაშვილის სვეტი მხატვრული ნაწარმოები უფროა, ვიდრე პუბლიცისტური წერილი, თუმცა ავტორი ამ ფორმით გადმოგვცემს მწარე რეალობას, რაც იმ წლების საქართველოში სუფევდა: აფხაზეთისა და სამოქალაქო ომის შემდგომი პერიოდი, სოციალური და ეკონომიკური კრიზისი, უყველაფრობა, უკიდურესი გაჭირვება, რომელთან გამკლავებაც უწევდა ოჯახების აბსოლუტურ უმრავლესობას და მომავალი თაობის ოცნებების მსხვრევა. ავტორმა, ნაცნობისა და მარტივის ემოციური განზოგადებით, ქვეყნის და ხალხის წინაშე არსებული რთული და მნიშვნელოვანი პრობლემები კიდევ ერთხელ დაგვანახა...

ყველასათვის კარგად ცნობილი თანამედროვე ქართველი მწერალი აკა მორჩილაძე, იგივე გიო ახვლედიანი, 1995 წლიდან 2009 წლამდე სპორტულ გაზეთ „სარბიელში“ მოღვაწეობდა. მწერალი სხვადასხვა ფსევდონიმით აქვეყნებდა სვეტებს სპორტის თითქმის ყველა სახეობის, უმეტესად კი ფეხბურთის შესახებ. 14 წლის განმავლობაში ათასობით სვეტი დაწერა. 2010, 2011, 2014 წლებში აკა მორჩილაძის სვეტები ჟურნალ „ლიბერალშიც“ იბეჭდებოდა. აკა მორჩილაძე ერთ-ერთი პირველი ქართველი მესვეტეა, რომლის სვეტებიც წიგნად გამოიცა.

„ნამდვილად არ მიფიქრია, რომ ოდესმე ვინმე შეკრებდა და გამოსცემდა ამ ლიბერალურ საფეხბურთო მზესუმზირას. რახან მოხდა და ასე გამოდის, ალბათ ეს წიგნაკი არაფერს დააშავებს და მზესუმზირადაც ივარგებს, სახალისოდაც და ახლო წარსულის სურათებსაც გაახსენებს მის გადამფურცლავ ფეხბურთის მოყვარულ ხალხს... “ ასე შეაფასა თავად ავტორმა მისი სპორტული სვეტების წიგნებად დასტამბვის ფაქტი. უნდა ითქვას, რომ მათთაც კი, ვისთვისაც სპორტი და განსაკუთრებით ფეხბურთი, არცთუ მიმზიდველი თემაა, აკა მორჩილაძის სპორტული სვეტები სახალისო, მსუბუქი, სიამოვნებით წასაკითხია. ყველა სვეტს ეტყობა, რომ მას სპორტული კომენტატორი კი არა, მწერალი წერს.

აკა მორჩილაძის სპორტულ სვეტებში მსოფლიოს სპორტული ცხოვრების ამსახველი ფაქტობრივი მასალა მხატვრული ელემენტებითაა გაჯერებული და თხრობის გადამდები სისადავით გამოირჩევა. დავიმოწმებთ ნიმუშს:

„აჰმეთს ინგლისის არ სჯერა“

„... მსოფლიოში ბევრ გუნდს არ ეყოლება ისეთი მწვრთნელი, როგორც ინგლისს უშოვნია. ფაბიო კაპელო. გაგრძელება კი საჭირო არ არის. კაპელო და მორჩა... კაპელომ თქვა, ოჯახობა, გელფრენდები და ასეთი რამეები აფრიკაში არ დავინახოო... მოკლედ ინგლისი ემზადება. კაპელოს ხელში, სადილზე

სპორტულებით ვერ ჩახვალ, და საერთოდ, შორტებით ტანტალი და ინგლისელთათვის ტრადიციული ბანქოს თამაში თავისუფალ დროს დამთავრებული. სამაგიეროდ მსოფლიო ჩემპიონატი იწყება“ (31 მაისი 6 ივნისი, 2010 წ. ჟურნალი „ლიბერალი“).

თემატური მრავალფეროვანებით გამოირჩევა გაზეთ „24 საათში“ დაბეჭდილი ლაშა ბუღაძის სვეტები. ავტორი წერს ყველაფერზე, რაც მას აინტერესებს, აწუხებს და რაც საზოგადოებისთვისაც აქტუალურია. თუმცა, მწერლის მთავარი მიზანი სხვა მესვეტეთა და გაზეთის პუბლიკაციათა კრიტიკაა. მისი ხელწერა სარკასტულია და პოსტმოდერნიზმისთვის დამახასიათებელ ყველა ნიშან თვისებას აერთიანებს. თავის ერთ-ერთ სვეტში „ღია წერილი ნოდარ ლადარიას“ (2005 წლის 28 მარტი, გაზეთი „24 საათი“) მწერალი საკუთარ მცდელობას ასე აფასებს:

„ბატონო ნოდარ, როგორც მოგეხსენებათ, ბოლო ორი თვეა „24 საათის“ ავტორების სვეტებისა და სტატიების პაროდიებს ვწერ. ვის აღარ შეეხო ჩემი მახვილი კალამი, ვის აღარ ჩამოვხსენი სახიდან ნიღაბი!... ბუნებრივია, თქვენი სტატიების პაროდიების ჯერიც დადგა, მაგრამ მე იმდენად დიდ პატივს ვცემ თქვენს ერუდიციას, და ისე მეშინია თქვენი სავარაუდო პასუხის ორშაბათის ნომერში, რომ უმალ სიკვდილი მირჩევნია, ვინემ თქვენი სპეტაკი, სუფთა და ლაკონური სტილის ქილიკი...“

მთელი 2009 წლის განმავლობაში ლ. ბუღაძის სვეტები გაზეთში იბეჭდება რუბრიკით „კომენტარები მთავარზე“. მის დაუნდობელ კრიტიკას არაერთი პოლიტიკოსი გამოუყვანია მკითხველი აუდიტორიის სამსჯავროზე. მესვეტის მიერ გამათრახებულთა შორის თვით პრეზიდენტიც გვევლინება, თავის გარემოცვიანად. 2009 წლის 1 მაისის მრავლისმთქმელ სვეტში, სათაურით „პრეზიდენტის სიზმარი“ ლაშა ბუღაძე მიხ. სააკაშვილის მმართველობის სტილსა და დაშვებულ შეცდომებზე, არც მეტი, არც ნაკლები, თვით ილია ჭავჭავაძეს ალაპარაკებს:

„რამდენიმე დღის წინ ილია ჭავჭავაძე დასიზმრებია პრეზიდენტ სააკაშვილს. ეს პირველი შემთხვევა არაა, როცა საქართველოს პრეზიდენტს ილია ჭავჭავაძე ესიზმრება... ილია კარგად ყოფილა ინფორმირებული დღევანდელ პოლიტიკური კრიზისის შესახებ. სწორედ ამ კრიზისზე წაუკითხავს ლექცია პრეზიდენტისთვის: „მიხეილ, გენაცვალე“, უთქვამს ილიას, „იცოდე, ბევრად უფრო მეტი ხალხია შენდამი კრიტიკული, ვინემ ეს მიტინგებზე ჩანს. ხალხს ცვლილებები და სამართალი უნდა... მიეც ამ ხალხს ახალი საარჩევნო კოდექსი, დაჰკა პანღური ამჟამინდელ საარჩევნო კომისიას, რომლის მიმართაც ეგზომი უნდობლობაა, შეამცირებინე თავი, ვითარცა პრეზიდენტმა, რომ მომავალში მაინც არ გადაგაგდონ, დასთანხმდი ხელისუფლების დაბალანსებას და დემოკრატი ვარო, რომ გაიძახი, სრულყოფილი დემოკრატი იყავ მაშინ!... მეტი რა ვქნა, შენ დაგესიზმრე და არა იმ მესაკნეს, ამ დროს, ყოველღამ მითხოვს, დამესიზმრეო... მაინც შენ გეცი ამ ეტაპზე პატივი. თუმცა გაფრთხილებ კოშმარებსაც მოგივლენ, თუკი ჩემს ნათქვამს არ შეისმენ!...“

ასე ლაკონიურად, ორიგინალურად მიუთითა ავტორმა უმაღლეს ხელისუფალს. ეს რჩევაც იყო და გაფრთხილებაც, რასაც არც მაშინდელი და არც ახლანდელი ხელისუფალი ყურად არ იღებს, არაფრად დაგიდევს კრიტიკას, ხალხის აზრს და არც ინტელექტუალთა შეგონებები უღირს რამედ. მიზეზი ამ ყველაფრისა კონკრეტულ პიროვნებებში კი არ უნდა ვეძიოთ მხოლოდ, არამედ საზოგადო სენზე უნდა მივუთითოთ. ყველაფერში დამნაშავე თავად ჩვენ ვართ, საზოგადოება და ეს აზრია სწორედ გამოხატული ლაშა ბუღაძის მორიგ სვეტში „უბედნიერესი ერი“, რომელიც 2009 წლის 8 მაისს, იმავე რუბრიკით დაიბეჭდა. ამონარიდი, რომელსაც დავიმოწმებთ მწერლის უმწვავესი რეაქციაა ქვეყანაში არსებულ სავალალო ვითარებაზე:

„არცერთი მხარე არ არის ორიენტირებული პოზიტივზე... ერთადერთი ორიენტირი ძალადობაა. სიმშვიდე და რაციონალიზმი არააქტუალურია. კომპრომისისკენ მოწოდება ღალატი და სისუსტის მაჩვენებელი... ყოველთვის ასეა, მთავარია პიროვნულად დავრჩეთ გამარჯვებულები, ეს უიღბლო ქვეყანა კი ჯანდაბამდეც წასულა! რა საშინელი ხალხი ვართ, რა საშინელი უფროსები გვყავს! ჩვენი ისტორია ჩვენივე იდიოტიზმის და ეგოცენტრიზმის ისტორიაა. მაგრამ ხომ იცით, რაც უფრო იდიოტია ადამიანი, ის მით უფრო ბედნიერია. თუ არ მენდობით, კიდევ ერთხელ გადაიკითხეთ ი. ჭავჭავძის „ბედნიერი ერი“

შეიძლება ითქვას, რომ ლაშა ბუღაძის სვეტებში თანადროულობის ყველა მნიშვნელოვანი მოვლენა და აქტუალური საკითხია განხილული. ავტორი თავის ჩვეულ სტილს არც ამჯერად ღალატობს და ირონიით, ნართაულად, სხარტი, მოქნილი ენით გადმოგვცემს საკუთარ სათქმელს, რომელიც მრავალთა თვალსაზრისსაც ეხმიანება.

დასკვნა

ამგვარად, ჩვენ მიერ შერჩეული მწერალ-მესვეტეთა ტექსტების ანალიზმა დაადასტურა ნაშრომის მიზანდასახულობა და ჩვენი ვარაუდი, რომ თანამედროვე ქართველი მწერლები „სვეტის“ ჟანრობრივ ფორმას ეფექტიანად იყენებენ ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებსა და საზოგადოების აქტუალურ პრობლემატიკაზე მსჯელობისთვის; ცალკეულ საკითხებთან მიმართებით საკუთარი კრიტიკული თვალსაზრისის დაფიქსირებისა და აუდიტორიის მიმხრობისთვის.

კიდევ ერთხელ წარმოჩნდა სვეტის, როგორც პოპულარული ჟურნალისტური ფორმის ქმედითუნარიანობა. მისი მომარჯვებით ქართველი მწერლები ახერხებენ საზოგადოებისთვის მნიშვნელოვანი პრობლემატიკის წარმოჩენას. ორიგინალური ხელწერით, განსხვავებული სტილითა და მდიდარი მხატვრული აქსესუარით გამორჩეული მედიატექსტები ცხადყოფს წარმოდგენილი ჟანრის სიცოცხლისუნარიანობას და მის ეფექტიანობას საზოგადოების წინაშე არსებული პრობლემების აქცენტირებისათვის, რაც მათი მოგვარებისკენაა მიმართული. ეს კი, უპირველესად, მწერლის სამოქალაქო პოზიციით გაცხადებული სურვილი და ძალისხმევაა.

ბიბლიოგრაფია

Е. М. Деяк Якобишина, Авторская колонка: Традиционный Жанр или Новая Форма, 2013, Веснік БДУ

Глушко А .К. Основы журналистских знаний,(2001),Киев,

Дэннис Э., Мэррил Дж . Беседы о массмедиа, (1997)

С.С. Ярцева, Жанровые Признаки Колонки, 2011 Воронежский государственный университет

https://en.wikipedia.org/wiki/Columnist

Dolan Jill, The Feminist Spectator as Critic, (2012 10 24),University of Michigan Press

Monica Mc Cape Cardoza, “You can write a column”,

გერსამია მარიამ, ელემენტარული ნაწილაკები ჟურნალისტიკაში, (2011), „უნივერსალი“

ზურაბიშვილი თინათინ, თვისებრივი მეთოდები სოციალურ კვლევაში, (2006), „სოციალურ მეცნიერებათა ცენტრი“

ტყებუჩავა დიანა, ჟურნალისტიკამცოდნეობა მომიჯნავე დისციპლინათა ჭრილში, (2009), გამომცემლობა „უნივერსალი“

შამილიშვილი მანანა, ვაჟა ფშაველა მესვეტე, (2011), ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა

ახალგაზრდა მკვლევართა ჟურნალი. №3, ივლისი, 2016

Journal of Young Researchers. No. 3, July, 2016

SECURITIZATION OF THE ETHNIC RUSSIANS AND THE RUSSIAN NATIONALS LIVING ABROAD AS A FOREIGN POLICY INSTRUMENT OF THE RUSSIAN FEDERATION: THE CAS ES OF GEORGIA AND UKRAINE

Irakli Sirbiladze*

Master of Arts in Diplomacy and International Politics, Department of International Relations, Faculty of Social and Political Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

რეზიუმე

წინამდებარე ნაშრომი იკვლევს რუსეთის საგარეო პოლიტიკის გარკვეულ ასპექტებს სეკურიტიზაციის თეორიის თვალთახედვით. კერძოდ, ნაშრომი ცდილობს დაადგინოს თუ რამდენად და როგორ ახდენს რუსეთი საზღვარგარეთ მცხოვრები ეთნიკური რუსებისა და რუსი მოქალაქეების სეკურიტიზაციას და იყენებს ამ პროცესს საქართველოსთან და უკრაინასთან მიმართებით საკუთარი საგარეო პოლიტიკური მიზნების მისაღწევად და გასამართლებლად.

დისკურსის ანალიზის მეთოდის გამოყენებით კვლევა ცდილობს შეამოწმოს რუსეთის კანონმდებლობა და ოფიციალური სახელმწიფო დოკუმენტები, ისევე როგორც რუსეთის ხელისუფლების წარმომადგენლების განცხადებები.საქართველოსა და უკრაინის შემთხვევების შესწავლა ხელს უწყობს გამოჩნდეს თუ რამდენად და როგორ ექვემდებარება კონკრეტული ჯგუფის სეკურიტიზაცია რუსეთის საგარეო პოლიტიკურ მიზნებს.კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ რუსეთის კანონმდებლობის, ძირითადი პოლიტიკის დოკუმენტებისა და საჯარო განცხადებების მეშვეობით ხდება საზღვარგარეთ მცხოვრები ეთნიკური რუსებისა და რუსი მოქალაქეების სეკურიტიზაცია, რაც რუსეთს საშუალებას აძლევს , რომ საკითხი უსაფრთხოების რანგში აიყვანოს და შედეგად მოითხოვოს განსაკუთრებული ზომების მიღების უფლება.

საკვანძო სიტყვები : რუსეთი, სეკურიტიზაციის თეორია, თანამოქალაქეების დაცვა, საქართველო, უკრაინა

Abstract

Various aspects of the Russian foreign policy have been insufficiently researched from the perspective of the Securitization Theory. The research attempts to fill this gap and aims at diversifying the theoretical understanding of Russia's behavior. The following paper explores to what extent and how does Russia securitize the ethnic Russians and the Russian nationals living abroad and uses securitization as a means of justifying its specific foreign policy objectives vis à vis Georgia and Ukraine. The paper conducts the discourse analysis to examine the official state documents and the legislation of Russia as well as the

* *E-mail: isirbiladze.ydc@gmail.com*

speeches of the Russian government officials. The case study of Georgia and Ukraine helps to demonstrate the extent to which the securitization of certain groups by the Russian government is subordinated to specific foreign policy objectives. The re search identifies that the securitization of ethnic Russians and the Russian nationals residing abroad is enshrined within the Russian legislation as well as within the major policy documents. This, then, enables Russia to locate the issue into the security field and, thus, to claim the use of extraordinary measures.

Key Words : Russia, Securitization Theory, Compatriots' Protection, Georgia, Ukraine

1. Introduction

The foreign policy of the Russian Federation has been a subject of extensive academic studies notwithstanding the downgrade of Russia's status from superpower to that of a great power. The Russian foreign policy is most often analyzed within the confines of the Western Russian rivalry which is still widely present in the international politics .The processes of NATO's expansion towards the East in par ticular and Russia's strive to re establish itself on the international scene intensified the Western Russian rivalry to a greater extent.

A new wave of theories and concepts that emerged in the field of International Relations, Foreign Poli cy and Security Studies have largely remained unexploited in relation to the Russian foreign policy. The study of the Russian foreign policy has remained within the field of strategic studies and the tradi tional understanding of the international relations. Hence, there is a shortage of an academic literature which explores the Russian foreign policy, or certain aspects of the Russian foreign policy, from the perspective of the newly emerged theories and concepts.

To fill this gap, through the means of applying the Securitization Theory to the certain Russian foreign policy behavior, this paper attempts to widen the spectre of a theoretical understanding of the Russian foreign policy and to contribute to the scholarship of the Russian foreign policy studies. In particular, the research will identify how the ethnic Russians and the Russian nationals living abroad are securit ized through the means of discourse and how the process of securitization of the collectivity is utilized for the purposes of accomplishing certain foreign policy objectives of the Russian Federation. More specifically, the paper attempts to address to the following research question*: To what extent and how does Russia securitize ethnic Russians and the Russian nationals living abroad and uses securitization as a means of justifying and accomplishing its specific foreign policy objectives vis a vis Georgia and Ukraine?*

The paper aims to discuss two case studies –the Russian Georgian war in 2008 and the Russian Ukrainian crisis over Crimea in 2014 which depict how Russia's use of securitization has been ap plied to the realities of the international politics. By analyzing the cases, the paper will attempt to ex plore how the discourse of securitization is actually translated into the practice and how the 'saying security' is closely intertwined with and followed by the 'doing security'.

2.Theoretical Framework and Methodology

The Securitization Theory has been a distinct addition to the security studies. The Theory can be placed within the wider approach of Critical Security Studies, whilst also remaining 'traditional' in the sense of privileging the state as the major recipient of security. Securitization Theory is 'critical' in the sense of its portrayal of security as a speech act , while hinging on the traditionalist camp via the recognition of the state as historically important object of security and military sphere as being of a primary importance. For Ole Waever, 'security is , in historical terms, the field where states threaten each other, challenge each others' sovereignty, trying to impose their will on each other, defend their independence and so on' (Waever in Lipschutz, 1995:50).

According to Waever, what makes security distinct is the need of urgency which gives the state power to claim the legitimate use of extraordinary means. Operating in the realm of security can be perceived as similar to embracing the politics of extraordinary and politics of Agambenian 'state of exception'. As Waever concludes, '*In naming a certain development a security problem, the "state" can claim a special right* , one that will , in the final instance, always be defined by the state and its elites' (Waever in Lipschutz, 1995 54, emphasis in original).

However, the revolutionary approach of Waever was to perceive security as a speech act. By saying "security", 'a state representative moves a particular development into a specific area, and thereby claims a special right to use whatever means are necessary to block it' (ibid, 55). Another important aspect which is attributed to the securitization is the utilization of the process for 'self serving purposes' by those who are the power holders and, thus, 'by definition, something is a security problem when the elites declare it to be so' (Waever in Lipschutz, 1995 54).

Unlike Ole Waever, Barry Buzan goes beyond the state centrism and provides more precise description of the securitization process through identifying certain steps in projecting the issue as a security threat. According to him, 'security' is the move that takes politics beyond the established rules of the game and frames the issue as a special kind or as above politics (Buzan *et al,* 1998:23). Securitization, therefore, can be regarded as a more extreme version of politicization. For Buzan *et al*, (ibid, 24) :'security is thus a self referential practice ,because it is in the practice that the issue becomes a security issue – not necessarily because a real existential threat exits but because the issue is presented as such a threat'.

A successful securitization, thus, has three components: existential threats, emergency action, and the effects on inter unit relations by breaking free of rules (Buzan *et al*, 1998:26).For securitization to be regarded as successfully endorsed, the securitization actor should induce the audience about the necessity of the extraordinary actions it has pursued. However, an important dimension of the securitization is its political nature and inter subjectivity. As Buzan *et al* (1998:29) highlight, it is always a political choice to securitize or to accept a securitization. When states or nations securitize an issue 'correctly' or not it is a political fact that has consequences, because this securitization will cause the actor to operate in a different mode than he or she would have otherwise.

Security action is usually taken on behalf of, and with reference to, a collectivity (Buzan,1998:36). Bear ing this in mind, this paper will seek to identify, to what extent and how the process of securitization is exercised in the realm of the Russian foreign policy making. In particular, the Securitization Theory will be applied to the issue of protecting ethnic Russians and the Russian nationals living abroad. The cas es of the Russian –Georgian war of 2008 and the annexation of Crimea in 2014 are studied to examine the extent to which securitization acts were performed.
For the purposes of this research, the key concepts within the Securitization Theory need to be defined:

Referent Object – 'That to which one can point and say, "It has to survive, therefore it is necessary to..."'(Buzan *et al,* 1998:36) – the ethnic Russians and the Russian nationals living abroad.

Securitizing Actor –the Russian government who claims the right to locate the issue into the security sphere and request the use of exceptional measures.

Securitizing move – Securitization move is defined as "an attempt to securitize an issue by labeling it as a security issue (Peoples and Williams, 2010: 76). The securitization move is performed when the gov ernment of Russia, on the discursive level, claims the need of protecting ethnic Russians and the Rus sian nationals living abroad.

Audience Convincing an audience 'in the existence of an existential threat' is crucial for the success of the securitization process. As Russia's securitization of ethnic Russians and the Russian nationals living abroad goes beyond the boundaries of the Russian state, the members of the international so ciety become the target audience to be convinced.

In terms of the research methodology, the paper will broadly rely on the qualitative research methods. The paper will undertake the documentary analysis of the primary and secondary sources concerning the issues of the Russian foreign and security policies. This would include the analysis of the official Russian foreign and security policy documents. The paper will also utilize the method of discourse analysis which places its attention on the role that 'language, texts, conversations, the media and even academic research have in the process of creating institutions and shaping behavior' (Burnham *et al*, 2008:250). This paper will largely consult with the public speeches given by the Russian state officials. The study will attempt to show how the discourses have been constructed by the Russian decision makers in order to legitimize their policy options or, in other words, 'how the language can be used to deceive and to manipulate those to whom it is addressed (ibid, 251).

Within the research, the case study method is also utilized to further exhibit Russia's behavior. The ex amination of the cases is necessary to 'reveal what it tells us about a larger set of political phenomena' (Lichbach and Zuckerman, 1997 quoted in Burnham *et al*, 2008:94).The case studies of Georgia and Ukraine, therefore, help to better assess the sources of Russia's pursuance of the securitization in rela tion to the ethnic Russians and the Russian nationals living abroad.

3.Literature Review

Since the breakup of the Soviet Union, the Russian Federation has adopted four major foreign policy concepts, in the following years of 1993,2000,2008,2013. The Foreign Policy Concept consists of a systematic description of the basic principles, priorities and goals of that policy (Gonzalez,2013:1). According to the documents, the main goal of the Russian foreign policy is to 'protect citizen's and society's interests' (2000); 'protection of citizens', society's and State's interest' (2008) and 'to guar antee the protection of citizens', society's and States interests' (2013) (ibid:2).

The foreign policy concepts set clear objectives that are related to each region and even to individual states (Gonzalez, 2013:17).The post Soviet space is of a particular importance to Russia, not only be cause of their past connection to the Soviet Union, but some of the countries, such as Ukraine and Bel arus, are part of the historic core of the Russian identity (ibid,18).

With regard to Russia's relations with the Western institutions, the language of the documents varies. From 2000s onwards, the subsequent documents reflect the changing patterns of the Russian – Western relations. What remains as a constant in all the major Russian policy documents is the strict opposition to the expansion of NATO.

Russia's relation with the Western nations has been of an unsteady nature, as Russia was trying to ac commodate its interests to the changing international environment. Russia wanted to be part of the international status quo and 'fully integrated into Europe ', but from the middle of 2003, Putin admin istration began to change the course (Lyne,2015:2). According to Roderic Lyne, Russia's relations with the West have deteriorated from the stage of the integrationist model of convergence and partnership to the divergence and confrontation (Lyne, 2015).From the middle of 2003, it became increasingly evi dent that the mood in the Kremlin was changing. The reasons behind this were twofold: Russia was becoming richer and was willing to restore its historical role as an independent great power and to re verse the perceived humiliation of the years of weakness since 1991 (ibid).

The so called 'color revolutions' in Georgia (2003) and Ukraine (2004) were one of the key events that altered Russian policies in relation to both post Soviet counties and to the West. Many in Russia per ceived the colour revolutions as an insidious plot by the West to encircle Russia with pro Western and thus anti Russian regimes and undermine Russia's political order (Ambrosio,2007:237).The Russian foreign policy has changed , remarks Dmitri Trenin, proportionally to the criticism coming from the West. The Kremlin adopted a new approach to foreign policy which meant 'reasserting its status as a great power , thereby claiming its rightful place in the world alongside the United States and China rather than settling for the company with Brazil and India' (Trenin;2006).

According to Buzan and Waever, the idea of 'near abroad' as Russia's main priority started to emerge already in 1992 and became an official policy from 1993 (Karaganov, 1992; Migranyan, 1994; Lep ingwell, 1994 cited in Buzan and Waever, 2003:405). Former Soviet republics were defined as Russia's sphere of interest, party justified by the need of protecting Russian minorities, partly in terms of joint

interests, including economic ones (Buzan and Waever, 2003:405).The increased attention to the 'near abroad' was mostly perceived as a neo imperial turn away from the liberal Western policy, albeit some noticed that this reorientation also has a strong element of 'strategy retreat' (ibid, 406). Russia has always negatively reacted against the NATO's eastward enlargement. Russia views the post Soviet space as its backyard in which 'Russia has privileged interests'.

The principle of protecting ethnic Russians and Russian citizens residing abroad has enjoyed a great deal of attention in the major policy documents of the Russian Federation. The Constitution of the Rus sian Federation, the Foreign Policy Concept, National security Strategy and the Military Doctrine, all emphasize on the responsibility of the state to protect its citizens living abroad. Article 61(2) of the con stitution states that: "The Russian Federation shall guarantee to its citizens the protection and patron age abroad" (The Constitution of the Russian Federation).The foreign policy concept expands the ob jects of protection by adding the category of compatriots residing abroad: "ensuring comprehensive protection of rights and legitimate interests of Russian citizens and compatriots residing abroad..." (Russian Foreign Policy Concept, 2000; 2008; 2013).

Additionally, the Military Doctrine and the 'National Security Strategy until 2020' carries a special clause that guarantees the protection of the ethnic Russians and Russians citizens living abroad. The Military Doctrine (2010) states that Russia retains right to use its armed forces : "to ensure the protec tion of its citizens located beyond the borders of the Russian Federation in accordance with generally recognized principles and norms of international law and international treaties of the Russian Federa tion". Similar to the military doctrine, 'National Security Strategy until 2020' stresses that Russia is obliged to ensure "more effective defense of the rights and lawful interests of Russian citizens abroad." The wording of the official documents indicates that Russia has located the issue within the security sphere and stands ready, and even obliged, to effectively ensure the protection of its nation als and compatriots residing outside the Russian Federation.

That the ethnic Russians have been securitized in the official Russian discourse is also noticed within the scholarship of the Russian foreign policy studies. According to Buzan and Waever (2003:210), the Parliament of the Russian Federation upgraded securitization in relation to the ethnic Russians in the neighboring states. Chairman of the International Affairs Committee Dmitri Rogozin says:

> 'discrimination against and threats to the life, let alone taking the life, of Russian subjects amounts to a threat to the Russian state itself and its national security. We have 25 million compatriots in the near abroad. That problem is our number one problem, a national secu rity problem' (Monitor 10 February 2000 cited in Buzan and Waever, 2003:411).

Barry Buzan and Ola Waever (2003), as already outlined above, remarked that Russia has securitized ethnic Russians residing in other countries and determined their protection as a matter of national se curity. However, despite some remarkable efforts, there is still huge lack of scholarly literature explor ing various dimensions of the Russian foreign and security policies from the perspective of the Securit ization Theory. This paper is an effort to expand the understanding of some dimensions of the Russian foreign policy through the lens of the Securitization Theory and to provide an account of the practical

cases in which Russia's securitization of the ethnic Russians and the Russian nationals residing abroad has been materialized.

4.Securitization of the Russian nationals living abroad The case of Georgia , 2008

The Russian Georgian war of 2008 depicts how Russia securitizes the Russian nationals living abroad. As it will be further discussed, one of the officially narrated *casus bellis* for Russia to intervene in Georgia has been the protection of the Russian citizens living there. However, as a disclaimer it should be remarked that the narrative developed by the Russian Federation regarding the Russian Georgian war has been confusing and multifaceted. Creating confusion could itself be perceived as a sort of strategy or a tool in the hands of the Russian Federation to pursue its own policy objectives.

The foreign policy objectives of Russia during the Russian Georgian war

The reasons why Russia went to war with Georgia in 2008 have attracted a great deal of analysis among the scholars interested in the Russian foreign policy and the post Soviet space. Naturally, Russia's account of justifying the war has been different from that of Georgian and the Western understanding of the preconditions that led to the war.

Russian Georgian war of 2008 serves as a demonstration of resurgence of Russia's power and autonomy as an international actor (Mankoff, 2014:3). Among the Russian political elites, there is a broad consensus about the role Russia has to play in the world and that Russia has to increase its relative international power (ibid, 5). To ensure its standing as a great power with relevant influence on the international scene, Russia has to guarantee that it remains a dominant actor within the post Soviet space and does not allow other states, the West specifically, to meddle in the 'Russian affairs'. As Buzan and Weaver remark, 'If Russia is to remain a great power able to both defend itself and assert influence globally, it needs to retain its sphere of influence in CIS (Buzan and Weaver, 1993:410).

The Georgian aspirations towards the NATO and the NATO's willingness to enlarge eastward clashed with the declared interests of the Russian Federation. Since the dissolution of the USSR, Russia has consistently demonstrated its resistance towards NATO expansion which is expressed through all the major foreign policy and security concepts which Russia has adopted. Moreover, the public speeches of the Russian government officials demonstrate the level of their resistance towards the idea of NATO's enlargement. In his interview with BBC, then Russian president Dmitri Medvedev remarked that had Russia not intervened in Georgia in 2008, NATO would have expanded by now to admit new ex soviet republics: "If you...had faltered back in 2008, the geopolitical situation would be different now... and a number of countries which NATO tried to deliberately drag into the alliance, would have most likely already been part of it now" (Reuters, 2011).

The states that are most directly affected by Russia's assertive foreign policy are those immediate neighbors who were once the members of the Soviet Union (Mankoff, 2014:7).For the Kremlin, prevent

ing the former soviet republics from becoming jumping –off points for hostile forces has been the dom inant theme. The war with Georgia as well as the Russian policy towards the post Soviet space some times 'looked like a naked imperialism'. (ibid).Therefore, the Russian foreign policy with regard to the post Soviet countries is part of a larger dynamic of great power competition that has been characteris tic for the Russian foreign policy of the last decades (Mankoff,2014:7).

To ensure that Georgia remained within Russia's horizon, the use of force and the demonstration of power were needed. However, the arguments advanced by Russia to justify its intervention demon strate how the Russian interpretations of the customary international law as well as the norms related to the use of force have served as an instrument of state policy, rather than being rooted in any broad er international consensus (Allison, 2009). Among Russian claims, Moscow's commitment to support its 'citizens' abroad has been particularly controversial (Allison, 2009).

Russia devised different kinds of narratives to justify its intervention in Georgia. Russia officially did not cite Georgia's ambition to integrate into the NATO as the determinant of the intervention. Rather, the Russian narrative emphasized on the need of protecting South Ossetian people from the Georgian aggression. According to the president of the Russian Federation (BBC, 2008):

> "Russia does not reject the principle of territorial integrity but its foreign policy will take into account the will of the peoples of South Ossetia and Abkhazia who are unlikely to want to remain in the same state with Georgia. "

It is hard to identify the exact motivations of Russia that resulted into war with Georgia. However, stem ming from the official foreign and security policy documents of Russia, it can be observed that Russia disapproves NATO's attempts to expand towards the east and to get closer to the Russian borders. To some extent it can be argued that Russia securitizes the process of NATO expansion as well. There fore, any desire of the Georgian side and the NATO to admit Georgia as a member of the alliance would constitute a threat to the Russian security and thus would go against the declared Russian for eign policy objectives.

Securitization of the Russian citizens living in Georgia

The securitization of the Russian nationals living in Georgia has been widespread narrative in the statements of the Russian state officials during the Russian Georgian war and afterwards. Since the protection of the Russian citizens living abroad is securitized within the legislation and the major poli cy documents of Russia, it came as no surprise that Russia would have claimed to take necessary measures to ensure the protection of its citizens living abroad. In his meeting with the participants of the International Club Valdai, then President of Russia stated that there are regions in which Russia has its interests and Russia would defend these interests," but most important of all, we will protect our citizens"(Medvedev, 2008).

Protection of nationals residing abroad has been claimed to be the obligation of the Russian state.

According to the Chief Justice Zorkin, peace enforcement operation conducted by the Russian military in South Ossetia was in accordance with the article 14.5 of the Russian Federal Law on *the State Policy in regard to the Fellow Citizens Residing Abroad* .The law provides that if a foreign state violates recognized norms of international law and human rights in regard to the Russian expatriates, the Russian Federation shall undertake efforts authorized by international law to defend their interests (Zorkin cited in the Law Library of Congress, 'Russian Federation: Legal Aspects of War in Georgia').The President of Russia even intensified the language by remarking that: "If anyone thinks they can kill our citizens and escape without punishment, we will never allow this "(Telegraph, 2008).

The discourse of the Russian government during the Russian Georgian war illustrates how Russia securitizes the Russian nationals living in Georgia. The securitization of the Russian nationals living abroad is then utilized by the government officials and subordinated to the specific foreign policy objectives of the Russian Federation.

Additional evidence in support of the claim that Russia uses the securitization of its nationals living abroad as a foreign policy tool is Russia's so called "passportization" policy that has been carried out in the disputed regions of Georgia. According to the EU –led report, prior to the emergence of the conflict, Russia organized a mass conferral of Russian citizenship and consequently passports to persons living in South Ossetia and Abkhazia and vast majority of the population are now carrying such passports. (IIFFMCG, 2009: 18). Turning Abkhazians and South Ossetians into Russian citizens seemed to offer a way of consolidating Russia's informal grip on the *de facto* states (Artman, 2013:689). Russia accelerated the distribution of the Russian passports into the territories of Abkhazia and South Ossetia so that, by so doing, Russia could "rationalize its actions in these two regions by the claim that it was merely defending its "citizens" ' (Ilarionov quoted in Artman, 2013:689).

Distribution of the Russian passports in the disputed territories represented a policy calculation made by the Russian government. The large number of the Russian citizens created in Abkhazia and South Ossetia meant that Russia could now claim some measure of jurisdiction over the significant proportion of the population of de facto states , and therefore, of Georgia (ibid,691). The conferral of the Russian citizenship would enable Russia to request the deployment of extraordinary measures – in accordance to the logic of the Securitization Theory to claim the protection of its citizens.

5.Securitization of the ethnic Russians living abroad The case of Crimea ,2014

The Russian Ukrainian crises in 2014 have largely intensified the Russian Western rivalry. The annexation of Crimea is yet another case in which one can discern the official policy discourse of the Russian government. The Russian political elite emphasized on the existing threats to the ethnic Russians living in Crimea and argued for the necessity of exceptional measures to protect them. The case of Crimea also illustrates the pattern of Russia's behavior to subordinate the securitization of ethnic Russians living abroad to the specific foreign policy objectives.

Russian foreign policy objectives towards Ukraine

The decision of Ukrainian President Yanukovych in November 2013 to postpone the signing of the as

sociation agreement with the European Union triggered massive demonstrations and an intense politi cal crisis within Ukraine (The Atlantic Council report, 2015:2).The Ukrainian crisis became a major Rus sian Ukrainian confrontation in late 2014,when Yanukovych abandoned his position and Russian mili tary forces seized Crimea (ibid).

For years, there have been entrenched beliefs within the Russian security and foreign policy elite that in a highly competitive world, western regional organizations are covertly pursuing strategic goals (Allison, 2013;1256).In response to those goals of the West, Russia felt it could register some success in inte grating like minded CIS states into the Eurasian Union (ibid).The idea of the Eurasian Customs Union developed in the Russian political elite and was considered as a vehicle for reintegrating the post Soviet space , including the countries that are the members of the European Union's eastern neigh borhood policy (Dragneva and Wolczuk,2012:3).

Ukraine has been regarded as a driving force for Russia's calculations for the Eurasian Union , although "Ukraine had previously positioned itself on the sidelines of or outside Moscow's various Eurasian inte gration projects" (Allison,2013:1256). Therefore, Russia's foreign policy objectives of deepening inte grative projects with the post Soviet countries would have been unsuccessful if Ukraine was not an in tegral part of the project.

Besides the economic and trade interests, Ukraine has always been strategically important country for the Russian foreign and security policy. Russia's actions in Ukraine were perceived as the protection of its core strategic interests which have been disrupted by "NATO expansion and Washington's com mitment to move Ukraine out of Moscow's orbit and integrate it into the West" (Mearsheimer, 2015).

However, some emphasized on Russia's revanchist policies and its desire to 'maintain influence across the domains of the former Soviet Union' (Mankoff, 2014). Accordingly, the Russian Military Doctrine of 2010 cites NATO expansion "to move the military infrastructure of NATO member coun tries closer to the border of the Russian Federation, including by expanding the bloc" (Military Doc trine of Russia, 2010) as the main military dangers to which Russia faces.

The decision makers in Russia believed that the signing of a Deep and Comprehensive Free Trade Agreement with the European Union would jeopardize Russia's declared goals of deepening the co operation with the CIS countries. Besides, the Ukrainian rapprochement with the West in general would endanger the foreign and security policy goals of the Russian Federation. The connection with Ukraine was perceived as 'the last pillar of Russia's stability and power which could not be undermined if Russia were to survive and preserve its sovereignty, independence and authentic political culture' (Tsygankov, 2015:288).

Securitization of the ethnic Russians in Crimea

The main justification that allowed Russia to perform its actions vis a vis Ukraine was the protection of ethnic Russians living there. On March 18, 2014, in his address to the Parliament of Russia, the Presi dent of Russia, Vladimir Putin, highlighted the historic importance of the referendum in Crimea and its

'full compliance with democratic procedures and international norms". According to his speech, by introducing a draft law to revise the language policy in Ukraine represented 'a direct infringement on the rights of ethnic minorities'. The revolution in Ukraine, according to Vladimir Putin left the country without legitimate executive authority and the situation in the country was controlled by the radicals who threatened those who opposed the revolutionary ideas. He remarked:

> "Those who opposed the coup were immediately threatened with repression. Naturally, the first in line here was Crimea, the Russian speaking Crimea. In view of this, the residents of Crimea and Sevastopol turned to Russia for help in defending their rights and lives..." (Putin, 2014).

Therefore, the narrative developed by Putin underlined the need for actions that Russia had to take to defend the residents of Crimea: "millions of Russians and Russian speaking people live in Ukraine and will continue to do so. Russia will always defend their interests using political, diplomatic and legal means" (Putin, 2014).

The speeches from other government officials went in line with the statements of Vladimir Putin. The foreign minister of Russia, Sergey Lavrov, in his remarks at the United Nations Human Rights Ses sion declared that Russia's actions were all about "the protection of our nationals and compatriots and defense of the most fundamental human right the right to live" (Lavrov,2014).

The Russian President submitted proposal to the Federation Council on the use of the Russian armed forces on the territory of Ukraine on the ground of "extraordinary situation in Ukraine, the threat to the lives of citizens of the Russian Federation, our compatriots, and the personnel of the armed forces of the Russian Federation on Ukrainian territory (in the Autonomous Republic of Crimea)" (The Website of the President of Russia).

The statements from the Russian government officials exhibit the narrative of how the Russian nation als and the ethnic Russians living in Ukraine have been securitized. The discourse on the protection of the Russian nationals' and compatriots' 'right to live', 'extraordinary situation in Ukraine, the threat to the lives of citizens of the Russian Federation, our compatriots', 'we could not abandon Crimea and its citizens in distress', indicate how the Russian government presented the situation in Ukraine as being extraordinary, thus, requiring the extraordinary means .

The Russian governments' 'saying security' transformed into the 'doing security'. Securitization helped Russia to take the issue from the normal politics and to locate it into the security field and, by so doing, making all the possible unlawful actions justified as the survival of the collectivity the Russian citizens and the ethnic Russians was under the threat.

However, even though Russia claimed that the lives of ethnic Russians and the Russian nationals were threatened, it needs to be determined whether the threat to them was real or Russia construct ed the threat so that it could have been able to pursue other objectives it had in relation to Crimea and Ukraine in general. Although, from the perspective of the Securitization Theory, what can be per ceived as a security problem 'is always defined by the state and its elites'(Weaver in Lipschutz,1995

54).Thus, the security problem in Ukraine as well as in Georgia existed as soon as Russia perceived to be so.

However, according to the United Nations Human Rights report of 2014, the situation of ethnic minori ties in Ukraine has become highly politicized in the context of political and social unrest in Ukraine since February 2014.While the UN report does not cite any substantial threats to the lives of ethnic Russians and the Russian citizens in Ukraine, the reports by the OSCE and Amnesty International indi cate a reverse tendency of Russia violating human rights since its occupation of Crimea (Amnesty In ternational, 2015; The OSCE Report on Ukraine, 2014: 10).

The Russian reasoning that there was a need of protecting the lives of the Russian citizens and com patriots in Ukraine was hardly based on the objective realities existing on the ground, but rather relied on the subjective perception of the threats. To secure its strategic interests in Ukraine, Russia con structed the threat against the ethnic Russians living in Crimea, utilized the domestic legislation – which securitizes the Russian citizens and compatriots living abroad to its own benefit to enable itself perform the securitization move which would allow Russia to take the issue out of normal politics and to locate it into the security field. Securitization of the issue would, on the discursive level, justify Russia's use of extraordinary means in Crimea.

However, the audience's acceptance of the securitization act is necessary to examine the successful ness of the move. The audience – the states did not justify Russia's use of extraordinary measures neither in Georgia nor in Ukraine. Russia's securitization of ethnic Russians and Russian nationals liv ing abroad was hardly an inter subjective process in the collectivity of the states.

Conclusion

The paper attempted to identify to what extent and how does Russia securitize ethnic Russians and the Russian nationals living abroad and uses securitization as a means of justifying and accomplish ing its specific foreign policy objectives vis à vis to Georgia and Ukraine. By conducting the dis course analysis of the official state documents, the statements and the public speeches of the gov ernment officials in Russia as well as by overviewing the academic literature in the field and examin ing the specific cases, the following conclusions have been drawn:

Russia securitized the ethnic Russians and the Russian nationals living abroad and emphasized on the need of protecting them from the possible threats. The principle has been enshrined in the Constitution of the Russian Federation, The Federal Laws as well as in the foreign policy document, national security strategy and the military doctrine. The documents obliged Russia to take measures to guarantee the protection of the Russian nationals and compatriots residing in another country.

The study of the cases of Georgia and Ukraine displayed the intensive utilization of the securitization language by the relevant government authorities in Russia. The Russian officials attempted to portray the situation in Georgia and Ukraine as dangerous to the Russian nationals and compatriots residing

there, hence, enabling Russia to perform the securitization move.

The disputed nature of the actual threats against the Russian citizens and the ethnic Russians in Ukraine; the mass policy of 'passportization' enforced in Georgia; Russia's declared interests vis à vis the post Soviet states; Russia's strong opposition to the expansion of NATO; Ukraine's aspira tion to sign the free trade agreement with the EU and the challenges this would have caused to Russia's ambitions in the region indicate that the protection of the ethnic Russians and the Russian nationals residing in those countries could have been an *alibi* for Russia's intervention in Georgia and Ukraine. Securitization has been used as a foreign policy instrument which allowed Russia to use the extraordinary measures for executing its specific foreign policy calculations in relation to the countries concerned.

Bibliography

ALLISON, R. (2014), 'Russian 'deniable' intervention in Ukraine: how and why Russia broke the rules', *International Affairs*, 90(6), pp.1255 1297

Ambrosio, T. (2007),'Insulting Russia From a Colour Revolution: How the Kremlin Resists Regional Democratic Trends', *Democratization*, 14(2),pp.232 252

Artman, V. (2013), 'Documenting Territory: Passportization, Territory and Exception in Abkhazia and South Ossetia', *Geopolitics*, 18(3), pp. 682 704

Amnesty International, Amnesty international's Report 2014/2015, Ukraine, [Online] available at https://www.amnesty.org/en/countries/europe and central asia/ukraine/report ukraine/, last ac cessed on 15 July, 2015

Atlantic Council Report, 'Preserving Ukraine's Independence, Resisting Russian Aggression; What the United States and NATO Must do', 2015, [Online], available at http://www.brookings.edu/~/media/research/files/reports/2015/02/ukraine independence russian aggression/ukrainereport_february2015_final.pdf last accessed 27 July, 2015

Burnham, P. (2004), *Research methods in politics*, Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.

Buzan, B and Wæver, O.(2003), *Regions and powers*. Cambridge: Cambridge University Press.

Buzan, B., Waever, O. and Wilde, J. (1998), *Security: A New Framework for analysis*, United States, Lynne Rienner Publishers

Carnegie Endowment, 'Military Doctrine of the Russian Federation 2010', [Online], available at http://carnegieendowment.org/files/2010russia_military_doctrine.pdf, last accessed on 18 July 2015

Corten, O. (2015), 'The Russian Intervention in the Ukrainian Crisis: was Jus Contra Bellum 'confirmed rather than weakened'? , *Journal on the Use of Force and International Law,* 2(1), pp.17 41

Dragneva R. and Kataryna W. (2012), 'Russia, the Eurasian Customs Union and the EU: Cooperation, Stagnation or Rivalry?', *Chatham House*, Briefing Report, [Online] available at http://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/public/Research/Russia%20and%20Eura sia/0812bp_dragnevawolczuk.pdf

European Union, Independent International Fact Finding Mission on the Conflict in Georgia (IIFFMCG), 2009

Foreign Policy Concept of the Russian Federation, 2000

Gonzalez, F. 9(2013), 'The Foreign Policy Concept of the Russian Federation: A Comparative Study', Instituto Espanol de Estudios Estrategicos', [Online], available at http://www.ieee.es/en/Galerias/fichero/docs_marco/2013/DIEEEM06_2013_Rusia_ConceptoPoliticaExterior_FRuizGlez_ENGLISH.pdf last accessed on 5 August, 2015

Gorodetsky, G. (2003), *Russia between East and West*. London: Frank Cass.

Karaganov, S. (1992), 'Problems of Russia's Foreign Policy Strategy regarding the "Close Foreign Friends" ', *Diplomaticheski Vestnik*, 22 December (translation in *Baltic Independent*, 5 11 March 1993, p 9

Law Library of Congress, 'Russian Federation: Legal Aspects of War in Georgia', [Online], available at http://www.loc.gov/law/help/russian georgia war.pdf last acessed 5 August, 2015

Lepingwell, J. (1994), 'The Russian Military and Security in the "Near Abroad" ', *Survival*, 3(23), pp.70 92

Lichbach, M. and Zuckerman, A.(1997), *Comparative politics*. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press.

Lipschutz, R. (1995), *On security,* New York: Columbia University Press.

Lyne, R. (2015),'Russia's Changed Outlook on the West: From Convergence to Confrontation', *Chatham House Report*, pp.2 13

Mankoff, J. (2014), 'Russia's Latest Land Grab', *Foreign Affairs*, [Online], May/June 2014

Mearsheimer, J. (2015), 'Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault', *Foreign Affairs*, Septem ber/October Issue, [Online], available at https://www.foreignaffairs.com/articles/russia fsu/2014 08 18/why ukraine crisis west s fault, last accessed on 21 July, 2015

Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, Foreign Policy Concept of the Russian Federation 2013, [Online], available at http://archive.mid.ru//brp_4.nsf/0/76389FEC168189ED44257B2E0039B16D last accessed 5 August, 2015

Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 'Speech by the Russian Minister, Sergey Lavrov, during the high level segment of the 25th session of the United Nations Human Rights Council,'2014, [Online], available at http://archive.mid.ru//brp_4.nsf/0/8CD55D75F7FAEA3D44257C9100593FDF last accessed on 5 August, 2015

National Security Strategy of the Russian Federation until 2020, 2009

Organization for Security and Cooperation in Europe, Human Rights Assessment Mission in Ukraine, 'Human Rights and Minority Situation', 2014, [Online], available at http://www.osce.org/odihr/118476?download=true

Peoples, C. and Vaughan Williams, N. (2010), *Critical security studies*, Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.

Reuters, 'Russia says Georgia war stopped NATO expansion, 2011, [Online], available at http://in.reuters.com/article/2011/11/21/idINIndia 60645720111121, last accessed on 02 July, 2015

Russia Today, 'Putin: Russian citizens, troops threatened in Ukraine, need armed force's protection', 2013, [Online], available at http://www.rt.com/news/russia troops ukraine possible 359/, last accessed on 15 July 2015
Skak, M. (2000), 'Back in the USSR? Russia as an Actor in World Politics', Working Paper, Danish Institute of International Affair
Trenin,D. (2006), 'Russia Leaves West', *Foreign Affairs*, [Online], last accessed on 10/07/2015 , available at https://www.foreignaffairs.com/articles/russia fsu/2006 07 01/russia leaves west
Tsygankov, A.(2015), 'Vladimir Putin's last stand : The sources of Russia's Ukraine policy', *Post Soviet Affairs*, 31(4), 279 303
United Nations, Report of the Special Rapporteur on Minority Issues, Human Rights Council, United Nations General Assembly, A/HRC/28/64/Add 1, 2015
Website of the President of the Russian Federation, Foreign Policy Concept of the Russian Federation 2008, [Online], available at http://archive.kremlin.ru/eng/text/docs/2008/07/204750.shtml last accessed 5 August, 2015

Website of the President of the Russian Federation, Constitution of the Russian Federation, [Online], available at http://archive.kremlin.ru/eng/articles/ConstMain.shtml
Website of the President of the Russian Federation, 'Statement by the President of Russia Dmitry Medvedev', 2008, [Online], available at http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2008/08/26/1543_type82912_205752.shtml, last accessed on 15, July, 2015
Website of the President of the Russian Federation, President Medvedev's Meeting with Valdai Club experts, September 12, 2008, , [Online] available at http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2008/09/12/1644_type82912type82917type84779_206409.shtml accessed on 15 July, 2015
Website of the President of Russia, 'Address by the President of the Russian Federation', March 18, 2014, [Online], available at http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603, [Online], last accessed on 16 July, 2015
Website of the President of Russia, 'Putin appealed to the Federation Council', March 1, 2014, [Online], available at http://en.kremlin.ru/events/president/news/20353, last accessed on 14 July, 2015
Website of the President of Russia, 'Laws on Admitting Crimea and Sevastopol to the Russian Federation', [Online], available at http://en.kremlin.ru/events/president/news/20625, accessed on 13/07/2015

ახალგაზრდა მკვლევართა ჟურნალი. №3, ივლისი, 2016

Journal of Young Researchers. No. 3, July, 2016

საპენსიო სისტემები: განვითარების ტენდენციები და მოლოდინები

ჯაბა უროტაძე*

დოქტორანტი, პოლიტიკის მეცნიერების მიმართულება, სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

რეზიუმე

სახელმწიფოს სოციალური პოლიტიკის ერთ ერთი მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილია ქვეყნის საპენსიო სისტემა. ეფექტიანი საპენსიო სისტემის დანერგვის გარეშე საკმაოდ რთულია ქვეყნის ეკონომიკის განვითარება და საქართველოს მოქალაქეთა სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება.

ამჟამად, საქართველოს მოსახლეობის საპენსიო უზრუნველყოფა ხორციელდება მხოლოდ სახელმწიფო ბიუჯეტიდან. ქვეყანაში მიმდინარეობს მოსახლეობის დაბერების პროცესი და საპენსიო ასაკის მოსახლეობის ხვედრითი წილი მომავალში მნიშვნელოვნად გაიზრდება, შესაბამისად გაიზრდება წნეხი სახელმწიფო ბიუჯეტზე და საპენსიო უზრუნველყოფის ალტერნატიული წყაროს შექმნის გარეშე, მნიშვნელოვნად გართულდება ხანდაზმული პირის უზრუნველყოფა ღირსეული ცხოვრებისათვის აუცილებელი ოდენობის პენსიით. სწორედ ამიტომ, ქვეყანაში სულ უფრო მეტ აქტუალობას იძენს საპენსიო სისტემის რეფორმის საკითხი, რომლის ერთ ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტი უნდა გახდეს საზოგადოებრივი აზრის კვლევა.

წარმოდგენილ ნაშრომში გაანალიზებულია საპენსიო სისტემების დანერგვისა და განვითარების ისტორია საქართველოსა და მსოფლიო მასშტაბით; განხილულია საქართველოს ხელისუფლების გეგმები და დაპირებები საპენსიო რეფორმასთან დაკავშირებით; ჩვენს მიერ ჩატარებულ რაოდენობრივ სოციოლოგიურ კვლევაზე დაყრდნობით, შესწავლილია ქართული საზოგადოების დამოკიდებულება ამჟამად არსებული და ალტერნატიული საპენსიო სისტემების მიმართ.

საკვანძო სიტყვები: სახელმწიფო საპენსიო პოლიტიკა, საპენსიო რეფორმა, საზოგადოებრივი აზრის კვლევა, დაგროვებითი საპენსიო სისტემა, გადანაწილებითი საპენსიო სისტემა.

Abstract

Pension system is one of the most important parts of state's social policy. Without implementing the efficient pension system, it is very difficult to develop economy of the country and improve social economic conditions of the people.

Currently, pensions in Georgia are provided only by state budget. Georgian population is ageing and the share of pensioners in total population is going to rise significantly in the future, therefore the pressure on state budget will rise and it will be much difficult to provide pensions that are sufficient to protect elderly people against the risk of poverty. That is why the issue of pension system reform in Georgia is becoming more relevant. One of the most important parts of the reform must be the public opinion survey.

*ელფოსტა: jabaurotadze@yahoo.com

In given research, we analyze the history of introduction and development of pension systems in Georgia and the world; make overview of plans and promises of Georgian government to reform current pension system; study attitudes of Georgian soci ety to existing pension system and alternative pension systems based on survey which we conducted in 2014.

Key words: public pension policy, pension reform, public opinion survey, funded pension system, redistributive pension system.

შესავალი

საქართველოში საპენსიო ასაკის მოსახლეობა მძიმე სოციალურ ეკონომიკურ მდგომარეობაში იმყოფება, პენსიების ოდენობა მნიშვნელოვნად ჩამორჩება საშუალო ხელფასს. ქვეყანაში მოქმედებს გადანაწილებითი საპენსიო სისტემა, რომლის მიხედვით, დღევანდელი დასაქმებული იხდის გადასახადებს დღევანდელი პენსიონერის სოციალური უზრუნველყოფისთვის. მოსახლეობის საპენსიო უზრუნველყოფა ხორციელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან.

ამჟამად, სახელმწიფო ბიუჯეტის მნიშვნელოვანი ნაწილი იხარჯება ასაკით პენსიებზე. ეს ტვირთი მომავალში კიდევ უფრო გაიზრდება, ვინაიდან საქართველოში მიმდინარეობს მოსახლეობის დაბერების პროცესი და მნიშვნელოვნად გართულდება ხანდაზმული ადამიანის ღირსეული ცხოვრებისათვის აუცილებელი ოდენობის პენსიით უზრუნველყოფა, მხოლოდ ბიუჯეტის ხარჯზე.

ბოლო წლებში საქართველოს საპენსიო სისტემის რეფორმასთან დაკავშირებული რამდენიმე კვლევა განხორციელდა: USAID ის ხელშეწყობით „სავალდებულო დაგროვებითი პენსია და საპენსიო რეფორმა“ (Balbin & Darchia, 2012), „ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრის“ მიერ „საჭიროა თუ არა საპენსიო რეფორმა?“ (ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი, 2013). მათი ავტორები მიუთითებენ საპენსიო რეფორმის განხორციელების საჭიროებაზე და რეკომენდაციას უწევენ სავალდებულო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის დანერგვას საქართველოში. 2016 წელს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მიერ მსოფლიო ბანკის მხარდაჭერით მომზადდა საპენსიო რეფორმის ანგარიში, რომელსაც ქვევით განვიხილავთ (საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო, 2016).

სტატიის მიზანია საპენსიო სისტემების განვითარების გაანალიზება მსოფლიოსა და საქართველოს მასშტაბით; საპენსიო რეფორმასთან დაკავშირებით საქართველოს ხელისუფლების გეგმების და დაპირებების მიმოხილვა; არსებული საპენსიო სისტემის და მისი გამოწვევების განხილვა და მოსახლეობის დამოკიდებულების შესწავლა საპენსიო პოლიტიკასთან და საპენსიო რეფორმასთან მიმართებაში.

მეთოდოლოგიური და თეორიული ჩარჩო

საპენსიო პოლიტიკის მიმართ მოსახლეობის დამოკიდებულების შესასწავლად გამოყენებულ იქნა ტრიანგულაციური მიდგომა, რაც გულისხმობს ერთზე მეტი კვლევის მეთოდის კომბინაციურ გამოყენებას.

კვლევის ფარგლებში განხორციელდა რაოდენობრივი და თვისებრივი მეთოდების კომბინირება და მათი უპირატესობების მაქსიმიზაცია და ნაკლოვანებების შემცირება (Flick, 2014).

ნაშრომში გამოყენებულია დოკუმენტების ანალიზისა და მასობრივი გამოკითხვის მეთოდები.

დოკუმენტების ანალიზის მეთოდი გამოყენებულია როგორც დამოუკიდებელი მეთოდი, რომლის საშუალებითაც მოპოვებული იქნა საკვლევ საკითხზე მნიშვნელოვანი ინფორმაცია და როგორც დამხმარე მეთოდი, კვლევის ინსტრუმენტის ფორმირებისთვის.

დოკუმენტების შეგროვებისთვის გამოყენებულია ინტერნეტ ძებნა და ხელით ძებნა. ინტერნეტ ძებნისას გამოიყენება როგორც პოპულარული საძიებო სისტემები (მაგ. http://www.google.com;

http://www.msn.com; http://www.search.aol.com; და ა.შ.), ასევე ელექტრონული სამეცნიერო ბაზები (მაგ. Elsevier SCOPUS, Elsevier Science Direct, JSTOR, EBSCO Host). მონაცემების შესაგროვებლად გამოვიყენეთ სიტყვა–გასაღების'სხვადასხვაგვარი კომბინაციები. ხელით ძებნა განხორციელდა როგორც ადგილობრივ, ისე უცხოურ ბიბლიოთეკებში.

კვლევის პროცესში შეგროვებულ იქნა როგორც პირველადი ისე მეორადი ტიპის დოკუმენტები, კონკრეტულად კი:

- სამეცნიერო ნაშრომები საპენსიო პოლიტიკის შესახებ;
- სამართლებრივი აქტები;
- სამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციების ანგარიშები.

მონაცემების შეგროვების შემდეგ მოხდა დოკუმენტების შეფასება. კონკრეტულად, შეფასდა მონაცემების სიზუსტე და ღირებულება. დოკუმენტების ვალიდურობის დასადგენად გამოყენებულ იქნა მანიონისა და კოჰენის ვალიდურობის განმსაზღვრელი 4 კრიტერიუმი: "აუთენტურობა, დამაჯერებლობა (სიზუსტის, ლეგიტიმურობისა და გულწრფელობის ჩათვლით), რეპრეზენტაციულობა (ხელმისაწვდომობის ჩათვლით და რა დოკუმენტებმაც გაუძლო დროის მსვლელობას) და მნიშვნელობა (რეალური და ინტერპრეტაციული)" (კოჰენი, მანიონი, & მორისონი, 2011).

შეგროვებული დოკუმენტების შეფასებისა და ვალიდურობის დადგენის შემდეგ განხორციელდა მათი შედარება, კომპონენტებად დაშლა, საკვლევ კითხვაზე პასუხის გაცემა და დასკვნების გამოტანა.

მასობრივი გამოკითხვა რაოდენობრივი კვლევის მეთოდია, რომელიც გამოყენებულ იქნა ადგილობრივი მოსახლეობის დამოკიდებულებებისა და მოლოდინების შესასწავლად. გამოკითხვა ჩატარდა 2014 წლის ზაფხულში. გამოკითხვის მეთოდი პირისპირი ინტერვიუ. კვლევის სამიზნე ჯგუფი ქალაქ თბილისში მცხოვრები სრულწლოვანი პირები. შერჩევის ჩარჩო 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების ამომრჩეველთა სია. შერჩევის ზომა 707 ინტერვიუ, ცდომილების ზღვარი შეადგენს 3.6 % ს 90% იანი სანდოობის მაჩვენებლით, რაც საშუალებას გვაძლევს კვლევის შედეგების გენერალიზება მოვახდინოთ თბილისის მოსახლეობაზე. შერჩევის დიზაინი მარტივი შემთხვევითი შერჩევა.

საველე სამუშაოების დასრულებისთანავე განხორციელდა კითხვარების შემოწმება, რედაქტირება და კოდირება. შეიქმნა SPSS–ის ჩარჩო, მოხდა მონაცემების შეტანა, გაწმენდა და სტატისტიკური დამუშავება. რაოდენობრივი მონაცემები გააანალიზდა ერთგანზომილებიანი და ორგანზომილებიანი ანალიზის მეთოდების გამოყენებით.

კვლევის პირველ ეტაპზე მიღებული ემპირიული მონაცემების ასახსნელად გამოყენებულ იქნა "ინოვაციების გავრცელების თეორია", რომელიც მიზნად ისახავს ახსნას, თუ როგორ ინერგება სიახლეები საზოგადოებაში. "ინოვაციების გავრცელების თეორია" შეიმუშავა პროფესორმა ევერეტ როჯერსმა (Rogers, Diffusion of innovations, 1962) (Rogers, Difussion of Innovations, 2003) რომლის მიხედვით, ინოვაციის გავრცელების ხარისხზე გავლენას ახდენს შემდეგი ფაქტორები: რა ხარისხით აღიქმება ინოვაცია, როგორც მის წინ არსებულ იდეაზე უკეთესი; რამდენად თავსებადია ინოვაცია არსებულ ღირებულებებთან, წარსულის გამოცდილებასთან და ინოვაციის პოტენციური მიმღებების საჭიროებებთან; რამდენად ადვილადაა გასაგები და გამოსაყენებელი ინოვაცია; რამდენად ექვემდებარება ინოვაცია გამოცდას/ტესტირებას და რამდენადაა შესაძლებელი ინოვაციის შედეგების დანახვა.

როჯერსმა გამოყო ინოვაციის მიმღებთა 5 კატეგორია, რომელიც ერთმანეთისგან განსხვავდება სიახლის მიღებისადმი მიდრეკილების ხარისხით: ინოვატორები, ადრეული ადეპტები, ადრეული უმრავლესობა, გვიანი უმრავლესობა და ჩამორჩენილები. პირველები ეცნობიან სიახლეს ინოვატორები (შეადგენენ მოსახლეობის 2,5% ს), რომლებიც სიამოვნებით ითვისებენ ახალ იდეებს. აქვთ კონტაქტი საკუთარი წრის გარეთაც. მათ მნიშვნელოვანი ფინანსური რესურსები გააჩნიათ და ამიტომ მზად არიან გარისკონ და ნაკლებად იდარდონ შესაძლო დანაკარგებზე. ისინი ხელს უწყობენ ინოვაციის გავრცელებას

სოციალურ სისტემაში. შემდეგ მოდიან ადრეული ადეპტები (13,5%) – მათ აქვთ დიდი ავტორიტეტი საზოგადოებაში. არიან ფინანსურად უზრუნველყოფილნი და მომდევნო კატეგორიებთან შედარებით უფრო ინფორმირებულნი. მათ მიერ ინოვაციის მიღება აჩენს ნდობას საზოგადოების მნიშვნელოვან ნაწილში ამ სიახლის მიმართ. მათ მოჰყვება ადრეული უმრავლესობა (34%), რომლებშიც ინოვაცია პირველ ორ კატეგორიასთან შედარებით უფრო დიდი დროის მანძილზე ვრცელდება. შემდეგ სიახლეს იღებს გვიანი უმრავლესობა (34%), ყველაზე ბოლოს ინოვაცია შეიძლება მიიღოს ჩამორჩენილთა კატეგორიამ (16%), რომლებიც ეჭვით უყურებენ სიახლეებს და უმეტეს შემთხვევაში არა აქვთ საკმარისი შემოსავალი. როჯერსის აზრით, მნიშვნელოვანია ამ ჯგუფების იდენტიფიცირება და თითოეულ სეგმენტთან შესაბამისი მუშაობის სტრატეგიის შემუშავება (Rogers, Difussion of Innovations, 2003) (Robinson, 2009).

საპენსიო უზრუნველყოფის სისტემის განვითარების მიმოხილვა

ქვეყანა, სადაც საპენსიო უზრუნველყოფის სისტემა დაინერგა, იყო გერმანია. 1889 წელს, კანცლერ ოტო ფონ ბისმარკის ინიციატივით, გერმანიაში მიიღეს სიბერისა და შრომისუუნაროობის დაზღვევის კანონი და შეიქმნა სოციალური დაზღვევის სისტემა ყველა დასაქმებულისათვის. სადაზღვევო სისტემა ფინანსდებოდა როგორც დასაქმებულთა, ისე დამსაქმებელთა შენატანებით. საპენსიო ასაკად განისაზღვრა 70 წელი. პენსიის ოდენობა დამოკიდებული იყო მუშაობის განმავლობაში განხორციელებული შენატანების ოდენობაზე. სისტემის მიზანს წარმოადგენდა პენსიაზე გასვლის შემდეგ ცხოვრების იმ დონის შენარჩუნება, რაც ადამიანს მუშაობის პერიოდში ჰქონდა (Maydell, 2006) (Boersch Supan & Wilke, 2004).

1891 წელს დანიაში, 1898 წელს ახალ ზელანდიაში, ხოლო 1908 წელს დიდ ბრიტანეთში დაინერგა გერმანული მოდელისგან განსხვავებული საპენსიო სისტემა. მისი მიზანი იყო არა პენსიონერის ცხოვრების დონის შენარჩუნება, არამედ სიღარიბის შემცირება. ბისმარკის მოდელისგან განსხვავებით, ამ სისტემაში პენსიები საერთო გადასახადებიდან ფინანსდებოდა და მხოლოდ ღარიბ ხანდაზმულთათვის იყო განკუთვნილი (Maydell, 2006), (Macnicol, 2002), (Гайдар, 2004)

მეოცე საუკუნეში მოხდა განვითარებული ქვეყნების საპენსიო სისტემების თანდათანობით დაახლოება. იქ, სადაც პენსიები განისაზღვრებოდა სადაზღვევო შენატანებით (გერმანია), შემოღებულ იქნა გარანტირებული მინიმალური პენსია, რომელიც არ იყო დამოკიდებული შენატანების ოდენობაზე. ქვეყნებში, სადაც თანაბარი ოდენობის პენსიები იყო და დაფინანსების წყაროს საერთო გადასახადები (სახელმწიფო ბიუჯეტი) წარმოადგენდა, გაუქმდა სიღარიბეზე კონტროლი (Гайдар, 2004), პიროვნების მატერიალური მდგომარეობა აღარ განიხილებოდა, როგორც მისი საპენსიო უზრუნველყოფის წინაპირობა. დიდ ბრიტანეთში 1946 წელს მიღებული ეროვნული დაზღვევის აქტით, თანაბარი ოდენობის მინიმალურ პენსიას დაემატა სავალდებულო სოციალური დაზღვევა.

1981 წელს ჩილემ პირველმა შემოიღო სავალდებულო კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემა, სადაც მოსახლეობის საპენსიო შენატანები იმართება კერძო საპენსიო ფონდების მიერ, ხოლო სახელმწიფო უზრუნველყოფს მხოლოდ ღარიბი მოსახლეობის სოციალურ დაცვას. აღნიშნულმა საპენსიო სისტემამ ჩაანაცვლა მანამდე არსებული სახელმწიფო გადანაწილებითი საპენსიო სისტემა, რომელსაც ეწოდება “Pay as you Go” და მისი არსია ის, რომ დღევანდელი დასაქმებულის გადასახადით ფინანსდება დღევანდელი ხანდაზმული პენსიონერი. ჩანაცვლების მიზეზი იყო სახელმწიფო საპენსიო ფონდების არაეფექტიანი მენეჯმენტი, სოციალურ ეკონომიკურ სფეროში სახელმწიფოს როლის შემცირების სურვილი (Ruiz Tagle & Castro, 1998) და აგრეთვე, ქვეყნის დემოგრაფიული მდგომარეობა, რაც გამოიხატება მოსახლეობაში ხანდაზმულთა ხვედრითი წილის ზრდაში.

მოგვიანებით, ლათინური ამერიკის ბევრმა სხვა ქვეყანამაც შემოიღო `ჩილეს მოდელი~. ესენია: კოლუმბია (1993), პერუ (1993), არგენტინა (1994), კოსტა რიკა (1995), ურუგვაი (1996), ბოლივია (1997), მექსიკა (1997), სალვადორი (1998), დომინიკის რესპუბლიკა (2003), პანამა (2008) (Kritzer, 2008).

1990 იანი წლებიდან აღმოსავლეთ ევროპის ცამეტმა სახელმწიფომ (პოლონეთი, უნგრეთი,

ბულგარეთი, რუმინეთი, ხორვატია, მაკედონია, კოსოვო, ჩეხეთი, სლოვაკეთი, ლიტვა, ლატვია, ესტონეთი, რუსეთი) შემოიღო კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემა (უმეტეს შემთხვევაში სავალდებულო) როგორც სახელმწიფო ბიუჯეტზე სოციალური წნეხის შემსუბუქების საშუალება, ერის დაბერებისა და ხანდაზმულთა წილის განუხრელი ზრდის ფონზე. ლათინური ამერიკის მრავალ ქვეყანაში, როგორც აღვნიშნეთ, იგივე მიზეზით, კერძო დაგროვებითმა საპენსიო სისტემამ ჩაანაცვლა სახელმწიფო გადანაწილებითი პენსია. 2008 წლის მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის შემდეგ აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების უმეტესობამ შეზღუდა შენატანების გადარიცხვა კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემაში და დაგროვებული თანხები გადაიტანა მიმდინარე საპენსიო ვალდებულებების დასაფინანსებლად სახელმწიფო გადანაწილებით საპენსიო სისტემაში. შედეგად, მოკლევადიან პერსპექტივაში მათ შედარებით გაუადვილდებათ სოციალური ვალდებულებების შესრულება, მაგრამ ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) ექსპერტის, ედვარდ ვაითჰაუზის (Whitehouse, 2012) აზრით, გრძელვადიან პერსპექტივაში მათ მნიშვნელოვნად დაუმძიმდებათ ფისკალური ტვირთი მოსახლეობის დაბერების გამო. OECD ის მიერ 2011 წელს გამოცემულ დოკუმენტში/ანგარიშში `*Pensions at a Glance*~ აღნიშნულია: `...დასანანი იქნება იმ საპენსიო რეფორმებიდან გადახვევა, რომლის მიზანი იყო მეტი კერძო დანაზოგის დაგროვება სიბერისთვის. გრძელვადიან პერსპექტივაში... გადანაწილებითი და დაგროვებითი საპენსიო მოდელების კომბინაცია წარმოადგენს არა მხოლოდ ყველაზე რეალისტურ პერსპექტივას, არამედ საუკეთესო პოლიტიკას~ (Organisation for Economic Co operation and Development (OECD), 2011). მსოფლიო ბანკის ექსპერტთა აზრით, იმ სახელმწიფოებს, სადაც ყველაზე ინტენსიურად მიმდინარეობს მოსახლეობის დაბერება, მომავალში გაუჭირდებათ ჩანაცვლების კოეფიციენტის (პენსიის ოდენობის შედარება ხელფასთან, რომელიც პირს ჰქონდა პენსიაზე გასვლემდე ავტ.) იმავე დონეზე შენარჩუნება და იმისათვის, რომ მკვეთრად არ შემცირდეს ადამიანის ცხოვრების დონე პენსიაზე გასვლის შემდეგ, საჭიროა კერძო საპენსიო დანაზოგების განხორციელების წახალისება (Schwarz & Arias, 2014).

საქართველოში პენსიების შემოღება, მისი რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში ყოფნის პერიოდს უკავშირდება.

რუსეთში პენსია შემოიღო პეტრე I მა სამხედრო ოფიცრებისთვის, რომლებიც პენსიის მიღების უფლებას მოიპოვებდნენ დადგენილი სამსახურის სტაჟის დაგროვების შემდეგ. პენსიის დანიშვნამ და გაცემამ მწყობრი სისტემის სახე 1827 წელს მიიღო, ნიკოლოზ I ს დროს. პენსიას იღებდნენ საკლასო ჩინის მფლობელი სახელმწიფო მოსამსახურეები, როგორც სამხედრო, ისე სამოქალაქო პირები. მაქსიმალური ოდენობის პენსიის მისაღებად საჭირო იყო 35 წლიანი სამსახურის სტაჟი. ამის შემდგომ პენსიის მიღების უფლების მქონე პირთა წრე თანდათანობით ფართოვდებოდა და მოგვიანებით მოიცვა დაბალი რანგის სახელმწიფო მოსამსახურეები, რომლებსაც არ ჰქონდათ ჩინი სახელმწიფო დაწესებულებებში მომუშავე ექიმები, მასწავლებლები, მუშები და სხვა (Кречетников, 2010) (пенсионный фонд российской федерации, 2016).

ბოლშევიკებმა ხელისუფლებაში მოსვლისთანავე გააუქმეს მეფის რუსეთის დროინდელი პენსიები. 1918 წლიდან მათ შემოიღეს პენსიები წითელი არმიის ინვალიდებისათვის, მოგვიანებით კი დააწესეს ასაკთან დაკავშირებული პენსიები: 1923 წლიდან პარტიული აქტივისტებისთვის (ხანდაზმული ბოლშევიკებისთვის) (Пенсионный фонд Российской Федерации, 2016), 1924 წლიდან უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების მასწავლებლებისათვის (Совет Народных Комиссаров РСФСР, 1924), 1928 წლიდან სამთო მოპოვებითი და საფეიქრო მრეწველობის მუშებისათვის. 1937 წლისთვის ასაკით პენსიის მიღების უფლება მოიპოვა ყველა ქალაქის მუშამ და სახელმწიფო მოსამსახურემ (Пенсионный фонд Российской Федерации, 2016). 1964 წელს ასაკით პენსიის მიღების უფლება გახდა საყოველთაო, მას შემდეგ, რაც კოლმეურნეობებში დასაქმებულებმაც მოიპოვეს მისი მიღების უფლება (Верховный Совет Союза Советских Социалистических Республик, 1964). პენსიები ფინანსდებოდა

საწარმოების/ორგანიზაციების მიერ გადახდილი სოციალური შენატანების მეშვეობით. საპენსიო ასაკი კაცისთვის იყო 60, ქალისთვის 55 წელი. პენსიის ოდენობა დამოკიდებული იყო შრომით სტაჟსა და ხელფასზე.

დამოუკიდებელ საქართველოს მემკვიდრეობით ხვდა წილად საბჭოთა საპენსიო სისტემა, რომელიც მიზნად ისახავდა პენსიაზე გასვლამდე არსებული ცხოვრების დონის შენარჩუნებას.

პენსია შეადგენდა მუშაობის ბოლო, ან ბოლო 5 წლის (რომელიც უფრო ხელსაყრელი იქნებოდა პენსიონერისთვის) ხელფასის 55% ს (World Bank, 1993).

პენსიებისა და სხვა სოციალური გასაცემლების ადმინისტრირება ხდებოდა ერთიანი საპენსიო და სამედიცინო დაზღვევის ფონდის მიერ. ფონდი ფინანსდებოდა სოციალური შესატანებიდან, რომელსაც იხდიდა როგორც დამსაქმებელი (სახელმწიფო და კერძო საკუთრებაში მყოფი საწარმოები სახელფასო ფონდის 37% ის ოდენობით, საბიუჯეტო დაწესებულებები სახელფასო ფონდის 26% ის ოდენობით), ისე დასაქმებული (ხელფასის 1%) (World Bank, 1993).

დამოუკიდებლობის მოპოვების პირველ წლებში საქართველოში საპენსიო ვალდებულებები საკმაოდ დიდი იყო 1991 წლის მონაცემებით საპენსიო დანახარჯები შეადგენდა მთლიანი შიდა პროდუქტის 10% (World Bank, 1993), რაც უახლოვდება განვითარებული ქვეყნების დანახარჯებს ამ სფეროში. შედარებისთვის 2015 წელს საქართველოში ეს რიცხვი დაახლოებით 4,4% შეადგენდა. მსოფლიო ბანკის 1993 წელს გამოქვეყნებული ანგარიშის მიხედვით, შემოსავლები, რომლითაც უნდა დაფინანსებულიყო პენსიები, სწრაფად იკლებდა ეკონომიკური პრობლემების გამო. იმავე ანგარიშის მიხედვით, 1992 წელს ფონდის შემოსავლებმა დაგეგმილის 50 60% შეადგინა, რის გამოც, პენსიების გაცემა არარეგულარულად ხდებოდა.

დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ, ეკონომიკური კოლაფსის პირობებში, აღნიშნულ პრინციპზე დაფუძნებული საპენსიო სისტემის შენარჩუნება შეუძლებელი გახდა.

სოციალური შესატანების/გადასახადის (1997 წელს ტერმინი `სოციალური შესატანი~ შეიცვალა `სოციალური გადასახადით~) განაკვეთები დროთა განმავლობაში იცვლებოდა (2004 წელს ახალი ხელისუფლების მიერ დეკლარირებული ლიბერალური ეკონომიკური პოლიტიკის ფარგლებში, ეკონომიკური აქტივობის წახალისების მიზნით, მისი განაკვეთი შემცირდა 20% მდე), ისევე, როგორც სახელმწიფო ფონდის სახელწოდება. სოციალურმა შესატანმა/გადასახადმა ქვეყნის დამოუკიდებლობის მოპოვებიდან მალევე დაკარგა ის ფუნქცია, რაც მას აქვს განვითარებულ ქვეყნებში, სადაც პენსიის ოდენობა დამოკიდებულია მუშაობის მანძილზე გადახდილი სოციალური შენატანის ოდენობაზე. 2008 წელს სოციალური გადასახადი საერთოდ გაუქმდა.

პენსიის ოდენობა აღარ ეფუძნებოდა პენსიაზე გასვლამდე არსებულ ხელფასს და მხოლოდ სახელმწიფოს გადაწყვეტილებაზე იყო დამოკიდებული. დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ, პირველივე წლებიდან (1993 წ), პენსიის ოდენობა გათანაბრდა ყველა ასაკით პენსიონერისათვის და შეადგინა 50 აშშ ცენტის ეკვივალენტი კუპონებში. 1996 წელს პენსია გახდა 14 ლარი ეს ოდენობა უცვლელი დარჩა 2004 წლამდე და ინფლაციის გამო მისი მსყიდველუნარიანობა მნიშვნელოვნად შემცირდა (თუ აშშ დოლარებში ვიანგარიშებთ 1996 წელს პენსია იყო 11 დოლარი, 2003 წელს 6,54). 2003 წელს პენსია იმ დროისთვის არსებული საშუალო ხელფასის 11,1% შეადგენდა (2014 წელს ეს მაჩვენებელი 18,3% იყო) და მნიშვნელოვნად ჩამოუვარდებოდა საარსებო მინიმუმს (საარსებო მინიმუმის დაახლოებით 17%). 2016 წლის 1 ივლისიდან მისი ოდენობა 180 ლარი გახდება რაც მცირედით აღემატება საარსებო მინიმუმს (163,2 ლარი 2016 წლის თებერვლის მონაცემებით).

ბიუჯეტზე წნეხის შემცირების მიზნით, 1996 წელს, საპენსიო ასაკი 5 წლით გაიზარდა და შრომითი პენსიისთვის 65 (კაცი) და 60 (ქალი) წელი შეადგინა, ხოლო სოციალური პენსიისთვის (მათთვის, ვინც ვერ დააგროვა დადგენილი სტაჟი 25 წელი კაცისთვის, 20 წელი ქალისთვის) ეს მაჩვენებლები იყო შესაბამისად 70 და 65 წელი.

საქართველოში იყო საპენსიო სისტემის სავალდებულო სადაზღვევო პრინციპზე გადასვლის

მცდელობა და 2003 წლის ივნისში საქართველოს პარლამენტმა მიიღო კანონები `სავალდებულო სოციალური დაზღვევის შესახებ~, „სავალდებულო სადაზღვევო პენსიების შესახებ“ და `სავალდებულო სოციალური დაზღვევის სფეროში ინდივიდუალური (პერსონიფიცირებული) აღრიცხვისა და ინდივიდუალური ანგარიშების შემოღების შესახებ~, რომელთა მიხედვით, ასაკით სავალდებულო სადაზღვევო პენსია უნდა განსაზღვრულიყო ორი საბაზისო და სადაზღვევო ნაწილით. საბაზისო ნაწილი დამოკიდებული უნდა ყოფილიყო პენსიის დანიშვნის წინა წელს ქვეყანაში არსებული საშუალო თვიური ხელფასის ოდენობაზე (საბაზისო ნაწილი = 0.13 x საშუალო ხელფასი), ხოლო სადაზღვევო ნაწილის ოდენობა დამოკიდებული იქნებოდა დაზღვეულის შრომითი საქმიანობის განმავლობაში გადახდილი სოციალური შენატანის ოდენობასა და შრომით სტაჟზე. თუმცა, 2003 წლის ნოემბერში, ხელისუფლების ცვლილების შემდეგ, კანონების ამოქმედება გადაიდო, ხოლო 2005 წელს მიღებული კანონით „სახელმწიფო პენსიის შესახებ“, ზემოაღნიშნული კანონები გაუქმდა. შედეგად, შენარჩუნდა საპენსიო უზრუნველყოფის 1990 იან წლებში ჩამოყალიბებული სისტემა, რომლის მიხედვით, სახელმწიფო თავად ახორციელებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან მოსახლეობის საპენსიო უზრუნველყოფას. პენსიის ოდენობა არ არის დამოკიდებული შრომითი საქმიანობის განმავლობაში გადახდილი გადასახადის ოდენობასა და შრომით სტაჟზე. საქართველოს დღევანდელი საპენსიო სისტემის მიზანია ხანდაზმულებში სიღარიბის დონის შემცირება, რასაც საარსებო მინიმუმთან მისი თანაფარდობაც ადასტურებს.

კოალიცია „ქართულმა ოცნებამ“ საპენსიო სისტემის რეფორმის საჭიროება ჯერ კიდევ ხელისუფლებაში მოსვლამდე 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებისთვის მომზადებულ საარჩევნო პროგრამაში აღნიშნა:

,,საჭიროა, ჩამოყალიბდეს დაგროვებითი საპენსიო სისტემა, რომლითაც მოქალაქის მიერ პენსიის მიღების საფუძველი იქნება მისი საპენსიო შენატანებით დაგროვებული სახსრები.

საქართველოში ამოქმედდება ევროკავშირის ქვეყნებში მოქმედი სახელმწიფო და არასახელმწიფო საპენსიო დაზღვევის უნიფიცირებულ კანონმდებლობაზე დაფუძნებული ახალი სისტემა, რომლის მეშვეობითაც თანდათანობით გავხდებით ევროპის სოციალური სივრცის ორგანული შემადგენელი ნაწილი. ახალი სისტემის საფუძველი მსოფლიოში აღიარებული ისეთი პრინციპებია, როგორიცაა სამართლიანობა, სოლიდარობა და გარანტირებულობა. (პოლიტიკური კოალიცია „ქართული ოცნება“, 2012).

კოალიციის ხელისუფლებაში მოსვლიდან მალევე, 2012 წლის ბოლოდან, დაიწყო მუშაობა საპენსიო რეფორმის საკითხებზე, რომელიც დაგროვებითი საპენსიო სისტემის განვითარებას გულისხმობს.

საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 17 ივნისისN#400 დადგენილებით დამტკიცდა საქართველოს სოციალურ ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია „საქართველო 2020“, რომლის მიხედვით მთავრობამ აიღო დაგროვებით საპენსიო სისტემის განვითარების ვალდებულება: „პენსიონერთა რაოდენობა მზარდია და გაეროს მონაცემებით პენსიონერების რაოდენობა 2050 წლისათვის საქართველოს მოსახლეობის 25% ს მიაღწევს, რაც სოციალური დანახარჯების მუდმივ ზრდას გამოიწვევს. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია ეტაპობრივად დაგროვებით საპენსიო სისტემაზე გადასვლა, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს საბაზისო პენსიის არამდგრადი ზრდისგან გამოწვეული წნეხის შემსუბუქებას“ (საქართველოს მთავრობა, 2014).

2014 წლის მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის მონაცემებით საქართველოს მოსახლეობის საშუალო ასაკი 38,1 წელია (საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2016). გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 2015 წელს შედგენილი `მსოფლიო მოსახლეობის პროგნოზის~ მიხედვით, 2045 წლისთვის ეს მაჩვენებელი 46,1 წლამდე გაიზრდება (United Nations, 2015). ასაკობრივი დამოკიდებულების ინდექსი (old age depend ratio რამდენი 65 წელზე უხნესი ადამიანი მოდის ყოველ 100 შრომისუნარიანი ასაკის (15 65) ადამიანზე) 2015 წელს შეადგენდა 20,4, 2060 წლისთვის ეს მაჩვენებელი გაიზრდება 53 მდე (United Nations, 2015) – აქედან გამომდინარე, საქართველოს

სახელმწიფო ბიუჯეტისთვის მომავალში მნიშვნელოვნად გართულდება ხანდაზმულთა უზრუნველყოფა ღირსეული ცხოვრებისთვის საჭირო პენსიებით. დაგროვებითი პენსიის დანერგვა კი, სავარაუდოდ, ჩვენი ქვეყნისათვის მომგებიანი იქნება, ვინაიდან ის ხელს შეუწყობს სახელმწიფო ბიუჯეტის განთავისუფლებას წნეხისგან.

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროში შემუშავდა საპენსიო რეფორმის მოდელი მსოფლიო ბანკის აქტიური მონაწილეობით. საპენსიო რეფორმის მოდელს ამ ეტაპზე შემდეგი სახე აქვს: მოქალაქე თავად ირჩევს ჩაერთოს თუ არა კერძო ნებაყოფლობით დაგროვებით საპენსიო სისტემაში. აღნიშნულ სისტემაში ჩართვის შემთხვევაში, დასაქმებული გადარიცხავს ხელფასის კანონმდებლობით დადგენილ ნაწილს სახელმწიფოს მიერ დაარსებულ არაკომერციულ საპენსიო ფონდში. აგრეთვე დამსაქმებელი და სახელმწიფოც ვალდებულნი იქნებიან გადარიცხონ დადგენილი თანხები საპენსიო ფონდში დასაქმებულის სახელზე. დაგროვებული თანხების მართვას (ინვესტირებას) კერძო კომპანია განახორციელებს (საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო, 2016).

საზოგადოებაში დღეისათვის დაგროვებითი საპენსიო სისტემის კონკრეტული მოდელების ირგვლივ აზრთა სხვადასხვაობაა.Eექსპერტები ძირითადად დაგროვებითი სისტემის ორ ალტერნატივას განიხილავენ: სახელმწიფო დაგროვებითსა და კერძო დაგროვებითს.

სახელმწიფო დაგროვებითი საპენსიო მოდელი გულისხმობს სახელმწიფო საპენსიო ფონდის შექმნას.

აღნიშნულ ფონდში დასაქმებულის საპენსიო ანგარიშის შევსების წყარო შეიძლება იყოს:

1. დამსაქმებელი, რომელიც საკუთარი სახსრებით უზრუნველყოფს დაქირავებულის საპენსიო დაზღვევას;

2. დასაქმებული, რომელიც საკუთარი ხელფასის გარკვეულ, კანონით დადგენილ ნაწილს რიცხავს ფონდში, რომლის მართვას სახელმწიფო ახორციელებს.

კერძო დაგროვებითი საპენსიო მოდელის მიხედვით, როგორც დამქირავებელი, ისე დაქირავებული, ახდენენ დადგენილი თანხების გადარიცხვას დაქირავებულის სახელზე გახსნილ საპენსიო ანგარიშზე, რომლის მართვას კერძო კომპანია ახორციელებს. სახელმწიფო კი მარეგულირებელ ფუნქციას ასრულებს.

ორივე შემთხვევაში პენსიის ოდენობა დამოკიდებულია ადამიანის მიერ მუშაობის მთელი პერიოდის განმავლობაში საპენსიო ფონდში შეტანილი თანხების ოდენობაზე და ამ თანხების ინვესტირების შედეგად მიღებულ მოგებაზე.

თითოეული ეს მოდელი შეიძლება იყოს სავალდებულო, ან ნებაყოფლობითი. ასევე შეიძლება სახელმწიფომაც გადარიცხოს თანხები სახელმწიფო ბიუჯეტიდან პირის საპენსიო ანგარიშზე, სიბერისთვის თანხის დაგროვების წახალისების მიზნით. მსგავსი ფართომასშტაბიანი სოციალურ ეკონომიკური ხასიათის რეფორმის მომზადება და განხორციელება საჭიროებს ალტერნატივათა დეტალურად განხილვასა და საკითხის მეცნიერულ შესწავლას, რომლის აუცილებელი კომპონენტია საზოგადოებრივი აზრის კვლევა, რადგან მოსახლეობის პოზიციას შეუძლია დიდი გავლენა მოახდინოს როგორც პოლიტიკურ ნებაზე, ისე – რეფორმის წარმატებით განხორციელებაზე.

თბილისის მოსახლეობის დამოკიდებულება საპენსიო პოლიტიკის მიმართ

საპენსიო პოლიტიკის მიმართ თბილისის მოსახლეობის დამოკიდებულებების შესწავლის მიზნით ჩატარებულმა რაოდენობრივმა სოციოლოგიურმა კვლევამ აჩვენა, რომ რესპონდენტთა განაწილება სქესის მიხედვით, დაემთხვა გენერალური ერთობლიობის ანალოგიურ მაჩვენებლებს: გამოკითხულთა 56,8% ქალია, 43,2% კაცი. ასაკობრივი მახასიათებლის მიხედვით გამოკითხულთა 32,4% 18 დან 35 წლამდე ასაკობრივ ჯგუფშია, რესპონდეტთა 26.7% 35 წლიდან 50 წლამდეა, 23.3% 50 წლიდან 65 წლამდე, ხოლო 17.5% არის 65 წლისა და მეტის. კვლევის სამიზნე ჯგუფიდან 49.65% დასაქმებულია, ხოლო 50.3% დაუსაქმებელი.

თბილისის მოსახლეობის დიდი ნაწილი 63.8% ინფორმირებულია საქართველოში ამჟამად მოქმედი საპენსიო პოლიტიკის შესახებ, მაგრამ არაინფორმირებული ნაწილის მოცულობა 36.2%[1] (იხ. გრაფიკი #1), საკმაოდ დიდია იმისათვის, რომ რეფორმის დანერგვისა და განვითარების პროცესებზე ნეგატიურად აისახოს.

გრაფიკი #1

ინფორმირებულობა ამჟამად მოქმედი ძირითადი საპენსიო მოდელის შესახებ

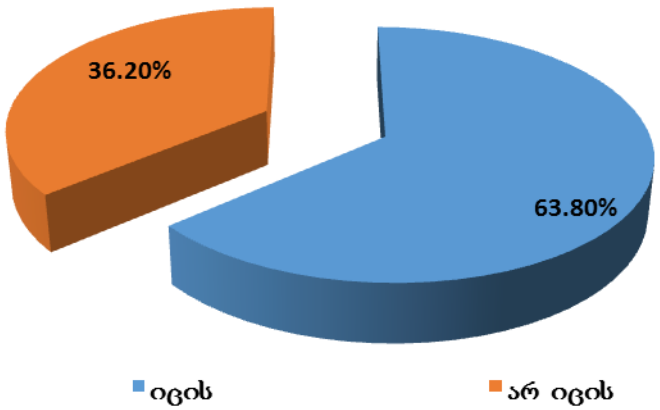

ის ფაქტი, რომ 36.2% არ ფლობს ინფორმაციას თითოეული მოქალაქისათვის ამ უმნიშვნელოვანეს საკითხზე, შესაძლოა, თავად აღნიშნული ჯგუფის სოციალურ პასიურობაზე მიუთითებდეს. შესაბამისად, საინფორმაციო კამპანიის ორგანიზების შემთხვევაში დიდი მნიშვნელობა ექნება საზოგადოების ამ ნაწილის იდენტიფიცირებასა და მასთან მუშაობის სპეციალური მეთოდების შემუშავებას.

აღსანიშნავია, რომ ინფორმირებულობა საპენსიო სისტემის შესახებ არ არის დამოკიდებული სქესსა და ასაკზე, თუმცა მნიშვნელოვან დეტერმინანტად გვევლინება დასაქმების მაჩვენებელი, რომელიც საპენსიო სისტემის რეფორმის წარმატების ერთ ერთი მნიშვნელოვანი პირობაა, რადგან პენსიის დაგროვების ძირითად საფუძველს სწორედ დასაქმება წარმოადგენს. აღსანიშნავია, რომ 2009 წლიდან შეიმჩნევა უმუშევრობის დონის მნიშვნელოვანი შემცირება და დასაქმებისა და აქტიურობის დონის მნიშვნელოვანი ზრდა (საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2015). თუ ეს ტენდენცია მომავალშიც გაგრძელდა, დიდი ალბათობით, დაგროვებითი საპენსიო სისტემა უფრო მეტ მხარდაჭერას მოიპოვებს საზოგადოებაში.

გამოიკვეთა სტატისტიკურად მნიშვნელოვანი დამოკიდებულება დასაქმების ფაქტორის მიმართ დასაქმებულთა ინფორმირებულობის მაჩვენებელი უფრო მაღალია, ვიდრე მათი, ვინც არ არის დასაქმებული.

გამოვლინდა ზოგადი ნეგატიური დამოკიდებულება ამჟამად არსებული საპენსიო სისტემის მიმართ. თბილისის მოსახლეობის იმ ნაწილის მოცულობა, რომელიც თვლის, რომ არსებული საპენსიო სისტემა უზრუნველყოფს სიბერეს, მხოლოდ 1.4% ია. არსებული სისტემის მიმართ ასეთი დამოკიდებულება, მისი

---

[1] რესპონდენტები პასუობდნენ კითხვაზე: გთხოვთ, აღწეროთ, რა ტიპის საპენსიო პოლიტიკა ხორციელდება ამჟამად საქართველოში? გამოკითხულთა 63.8% მა მიუთითა სახელმწიფო გადანაწილებითი, ხოლო 36.2% მა სხვა პასუხი აირჩია

რეფორმირების ხელშემწყობი ფაქტორია.

რაც შეეხება კერძო საპენსიო სისტემას, კითხვას „გსმენიათ თუ არა, კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის შესახებ?“ უმრავლესობა 56.7% დადებითად პასუხობს. თუმცა, არაინფორმირებულობის მაჩვენებელიც საკმაოდ მაღალია 43,3% პასუხობს, რომ არ სმენია ამის შესახებ.

ინფორმირებულობა კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის შესახებ კორელაციაშია ასაკთან. სახელდობრ, 65 წლისა და მეტი ასაკის რესპონდენტებში ინფორმირებულობის მაჩვენებლები მნიშვნელოვნად ჩამორჩება წინა ასაკობრივი ჯგუფების შესაბამის მაჩვენებლებს: სმენია 43,5%, არ სმენია 56,5% (იხ. გრაფიკი #2).

გრაფიკი #2

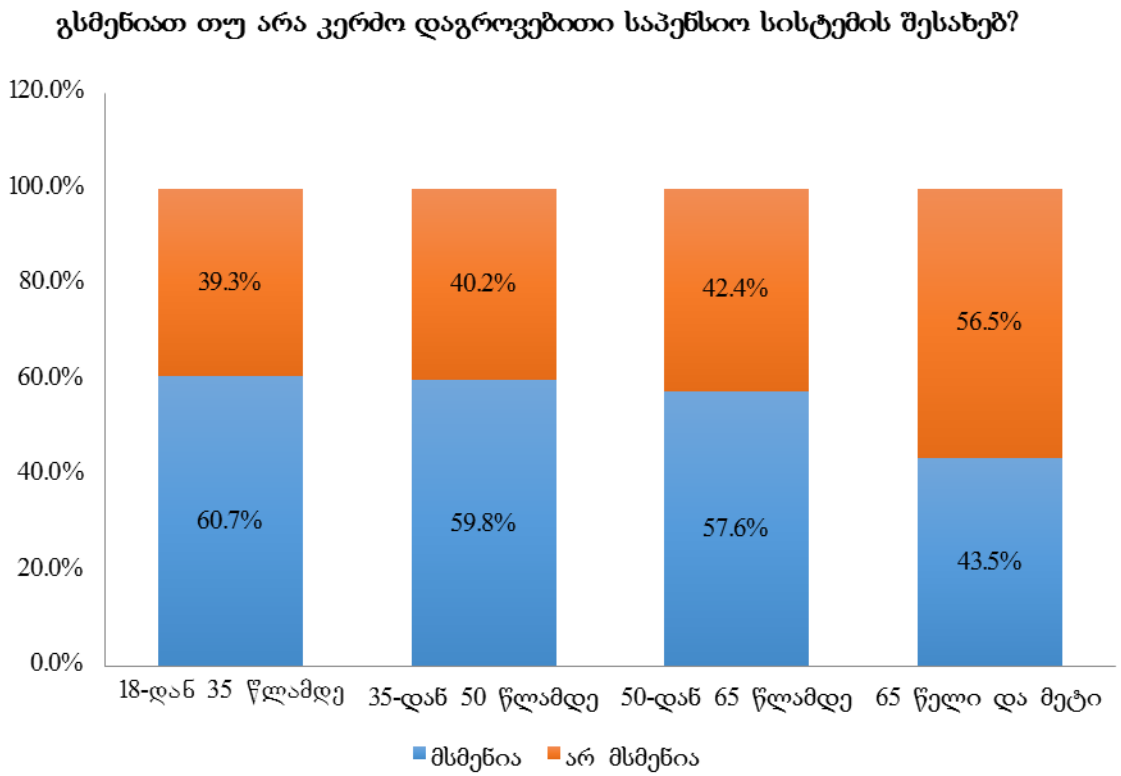

თუ გავითვალისწინებთ, რომ აღნიშნული ასაკობრივი ჯგუფი დაგროვებითი საპენსიო სისტემის დანერგვის მიზნობრივ სეგმენტს არ წარმოადგენს, სავარაუდოდ, მიღებული შედეგი რეფორმის განხორციელებაზე არსებითად არ აისახება.

კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ თბილისის მოსახლეობის 56.7% ინფორმირებულია კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის შესახებ. შემდგომ კითხვებზე პასუხის გასაცემად, რესპონდენტებს ბარათების მეშვეობით მიაწოდეს ინფორმაცია სხვადასხვა საპენსიო მოდელების შესახებ. Aმის შემდგომ კი გამოვლინდა, რომ კერძო დაგროვებით სისტემაში ჩართვის მზაობის მქონეთა ჯგუფის მოცულობა დაახლოებით სამჯერ ნაკლებია იმ ჯგუფის მოცულობაზე, რომელიც ამ სისტემაში ჩართვის წინააღმდეგია (იხ. გრაფიკი #3).

გრაფიკი #3

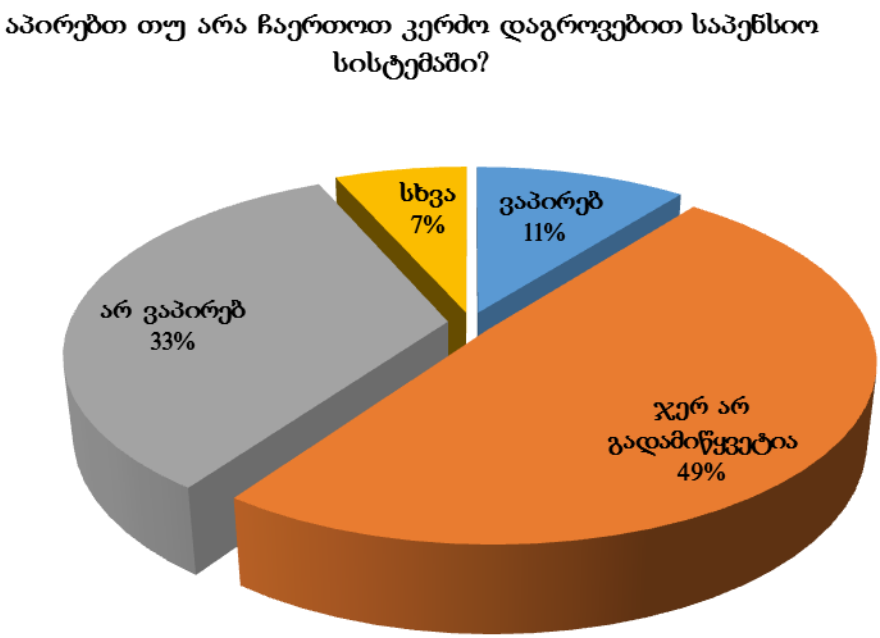

თუმცა, ეს შედეგი რეფორმის განხორციელების ეჭვქვეშ დაყენების საფუძველს არ იძლევა, რადგან საზოგადოების ყველაზე ფართო ნაწილს ამჟამად უჭირს გადაწყვეტილების მიღება იმის შესახებ, ჩაერთვება თუ არა დაგროვებით საპენსიო სისტემაში, რაც ლოგიკურია, რადგან, საქართველოში მსგავსი გამოცდილება ხანმოკლეა. ნებაყოფლობითი კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემა საქართველოში დაინერგა 1998 წელს მიღებული კანონით „არასახელმწიფო საპენსიო დაზღვევისა და უზრუნველყოფის შესახებ“ და უკიდურესად მცირე გავრცელებით ხასიათდება. დღემდე დაგროვებითი საპენსიო სისტემით დააზღვეულია 20 000 ადამიანი სარგებლობს. ის ფაქტი, რომ იმ ადამიანების რაოდენობა, ვისაც ჯერ კიდევ არ მიუღია გადაწყვეტილება, მნიშვნელოვნად აღემატება კატეგორიულად მოწინააღმდეგეთა რაოდენობას, შეიძლება განვიხილოთ როგორც პოტენციალი, საიდანაც მომხრეთა ჯგუფის გაფართოება უნდა მოხდეს. ასეთ პირობებში განსაკუთრებით აქტუალური ხდება რეფორმის ადეკვატურად დაგეგმვა (მაგალითად, სავალდებულო დაზღვევის შემოღება, ფართო საინფორმაციო და სარეკლამო კამპანია, საპენსიო სისტემის გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა, საგადასახადო შეღავათები სისტემაში ჩართული კომპანიებისა და ფიზიკური პირებისთვის და სხვა) და მისი, რაც შეიძლება ნაკლები ხარვეზებით განხორციელება.

კერძო დაგროვებით სისტემაში ჩართვის მზაობა კორელირებს ინფორმირებულობასთან. ვისაც გამოკითხვამდე სმენია კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის შესახებ, სამჯერ უფრო მეტი აპირებს ჩართვას აღნიშნულ სისტემაში, ვიდრე ის რესპონდენტები, რომლებსაც გამოკითხვამდე არ სმენიათ მის შესახებ (იხ. გრაფიკი #4).

გრაფიკი #4

„აპირებთ თუ არა, ჩაერთოთ კერძო დაგროვებით საპენსიო სისტემაში?“ კითხვასთან, „გსმენიათ თუ არა კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის შესახებ?“ მიმართებაში

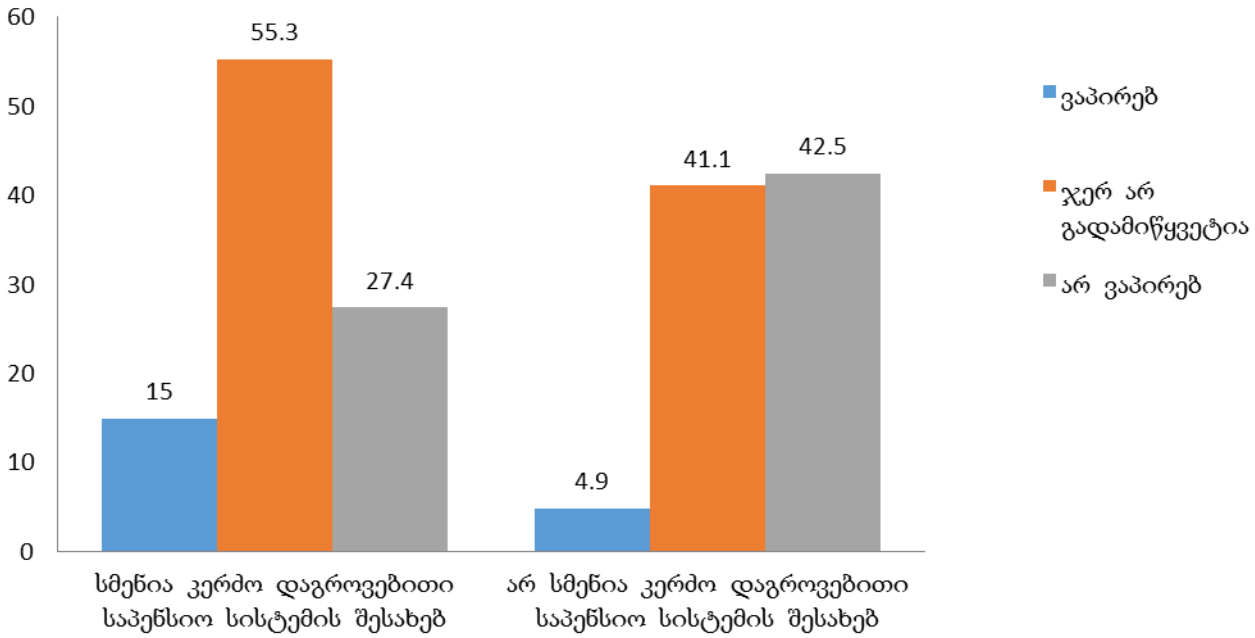

სახელმწიფო საპენსიო სისტემას საზოგადოების უფრო მეტი ნაწილი ენდობა, ვიდრე – კერძო დაგროვებითს. საპენსიო სისტემების მიმართ ნდობის ერთგანზომილებიანი მაჩვენებლები შემდეგნაირია (იხ. გრაფიკი #5). სახელმწიფო საპენსიო სისტემას ენდობა 44.4%, ხოლო კერძო დაგროვებითს – 23.1%; აღსანიშნავია, რომ სახელმწიფო საპენსიო სისტემის მიმართ უფრო მაღალია უნდობლობის მაჩვენებელიც: სახელმწიფო საპენსიო სისტემას არ ენდობა 42%, ხოლო კერძო დაგროვებითს – 38.%; იმ ჯგუფის მოცულობა, რომელსაც კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის მიმართ ნდობის ხარისხის განსაზღვრა უჭირს (38.5%), გაცილებით აღემატება ანალოგიურ მაჩვენებელს სახელმწიფო საპენსიო სისტემასთან მიმართებაში (13.4%):

გრაფიკი #5

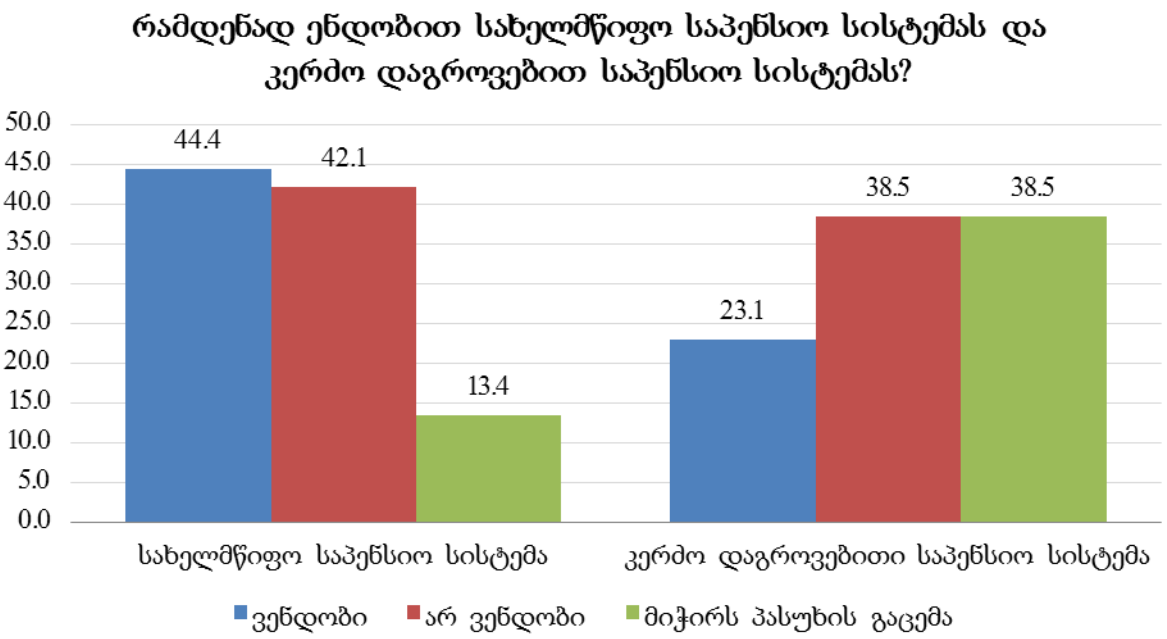

საპენსიო სისტემის მიმართ ნდობა დამოკიდებულია ასაკზე (იხ. გრაფიკი #6). სახელმწიფო საპენსიო სისტემის მიმართ ნდობის ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი 18 35 წწ ასაკობრივ ჯგუფში გამოვლინდა (38.9%); სახელმწიფო საპენსიო სისტემის მიმართ ნდობის ყველაზე მაღალი მაჩვენებლით 65+ ასაკობრივი ჯგუფი ხასიათდება (52.4%). 18 50 წწ ასაკობრივი ჯგუფების წარმომადგენელებში უფრო დიდია იმ ჯგუფის მოცულობა, რომელიც ენდობა კერძო დაგროვებით საპენსიო სისტემას და უფრო მცირეა იმ ჯგუფის მოცულობა, რომელიც არ ენდობა აღნიშნულ სისტემას, ვიდრე უფროსი ასაკობრივი ჯგუფების წარმომადგენლებში, რაც რეფორმის ხელშემწყობ ფაქტორად შეიძლება მივიჩნიოთ, რადგან 18 50 წწ ასაკობრივი ჯგუფის წარმომადგენლები უნდა განვიხილოთ, როგორც საპენსიო რეფორმის მიზნობრივი სეგმენტი, რომელთაც შესაბამისი ცვლილებები რეალურად შეეხება.

გრაფიკი #6

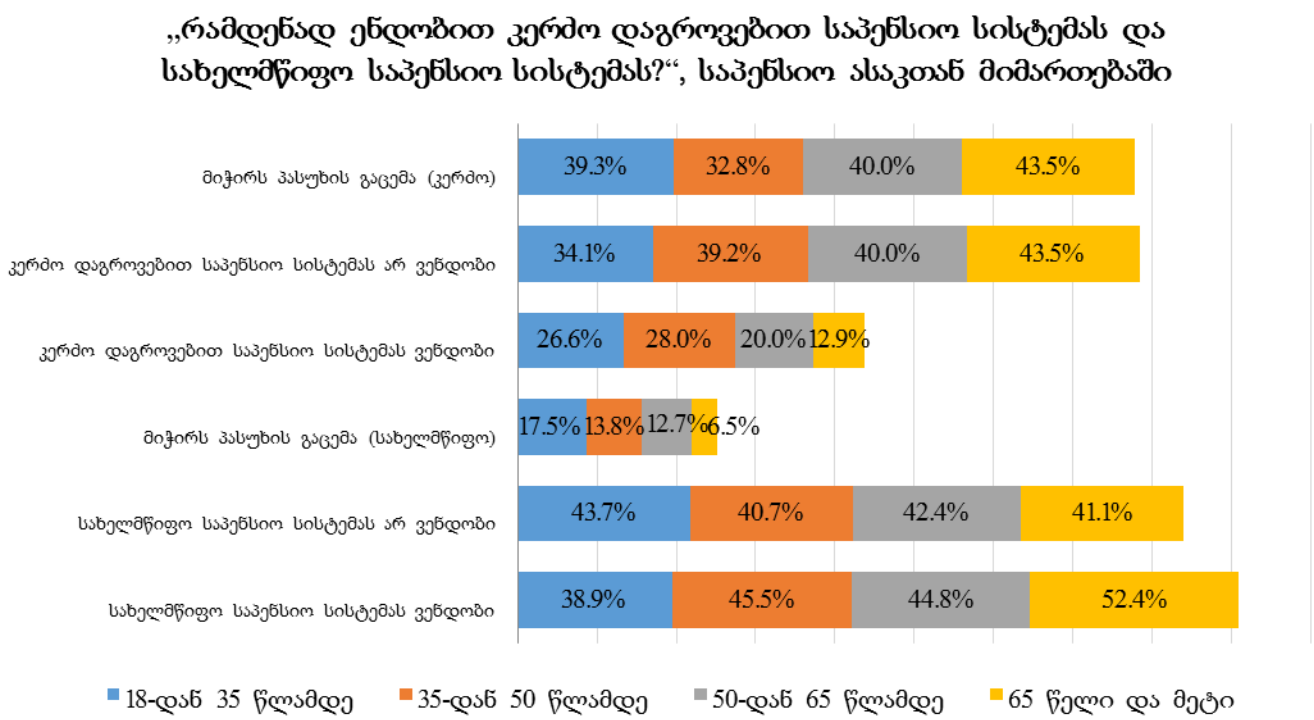

აღსანიშნავია, რომ კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის მიმართ ნდობის მაჩვენებლები კორელირებს ინფორმირებულობის მაჩვენებლებთანაც: ვისაც გამოკითხვამდე სმენია კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის შესახებ, უფრო მეტად ენდობა აღნიშნულ სისტემას, ვიდრე ის რესპონდენტები, რომლებსაც გამოკითხვამდე არ სმენიათ მის შესახებ (იხ. გრაფიკი #7)

გრაფიკი #7

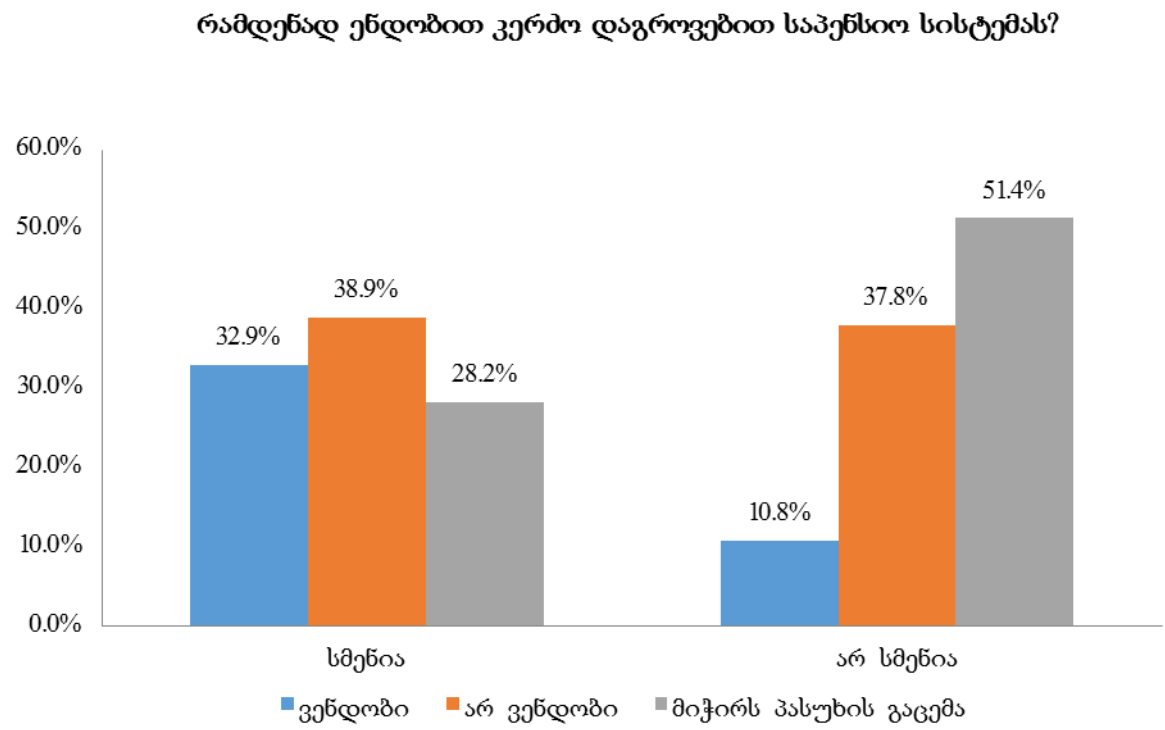

მიღებული შედეგების მიხედვით შეიძლება დავასკვნათ, რომ სახელმწიფო საპენსიო სისტემისადმი უნდობლობას მის მიმართ უკვე ჩამოყალიბებული ნეგატიური დამოკიდებულება განსაზღვრავს, ხოლო კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემისადმი უნდობლობას – ამ სისტემის მიმართ გამოვლენილი ინფორმირებულობის დაბალი მაჩვენებელი. ე. ი. კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის მიმართ არსებული უნდობლობა მნიშვნელოვანწილად არაინფორმირებულობის შედეგია (უნდობლობა უცნობი ფენომენის მიმართ), რაც შესაბამისი საინფორმაციო კამპანიის დაგეგმვის შემთხვევაში, რეფორმის ერთ ერთ მნიშვნელოვან ხელშემწყობ წინაპირობად შეიძლება იქცეს.

კითხვაზე: "რა მიგაჩნიათ სიბერის უზრუნველყოფის ყველაზე უსაფრთხო საშუალებად?" მიღებული პასუხები შემდეგნაირად განაწილდა (გრაფიკი #8):

გრაფიკი #8

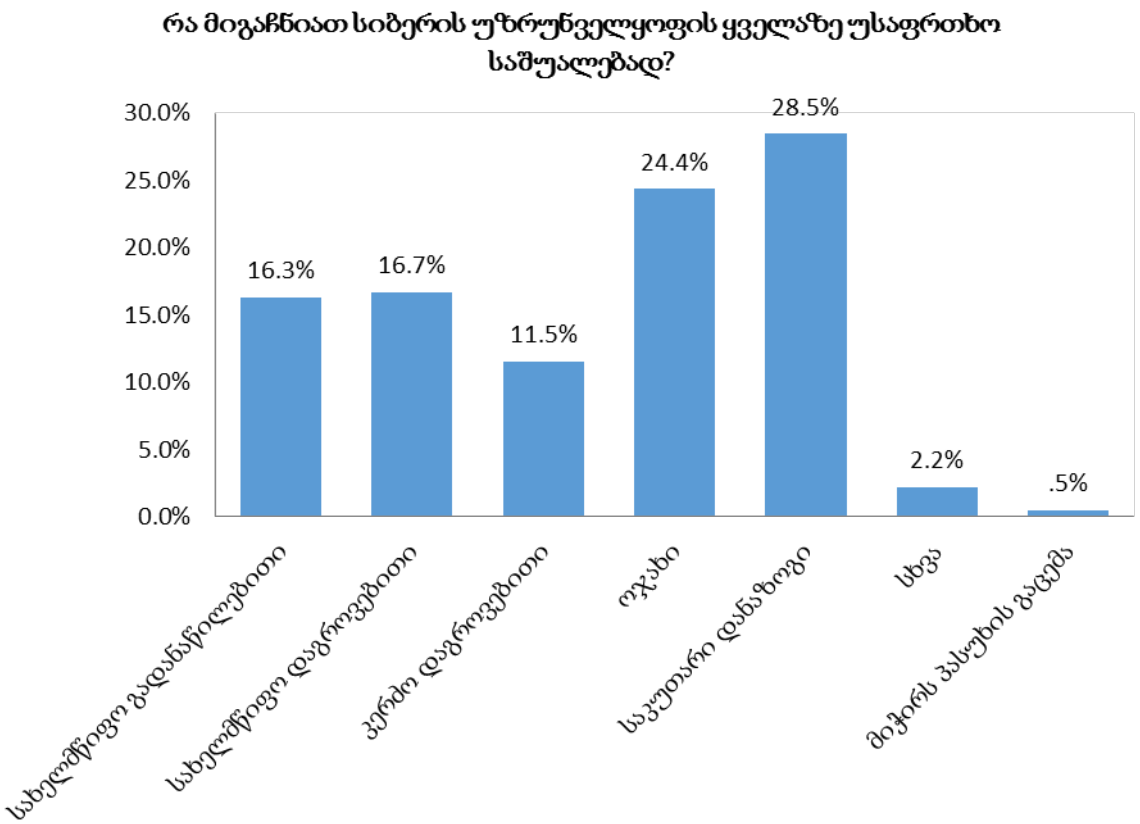

მიღებული შედეგებიდან შეიძლება დავასკვნათ, რომ სიბერის უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული მოლოდინები (უსაფრთხოება/რისკები) საკვლევ პოპულაციაში საკმაოდ მკაფიოდ არის გამოკვეთილი – კითხვაზე პასუხის გაცემა რესპონდენტთა მხოლოდ 0.5% ს გაუჭირდა; თბილისის მოსახლეობის ყველაზე დიდი ნაწილი – 52.9% სიბერის უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით ყველაზე უსაფრთხოდ საკუთარ დანაზოგს (28.5%) ან ოჯახს (24.4%) მიიჩნევს; საპენსიო სისტემაზე ორიენტირებულთა უმრავლესობა (33%), უფრო უსაფრთხოდ სახელმწიფო საპენსიო სისტემას მიიჩნევს, ვიდრე – კერძოს, ამასთან, ისინი თითქმის თანაბრად ნაწილდებიან პენსიის კონკრეტული სახის (გადანაწილებითი 16.3%; დაგროვებითი – 16.7%) მიხედვით.

საქართველოს უახლესი წარსულიდან გამომდინარე, ასეთი შედეგები საკმაოდ ლოგიკურია. თანამედროვე საქართველოში ჯერ კიდევ ძლიერია ტრადიციული ორიენტაციები; დაბალია ნდობის ხარისხი სოციალურ პოლიტიკური ინსტიტუტების მიმართ; საბაზრო ეკონომიკა ფორმირების პროცესშია, საზოგადოების მნიშვნელოვან ნაწილში არის შემორჩენილი კომუნისტური იდეოლოგიის გადმონაშთი – უნდობლობლობა კერძო კომპანიების მიმართ, რასაც ის ფაქტიც აძლიერებს, რომ ქვეყნის სადაზღვევო ბაზარი შედარებით სუსტადაა განვითარებული. სადაზღვევო ბაზრის არამდგრადობის უახლესი მაგალითია სადაზღვევო კომპანია `არქიმედეს გლობალ ჯორჯიას~ გაკოტრება, რომელმაც ვერ შეძლო აღებული ვალდებულებების შესრულება. ახალგაზრდა ან საშუალო ასაკის დასაქმებულმა, თანხა დაგროვების დაწყებიდან რამდენიმე ათეული წლის შემდეგ უნდა მიიღოს, რაც შეუძლებელი იქნება, თუ ამ პერიოდის განმავლობაში სადაზღვევო კომპანია არსებობას შეწყვეტს. შესაბამისად, მოსახლეობის ამ ნაწილისათვის,

სახელმწიფო გაცილებით უფრო მეტად წარმოადგენს გრძელვადიანი ფინანსური ურთიერთობების გარანტს, ვიდრე კერძო სექტორი.

ის ნაწილი კი, ვინც არც სახელმწიფო სისტემას ენდობა, დიდი ალბათობით, იმ ნეგატიური გამოცდილებით ხელმძღვანელობს, როდესაც ინფლაციის შედეგად მოსახლეობის კერძო ანაბრები ფაქტობრივად დაიკარგა და პოსტსაბჭოურმა სახელმწიფომ ვერ შეძლო ამ პროცესის კომპენსაცია.

წარსულის გამოცდილებასთან ერთად, ამ თვალსაზრისით, მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს დაბალი შემოსავლები, რაც გაუგებარს ხდის, როგორ შეიძლება დააგროვოს ადამიანმა სიბერის უზრუნველსაყოფად აუცილებელი თანხა.

სწორედ ტრადიციული ღირებულებებით შეიძლება აიხსნას ის შედეგი, რომ აღნიშნულ კითხვაზე პასუხი კორელაციაშია სქესთან: კაცებს შორის უფრო დიდია იმ ჯგუფის მოცულობა, ვინც სიბერის უზრუნველყოფის ყველაზე უსაფრთხო საშუალებად საკუთარ დანაზოგს მიიჩნევს, ხოლო ქალებს შორის ყველაზე მაღალი ხვედრითი წილით ოჯახია წარმოდგენილი. ოჯახის წევრებს შორის სტატუსებისა და როლების განაწილების მიხედვით, მატერიალური უზრუნველყოფა კაცის მოვალეობაა, ამიტომ კაცს უფრო საკუთარი თავის იმედი უნდა ჰქონდეს, ხოლო ქალს ოჯახის, სადაც შემომტანის ფუნქცია მას არ აკისრია. ამას ადასტურებს #9 გრაფიკსა და #1 ცხრილში მოყვანილი სტატისტიკა: საქსტატის 2014 წლის მონაცემებით, ქალების საშუალო ხელფასი კაცების საშუალო ხელფასის 63,5% ს შეადგენს. ქალების დასაქმების დონე გაცილებით დაბალია ვიდრე კაცების.

გრაფიკი #9

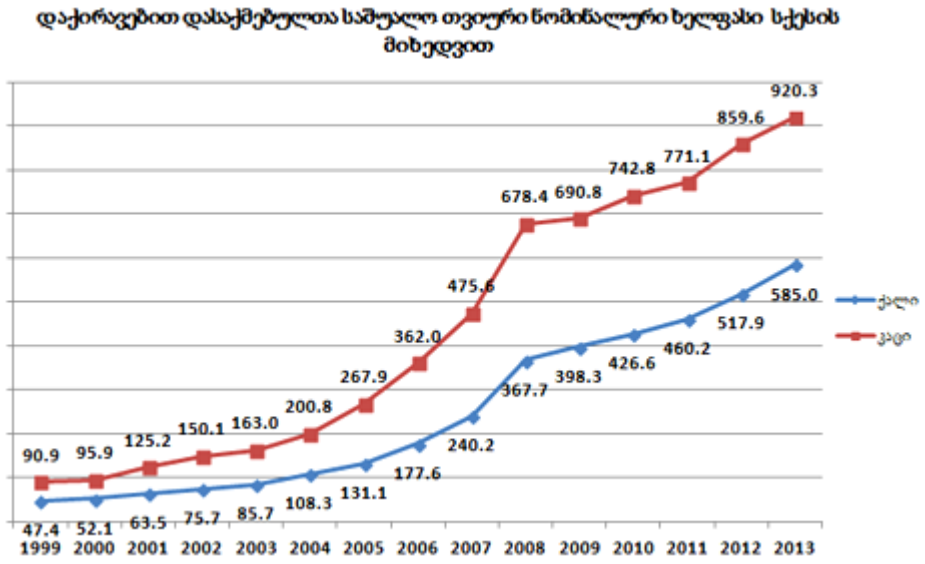

(საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2014)

ცხრილი #1

15+ ასაკის ქალების და მამაკაცების განაწილება ეკონომიკური აქტივობის მიხედვით, 2009 2014 (პროცენტებში)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
უმუშევრობის დონე ქალებში	15.4	14.5	13.1	13.8	12.3	10.4
უმუშევრობის დონე მამაკაცებში	18.1	17.9	16.7	16.1	16.5	14.0

აქტიურობის დონე ქალებში	54.3	55.5	55.8	57.4	56.8	57.1
აქტიურობის დონე მამაკაცებში	74.6	74.5	76.5	78.2	77.3	77.4
დასაქმების დონე ქალებში	45.9	47.5	48.5	49.5	49.8	51.1
დასაქმების დონე მამაკაცებში	61.1	61.2	63.7	65.6	64.5	66.6

(საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2015).

სიბერის უზრუნველყოფის ყველაზე უსაფრთხო საშუალება კორელაციაშია ასაკთანაც. Aასაკობრივ ჭრილში განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს ის ფაქტი, რომ 65+ ასაკის რესპონდენტებში ყველაზე დიდი მოცულობით წარმოდგენილია `ოჯახი~ 38%. ეს შედეგი, გარდა იმისა, რომ ტრადიციული ორიენტაციების გავლენის სასარგებლოდ მეტყველებს, შემდეგი ასპექტითაც არის საინტერესო: აღნიშნული ჯგუფის მოცულობა ორჯერ აღემატება იმ ჯგუფის მოცულობას, ვინც `საკუთარი დანაზოგი~ უპასუხა (20,4%). ეს იმის მიმანიშნებელია, რომ ამ ასაკობრივი ჯგუფის მხოლოდ მცირე ნაწილი ხვდება სიბერეს მნიშვნელოვანი დანაზოგით, შესაბამისად, მისი სიბერის უზრუნველყოფა ოჯახზეა დამოკიდებული.

ამ მოსაზრების სასარგებლოდ ის ფაქტიც მეტყველებს, რომ თბილისის მოსახლეობის დიდი ნაწილისთვის – 68.6%, სიბერის უზრუნველსაყოფად ამჟამად არსებული პენსია არ არის საკმარისი; ამასთან ეს მაჩვენებელი 65 + ასაკობრივ ჯგუფში 75.0% ს აღწევს.

უკვე განხილულ შედეგებთან ლოგიკურ კავშირშია:

ა) სამომავლო ორიენტაციების ამჟამინდელი შეფასება. კითხვაზე: `რა ტიპის საპენსიო სისტემა იქნება ოპტიმალური საქართველოსთვის?~ პასუხები შემდეგნაირად გადანაწილდა:

გრაფიკი #10

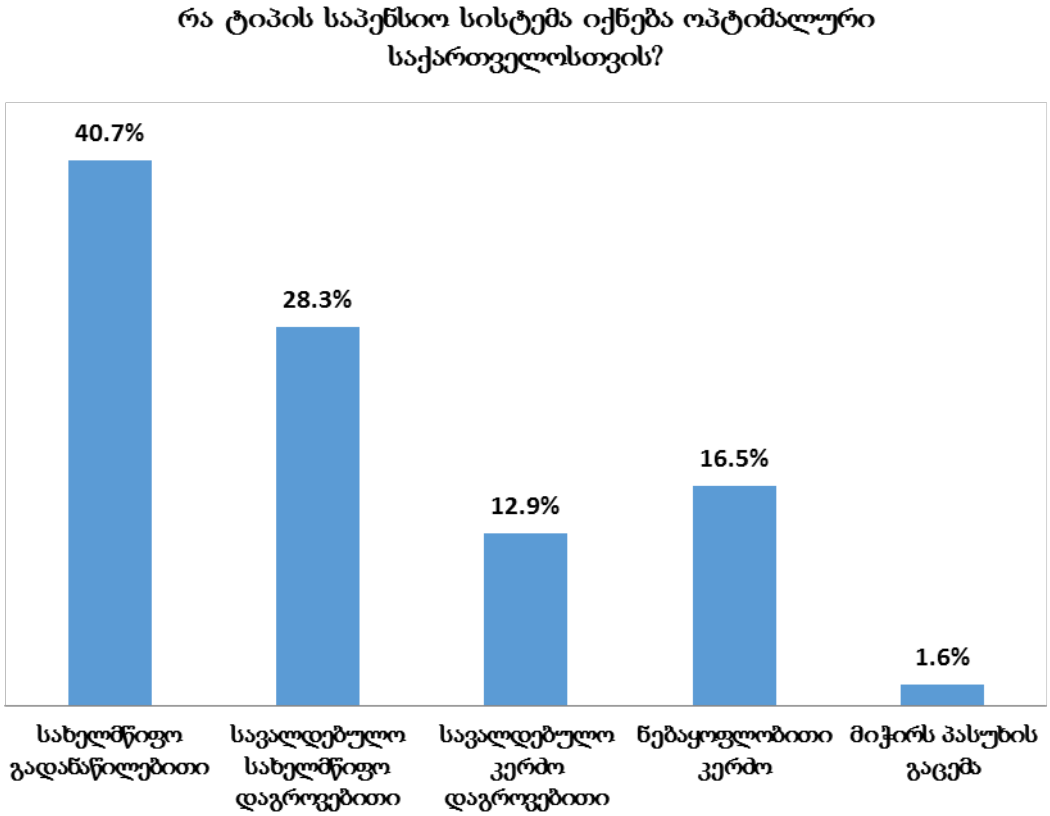

ბ) დამოკიდებულება კერძო დაგროვებითი პენსიის დანერგვის ფორმის მიმართ: 74,5% თვლის, რომ კერძო დაგროვებითი პენსია ნებაყოფლობითი უნდა იყოს.

დასკვნა

მიღებული შედეგები იმ თვალსაზრისითაა საინტერესო, რომ დაგროვებითი საპენსიო მოდელების შეფასება მნიშვნელოვანწილად არსებული ვითარებისა და წარსულის გამოცდილების განზოგადების შედეგად ხდება და არა მათი კრიტიკული შეფასების საფუძველზე (რასაც არაინფორმირებულობის მაღალი მაჩვენებელიც უწყობს ხელს), რაც მნიშვნელოვნად ზრდის შესაბამისი საინფორმაციო კამპანიის აქტუალობას.

ამრიგად, საქართველოში ამჟამად არსებული საპენსიო სისტემის მიმართ საზოგადოების უდიდესი ნაწილის მკვეთრად გამოხატული ნეგატიური დამოკიდებულება და თანამედროვე დასავლურ სამყაროსთან ინტეგრაციის მოთხოვნები (დასავლეთის ქვეყნების საპენსიო სისტემები მნიშვნელოვნად განსხვავდება საქართველოს საპენსიო სისტემისგან ისინი დამოკიდებულია სტაჟზე და პენსიაზე გასვლამდე არსებულ ხელფასზე და გაცილებით უფრო მეტადაა განვითარებული დაგროვებითი საპენსიო სისტემა. ევროინტეგრაცია ასევე გულისხმობს სოციალური დაცვის სისტემების დაახლოებას) ერთმნიშვნელოვნად მიუთითებს რეფორმის აუცილებლობაზე. თუმცა, ეს ფაქტი დაგროვებითი საპენსიო სისტემის რომელიმე

მოდელის წარმატებით დანერგვის გარანტიად არ შეიძლება ჩაითვალოს, რადგან, ფინანსური (განსაკუთრებით, კერძო) ინსტიტუტების მიმართ არსებული უნდობლობა, პოსტსაბჭოური პერიოდის პოლიტიკური და ეკონომიკური არასტაბილურობის ნეგატიური გამოცდილება, არაინფორმირებულობა და სიბერის უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით არაფორმალურ მექანიზმებზე (საკუთარი დანაზოგი, ოჯახი) მკვეთრად გამოხატული ორიენტაცია, სავარაუდოდ, გაართულებს საზოგადოების მხრიდან მოდელის ადეკვატურად შეფასებისა და მისი დანერგვის პროცესს.

ვინაიდან, ამჟამად არსებული საპენსიო სისტემის მიმართ გამოვლენილ ნეგატიურ დამოკიდებულებას კონკრეტული გამოცდილება განაპირობებს, საკვლევი მოდელების მიმართ არსებულ უნდობლობას კი, უფრო, არაინფორმირებულობა და მათი ცალკეული (ძირითადად ფინანსებთან დაკავშირებული) აქტორების, როგორც ზოგადი რისკ ფაქტორების აღქმა, რეფორმის წარმატებისათვის ოპტიმალური მოდელისა და მისი დანერგვის რელევანტური მეთოდების შემუშავებასთან ერთად არანაკლებ მნიშვნელოვანი იქნება რეგულარულ კვლევაზე დაფუძნებული შესაბამისი საინფორმაციო კამპანია და რისკებისაგან დაზღვევის სისტემის შექმნა, რაც სუსტად განვითარებული სოციალური დაცვის მექანიზმების ფონზე შეიძლება შეფასდეს, როგორც საპენსიო ფონდის მიმართ ნდობის ჩამოყალიბების უმნიშვნელოვანესი წინაპირობა.

დაგროვებითი საპენსიო სისტემის ფუნქციონირება მუდმივად იქნება დაკავშირებული დასაქმებისა და შემოსავლების მაჩვენებლებთან, როგორც ფინანსების დაგროვების ძირითად წყაროსთან, მაგრამ ეს ფაქტორები განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია რეფორმის საწყისი ეტაპისათვის ვინაიდან, რაც უფრო მეტ ადამიანს მიეცემა დაგროვებით მოდელზე გადასვლის ფინანსური შესაძლებლობა, მით უფრო მაღალი იქნება ახალი მოდელის მიმართ პოზიტიური გამოცდილების ჩამოყალიბების ალბათობა, ეს კი, მოქმედი მოდელის მიმართ არსებული ნეგატიური დამოკიდებულების ფონზე ხელს შეუწყობს საზოგადოების დაინტერესებას რეფორმის მიმართ, შესაბამისად, გავლენას მოახდენს როგორც ინფორმირებულობის ხარისხის ზრდაზე, ისე დაგროვებითი სისტემის მასშტაბის გაფართოებაზე.

18 დან 50 წლამდე ასაკობრივი ჯგუფების წარმომადგენლები შეიძლება განვიხილოთ არამხოლოდ როგორც რეფორმის საწყისი ეტაპის მაქსიმალურად ეფექტური მიზნობრივი სეგმენტი (რომლის რეფორმაში ჩართვის ალბათობაც დანარჩენებთან შედარებით მნიშვნელოვნად მაღალია), არამედ, როგორც რეფორმის "სოციალური აგენტებიც", რომელთა ჩართვაც შესაძლებელია საზოგადოების ინფორმირებულობისა და რეფორმით დაინტერესების მექანიზმებშიც.

ის ფაქტი, რომ თბილისის მოსახლეობის მცირე ნაწილი (11%) აპირებს ჩართვას კერძო დაგროვებით საპენსიო სისტემაში და ამ სისტემის მიმართ ნდობის ხარისხი არაა მაღალი (23%) არ ნიშნავს იმას, რომ რეფორმის განხორციელების შანსი მცირეა, რადგან "ინოვაციების გავრცელების თეორიის" მიხედვით, სიახლე საზოგადოებაში თანდათანობით ინერგება და თავდაპირველად მას იღებს საზოგადოების მცირე ნაწილი (ინოვატორები – მოსახლეობის 2,5% და ადრეული ადეპტები – 13,5%), ხოლო უმრავლესობა (ადრეული 34% და გვიანი 34%, სულ – 68%) შედარებით უფრო დიდ ხანს ანდომებს ინოვაციის ათვისებას, სწორედ ამ უმრავლესობის ქცევაზეა დამოკიდებული საპენსიო რეფორმის წარმატება. ამიტომ, სასურველია, სახელმწიფომ წარმართოს სათანადო საინფორმაციო სარეკლამო კამპანია და განსაკუთრებული აქცენტი ადრეულ და გვიან უმრავლესობაზე გააკეთოს. ამ კამპანიის წარმართვისას სახელმწიფომ მიზანშეწონილია გაითვალისწინოს, რომ "უმრავლესობის" კატეგორიაში, ინოვაციის (ამ შემთხვევაში საპენსიო რეფორმის) გასავრცელებლად დიდი მნიშვნელობა აქვს მათ ნაცნობ მეგობრებს, ავტორიტეტის მქონე იმ ადამიანებთან პირად კომუნიკაციებს, რომლებმაც უკვე აითვისეს სიახლე და პირადი კონტაქტის საფუძველზე შეუძლიათ გაუზიარონ გამოცდილება და წააქეზონ "უმრავლესობა", რომ მათაც მიიღონ სიახლე. პირადი კომუნიკაციის მნიშვნელობაზე მიუთითებს ევერეტ როჯერსი და ხაზს უსვამს კონკრეტულ სოციალურ ჯგუფში ავტორიტეტული ადამიანების (opinion leaders) როლს ინოვაციის გავრცელებაში. როჯერსის ეს იდეა გამომდინარეობს `კომუნიკაციების ორსაფეხურიანი ნაკადის თეორიიდან~, რომელიც შეიმუშავეს სოციოლოგებმა პოლ ლაზარსფელდმა და ელიჰუ კაცმა (Katz

& Lazarsfeld, 1955). ამ თეორიის მიხედვით, იდეები მედიის საშუალებით მიედინება ავტორიტეტულ ადამიანებთან, ხოლო მათგან უკვე მოსახლეობის ნაკლებად აქტიური ნაწილისკენ. მედია ცოდნას გადასცემს, მაშინ, როცა პიროვნული ურთიერთობა უფრო მნიშვნელოვანია გადაწყვეტილების მისაღებად. ლეს რობინსონის აზრით: იმის გამო, რომ ახალი პროდუქტის მიღება რისკთან და გაურკვევლობასთანაა დაკავშირებული, ძირითადად მხოლოდ იმ ადამიანებმა, რომლებსაც ვიცნობთ და ვენდობით და რომლებმაც წარმატებით აითვისეს სიახლე შეიძლება დაგვარწმუნონ, რომ ინოვაციის მიღება არ გამოიწვევს ფინანსურ დანაკარგებს. "ინოვაციების გავრცელების თეორიის" ექსპერტები თვლიან, რომ ინოვატორებისა და ადრეული ადეპტებისთვის, უფრო მნიშვნელოვანია მასმედიის საშუალებები, ვიდრე მოსახლეობის უმრავლესობისთვის, რადგან პირველებს აქვთ საკმარისი ფინანსური საშუალებები და მზად არიან გარისკონ. მათთვის მასმედიიდან გადაცემული მესიჯი საკმარისია სიახლის მისაღებად. უმრავლესობას კი, უფრო ძლიერი ბიძგი სჭირდება გადაწყვეტილების მისაღებად ისეთი, როგორიცაა ავტორიტეტულ პიროვნებებთან უშუალო კონტაქტი (Rogers, Difussion of Innovations, 2003) (Robinson, 2009).

ბიბლიოგრაფია:

1. Balbin, E. V., & Darchia, G. (2012). *Mandatory Savings Pension and Pension reform.* Tbilisi: USAID.
2. Boersch Supan, A., & Wilke, C. B. (2004). *The German Public Pension System: How it Was, How it Will Be.* Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.
3. Flick, U. (2014). *An Introduction to Qualitative Research.* Berlin : SAGE Publications.
4. Katz, E., & Lazarsfeld, P. F. (1955). *Personal Influence: The Part Played by People in the Flow of Mass Communications.* New York: Free Press.
5. Kritzer, B. (2008). *US Social Security Administration.* Retrieved 6 3, 2015, from http://www.ssa.gov/policy/docs/ssb/v68n2/v68n2p69.html
6. Macnicol, J. (2002). *The politics of retirement in Britain, 1878 1948.* Cambridge: Cambridge University Press.
7. Maydell, B. v. (2006). *Enabling Social Europe.* Berlin: Springer Verlag.
8. Organisation for Economic Co operation and Development (OECD). (2011). *Pensions at a Glance 2011: Retirement income Systems in OECD and G20 Countries.* Paris: OECD Publishing.
9. Robinson, L. (2009). *A summary of diffusion of innovations*. Retrieved 5 8, 2016, from Enabling change: http://enablingchange.com.au/Summary_Diffusion_Theory.pdf
10. Rogers, E. M. (1962). *Diffusion of innovations.* New York: Free Press of Glencoe.
11. Rogers, E. M. (2003). *Difussion of Innovations.* New York: Free Press.
12. Ruiz Tagle, J. V., & Castro, F. (1998). *The Chilean Pension System.* OECD.
13. Schwarz, A. M., & Arias, O. S. (2014). *The Inverting Pyramid: Pension Systems Facing Demographic Challenges in Europe and Central Asia.* Washington, DC: The World Bank.
14. United Nations. (2015). *World Population Prospects.* Retrieved 4 28, 2016, from http://esa.un.org/unpd/wpp/Download/Standard/Population/
15. Whitehouse, E. (2012). *Reversals of systemic pension reforms in Central and Eastern Europe: Implications.* Retrieved 4 29, 2016, from http://www.ebrd.com/downloads/research/news/Whitehouse_Paper.pdf
16. World Bank. (1993). *Georgia, a Blueprint for Reforms.* Washington D.C.: World Bank.

17. Верховный Совет Союза Советских Социалистических Республик. (1964, 7 15). Закон о пенсиях и пособиях членам колхозов.
18. Гайдар, Е. (2004, 7 13). *Независимая газета*. Retrieved 6 3, 2015, from http://www.ng.ru/ideas/2004 07 13/10_histori.html
19. Кречетников, А. (2010, 9 8). *Би би си* . Retrieved 6 3, 2015, from http://www.bbc.co.uk/russian/russia/2010/09/100831_pensions_history
20. Пенсионный фонд Российской Федерации. (2016, 01 15). *Пенсии в СССР: Социальные реформы 1917 1990 гг.* Retrieved 1 5, 2016, from ЭЛЭКТРОННЫЙ АРХИВ: ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ ПЕНСИОННОЙ СИСТЕМЫ В РОССИИ: http://pfr.pba.su/Content/Read/55
21. пенсионный фонд российской федерации. (2016). *ПЕНСИИ В ЦАРСКОЙ РОССИИ*. Retrieved 4 30, 2016, from ЭЛЭКТРОННЫЙ АРХИВ: ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ ПЕНСИОННОЙ СИСТЕМЫ В РОССИИ: http://pfr.pba.su/Categories/Index/11
22. Совет Народных Комиссаров РСФСР. (1924, 6 28). Постановление СНК РСФСР "Положение о преподавателях рабочих факультетов".
23. ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი. (2013). *საჭიროა თუ არა საპენსიო რეფორმა?* თბილისი: ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი.
24. კოჰენი, ლ., მანიონი, ლ., & მორისონი, ჟ. (2011). *კვლევის მეთოდები განათლებაში.* თბილისი: აშშ საერთაშორისო განვითარების სააგენტო.
25. პოლიტიკური კოალიცია „ქართული ოცნება“. (2012, 2 21). პოლიტიკური კოალიცია „ქართული ოცნების“ სადამფუძნებლო დეკლარაცია.
26. საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო. (2016, 4 5). *საქართველოს საპენსიო რეფორმა.* Retrieved 4 30, 2016, from საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო: http://www.economy.ge/ge/publications/our/saqartvelos sapensio reforma
27. საქართველოს მთავრობა. (2014, 6 17). საქართველოს სოციალურ ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია „საქართველო 2020“.
28. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. (2014). *ხელფასები.* Retrieved 6 3, 2015, from http://geostat.ge/?action=page&p_id=148&lang=geo
29. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. (2015). *დასაქმება და უმუშევრობა.* Retrieved 6 3, 2015, from http://geostat.ge/?action=page&p_id=145&lang=geo
30. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. (2016). *მოსახელობის 2014 წლის საყოველთაო აღწერის ძირითადი შედეგები.* Retrieved 4 28, 2016, from http://geostat.ge/cms/site_images/_files/georgian/population/Census%20Release_GEO_2016.pdf

ახალგაზრდა მკვლევართა ჟურნალი. №3, ივლისი, 2016

Journal of Young Researchers. No. 3, July, 2016

Georgian Political Democratization through European Perspectives

Inga Tsintskiladze*

Ph.D. Student, Department of Political Sciences,
Faculty of Social and Political Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

რეზიუმე

წინამდებარე კვლევის მიზანია საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობების სპეციფიკურ კონტექსტში შესწავლა. კერძოდ, სტატიაში ყურადღება გამახვილებულია საქართველოში დემოკრატიული ინსტიტუტების ჩამოყალიბების პროცესზე ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის ჭრილში. სტატია მიზნად ისახავს ევროკავშირის, როგორც საგარეო აქტორის როლის წარმოჩენას საქართველოში მიმდინარე რეფორმების პროცესში. კვლევა ეხება საქართველოში ინსტიტუციურ იზომორფიზმს ევროკავშირის მიერ ევროპეიზაციის პროცესში გამოყენებული ორი ინსტრუმენტის -- სოციალიზაციის და პირობითობის ამოქმედების შედეგად. სტატიაში ნაჩვენებია, რომ ევროკავშირის პირობითობის პრინციპი ხელს უწყობს ქვეყანაში შიდა ინსტიტუციური ცვლილებების დაჩქარებას, ხოლო სოციალიზაციის პრინციპი - ევროპული ნორმების და ღირებულებების გავრცელებას.

ქართული პოლიტიკის მიერ ევროკავშირთან აღებული ინტეგრაციის კურსი გულისხმობს ევროპული სტრანდარტების შესაფერისი სისტემის ჩამოყალიბებას და ყველა იმ მექანიზმის სრულად ამოქმედებას, რაც ქვეყანას გამოწვევების დაძლევაში შეუწყობს ხელს. როდესაც ევროკავშირის და პარტნიორი ქვეყნების ურთიერთობების ჩარჩო ეფუძნება პირობითობას, პარტნიორი ქვეყნები იწყებენ ამ ახალი რეალობისადმი შეგუებას სხვადასხვა რეფორმის გზით. რეფორმები, როგორც წესი, ითვალისწინებს ინსტიტუტების დემოკრატიულ მოდერნიზაციას. ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის ფარგლებში საქართველო-ევროკავშირის თანამშრომლობა საერთო ღირებულებებს ემყარება, როგორიცაა დემოკრატიული მმართველობა, კანონის უზენაესობა, ადამიანის უფლებათა და ძირითად

* *E-mail: inga-87@mail.ru*

თავისუფლებათა პრინციპების პატივისცემა. ევროკავშირთან თანამშრომლობის ხარისხი დამოკიდებულია საერთო ღირებულებების ერთგულებაზე საქართველოს მხრიდან და ქვეყნის უნარზე განახორციელოს ევროკავშირთან ერთად დასახული პრიორიტეტები ევროპული ნორმების და პრინციპების შესაბამისად.

საკვანძო სიტყვები: ინსტიტუტები, დემოკრატია, პოლიტიკა, პარტნიორობა

Abstract

The following research attempts to undertake an in-depth study of EU-Georgia relations in a specific context. In particular, the aim of the research is to show democratic institutional developments in Georgia in the context of the European Neighborhood Policy. The role of the European Union as an external actor is shown in the article. Institutional isomorphism in Georgia is presented in the context of EU's mechanisms of impact such as socialization and conditionality. According to the research hypotheses European Union's principle of conditionality helps accelerate institutional changes in Georgia and the socialization principle helps spread European norms and values in the country. Georgian politics of European integration implies development of a system relevant to European standards. When relations with the European Union are based on the principle of conditionality partner states start to implement reforms with the aim to modernize and democratize institutions. Within the European Neighborhood Policy partnership between the EU and Georgia are based on common values such as democracy, rule of law and respect for human rights. Level of partnership with the European Union depends on Georgia's progress in reforms.

Keywords: Institutions, democracy, Policy, Partnership

1. Introduction

Development of democratic institutions is listed as one of the main priorities in the EU-Georgia Association Agenda. Political relations between the European Union and Georgia builds on common interests and values such as democracy, the rule of law, respect for human rights and social cohesion.

The research aim is to show EU-Georgia relations in the context of the European Neighborhood Policy as well as to describe impact of this policy on development of democratic institutions in Georgia. More specifically it is an attempt to further explore the consistency of EU policy in Georgia, follow its development and a number of its characteristics along with the democratic performance of Georgia since its involvement in the European Neighborhood Policy.

There are two hypotheses in the research: 1) European Union's principle of conditionality helps accelerate institutional changes in Georgia; 2) The EU's principle of socialization helps spread European norms and values in the country.

F. Schimmelfennig describes mechanisms of EU's impact beyond the member states (Schimmelfennig, 2007). He divided these instruments according to the logic of consequences and logic of appropriateness. As Schimmelfennig (2007) says conditionality and socialization are the main mechanisms of EU's impact beyond the member states. In case of conditionality the European Union offers something to a partner country, for example, financial aid, access to the EU market and therefore, demands something in return.

Geopolitical events and partnership with the European Union play an important role in the transition process in Georgia.

2. Theoretical Framework and Methodology

Theoretical framework of the research is P. DiMaggio's and W. Powell's theory of institutional isomorphism. P. DiMaggio and W. Powell identify three mechanisms through which institutional isomorphic change occurs, each with its own antecedents: 1) coercive isomorphism that stems from political influence and the problem of legitimacy; 2) mimetic isomorphism resulting from standard responses to uncertainty; 3) normative isomorphism associated with professionalization. While the three types intermingle in empirical setting, they tend to derive from different conditions and may lead to different outcomes (DiMaggio & Powell, 1983, p.150). For our research theoretical framework of coercive isomorphism seems more relevant. According to P. DiMaggio and W. Powell coercive isomorphism results from both formal and informal pressures exerted on organizations by other organizations upon which they are dependent and by cultural expectations in the society within which organizations function. Such pressures may be felt as force, as persuasion or as invitations to join in collusions (DiMaggio & Powell, 1983, p.150).

Methods of content-analysis and comparative-analysis are used in the article. The empirical research is based on method of in-depth interview with experts who have relevant qualification and publications concerning the research topic. The interviews were carried out face to face and in total 10 in-depth interviews have been conducted. Based on content-analysis scientific publications, official statements and reports are examined. The method of comparative-analysis includes a comparative study of Georgia's previous and current political system.

3. Literature

There are many different scientific publications, documents, official statements and reports concerning the process of Europeanization and development of democratic institutions in Georgia.

Different publications, documents and official reports are examined in the article based on content-analysis method. The European Union's mechanisms of influence such as conditionality and socialization are analyzed according to F. Schimmelfennig's work "Europeanization beyond Europe". According to Schimmelfennig (2007), conditionality and socialization are the main mechanisms of EU's impact beyond the member states. He stated, "Before the 1990s, EU external relations had been notable for their apolitical content and for the principle not to interfere with the domestic systems of third countries. Since the beginning of the 1990s, however, democracy, human rights and the rule of law have become "essential elements" in almost all EU agreements with third countries, as both an objective and a condition of the institutionalized relationship" (Schimmelfennig, 2007, p. 11).

The dynamics of EU-Georgia relations are discussed in the article and important documents such as the Association Agreement and the Association Agenda between the European Union and Georgia are analyzed. A comparative analysis of institutional changes in Georgia is shown in the article as well.

There are different publications relating to the European Neighborhood policy and the EU as an external actor. T. Yakobashvili and K. Gogolashvili (2006) describe the European Neighborhood Policy and Georgia's perspectives in the article "The South Caucasus: Back and Forward to Europe". T. Gylfason (2009) describes development of private and public sector in Georgia in comparison with Estonia and researches the EU's role in the transformation process. M. Smith and K. Weber (2006) analyze the European Union's mechanisms of influencing neighbor countries. T. Borzel (2009) describes the European Neighborhood Policy and European Union's role in democracy promotion. In sum, different publications, documents and reports are examined in the article.

4. The European Union's principle of conditionality and socialization

Conditionality and socialization are European Union's mechanisms of impacting partner states. F. Schimmelfennig divided EU's mechanisms of impact according to the logic of consequences and logic of appropriateness. As Schimmelfennig (2007) says conditionality and socialization are the main mechanisms of EU's impact beyond the member states. In case of conditionality the European Union offers something to partner states, for example, financial aid, access to the EU market and therefore, demands something in return.

The Eastern Partnership declaration was an important step forward for the countries involved in the European Neighborhood Policy. The aim of the Eastern Partnership is to make relevant conditions for partner states for political association and economic integration. It is based on the principles of differentiation and conditionality. For effectiveness of the conditionality principle evaluation of a partner country's progress is important. The European Commission annually publishes progress reports concerning partner countries.

As V. Chkhikvadze says the European Union's principle of conditionality supports strengthening of institutions in Georgia and issues like visa liberalization, creation of the office of the personal data protection and antidiscrimination law are connected with the EU's conditionality principle (interview with V. Chkhikvadze).

In S. Kapanadze's opinion the European Union's conditionality principle had influence on re-

forms concerning human rights and minority issues in Georgia. As he says conditionality principle was most effective in visa liberalization process (interview with S. Kapanadze).

Principles of cooperation between the European Union and Georgia are given in the Association Agreement. According to article 2: "Respect for the democratic principles, human rights and fundamental freedoms, as proclaimed in the United Nations Universal Declaration of Human Rights of 1948 and as defined in the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 1950, the Helsinki Final Act of 1975 of the Conference on Security and Cooperation in Europe and the Charter of Paris for a New Europe of 1990 shall form the basis of the domestic and external policies of the Parties and constitutes an essential element of this Agreement" (Association agreement between the European Union and Georgia, p. 7).

According to Schimmelfennig (2007), conditionality is often contrasted with socialization. Such processes can also be directed at societal actors or driven by external governments. Broadly conceived, "communication" as a mode of governance, the EU's "constructive impact", and "social learning" cover the entire range of mechanisms based on the logic of appropriateness. The enabling impact more specifically describes the use of EU's policies and solutions by governmental and societal actors to add external legitimacy to their own political agenda. The EU promotes its constitutional norms such as human rights, the rule of law and democracy in its external relations (Schimmelfennig, 2007, p. 9).

In sum, for the EU as a regionally integrated system of liberal democracies, regionalism, regulated transnational markets and democratic constitutionalism define the essence of being "European". "Europeanization" then consists in promoting regionally integrated liberal democracies beyond its borders (Schimmelfennig, 2007).

Since the beginning of the 1990s democracy, human rights and the rule of law have become "essential elements" in almost all EU agreements with third countries as both an objective and a condition of the institutionalized relationship (Schimmelfennig, 2007). The wave of democratization increased the need to support new and fledgling democracies (Schimmelfennig, 2007). The EU's strategy was characterized by an aim to develop deeply institutionalized patterns of dialogue and cooperation as means of socializing political elites into a positive and consensual adherence to democratic norms. According to Youngs (2001), the socialization approach is designed to create opportunities for "imitation and the demonstration effects" and starts with very modest expectations of introducing the vocabulary of democracy into domestic discourse (p. 359).

5. EU-Georgia Relations

The European Neighborhood Policy is an important framework for EU-Georgian relations. Within the European Neighborhood Policy the European Union offers Georgia the closest possible political association and greater degree of economic integration. This goal builds on common interests and values such as democracy, the rule of law, respect for human rights and social cohesion. The ENP is a key part of the European Union's foreign policy.

Relations between the European Union and Georgia started in 1992 when Georgia regained its sovereignty in the wake of the break-up of the Soviet Union. The EU was one of the first to assist Georgia in the difficult early years of transition. The European Commission opened its Delegation to Georgia in 1995. By signing the Association Agreement (AA) in June 2014, relations between the EU and Georgia

have been brought to a qualitatively new stage. The Association Agreement foresees far reaching political and economic integration with the EU by significantly deepening political and economic ties, bringing Georgia closer to Europe. The EU and Georgia have also agreed concerning an Association Agenda which defines a set of priorities for the period of 2014-2016. The Association Agreement was initialled at the Eastern Partnership Vilnius Summit of November 2013.

The EU-Georgia Association Agreement is the outcome of the European Neighborhood Policy (ENP) launched in 2004 with the objective to bring closer the enlarged EU and its neighbours and to enhance prosperity, stability and security of all concerned. It helped to build ties in new areas of cooperation and encouraged Georgia's further approximation with European economic and social structures.

The European Union has appointed since July 2003 an EU Special Representative for the South Caucasus (EUSR). This underpins the EU's commitment to actively contribute to the peaceful resolution of conflicts and confidence-building efforts in the South Caucasus while reaffirming Georgia's territorial integrity and sovereignty.

The EU-Georgia Association Agreement is part of a new generation of Association Agreements with Eastern Partnership countries and provides a long-term foundation for future EU-Georgia relations without excluding any possible future developments in line with the Treaty on European Union. This ambitious and pioneering Agreement represents a concrete way to exploit the dynamics in EU-Georgia relations focusing on support to core reforms and sector cooperation (Association agreement between the European Union and Georgia).

The association Agenda between the EU and Georgia provides for a list of priorities for joint work for the period 2014-2016.

The following common principles guide implementation of the Association Agenda:

- Actions undertaken through the Association Agenda should be implemented in the spirit of the overall objective of political association and economic integration;
- Priorities of the Association Agenda complement responsibilities of the EU and Georgia to implement the provisions of the EU-Georgia Association Agreement once it enters into force;
- The Association Agenda should be implemented in full respect of the principles of transparency, accountability and inclusiveness;
- The Association Agenda involves an engagement from both sides in its implementation;
- The Association Agenda aims to achieve tangible and defined results through the progressive implementation of practical measures;
- The Parties recognise the importance of supporting agreed priorities through appropriate and sufficient political, technical and financial means;
- Implementation of the Association Agenda will be subject to annual reporting, monitoring and assessment. Progress will be reviewed under the relevant agreements (The Association Agenda between the European Union and Georgia, p.1-2).

The EU's support is provided in the context of the overall priorities for assistance in favour of Georgia, as outlined in the ENI Single Support Framework (SSF) and in the multi-country programming under the European Neighbourhood Instrument (ENI) as part of the overall funding available for Georgia and in full respect of the relevant implementation rules and procedures of EU's external assistance.

As O. Reisner says the European Union contributes to strengthening the civil society as an actor and partnership with the EU could be used as an opportunity to overcome Soviet legacy and make the country more competitive in a globalized world (interview with O. Reisner).

In F. Feyerabend's opinion since the constitutional changes the parliament of Georgia plays a more

independent role and the system of checks and balances has improved. As he says social change in terms of value system is necessary for democratic developments (interview with F. Feyerabend).
As D. Dlouchy-Suliga says the EU has contributed a lot to Georgia's democratic development. In her opinion after the constitutional changes the role of the Georgian parliament has increased (interview with D. Dlouchy-Suliga).
The Association Agenda is applied for an initial period of three years which may be extended by mutual agreement. From the start of its application it replaced the ENP Action Plan as the principal vehicle for monitoring Georgia's progress within the European Neighbourhood Policy. Civil society is also encouraged to focus its monitoring activities on the Association Agenda (The Association Agenda between the European Union and Georgia, p.2).
As K. Gogolashvili says the European Neighborhood Policy is a systematic and complex policy of partnership which plays an important role in the transformation process. In his opinion the EU uses conditionality principle rather often, for example, in sector cooperation policies (interview with K. Gogolashvili).
In N. Samkharadze's opinion the European Union's role in democracy promotion in Georgia is very important and the EU's principle of conditionality helps accelerate institutional reforms (interview with N. Samkharadze).
Political dialogue and cooperation towards reforms in the framework of the Association Agenda seek to strengthen respect for democratic principles, the rule of law, good governance, human rights including the rights of persons belonging to minorities as enshrined in the core UN and Council of Europe Conventions and related protocols. It aims to contribute to consolidating domestic political reforms, in particular through approximating with the EU's acquis communautaire.
The dialogue and cooperation between the EU and Georgia aims to strengthen stability, independence and effectiveness of institutions guaranteeing democracy, the rule of law and respect for human rights in particular by:

- Ensuring that constitutional amendments, if contemplated, are subject to comprehensive consultation domestically and with the Council of Europe's Venice Commission;
- improving the balance between flexibility and stability of the constitution and strengthening the budgetary powers of the Parliament in line with the opinion of the Venice Commission;
- Ensuring respect for the roles of the Prime Minister and President under the constitution;
- Ensuring adequate checks and balances in the political system as Georgia undergoes transition from semi-presidential to parliamentary system.
- Pursuing implementation of the decentralization strategy in compliance with the European Charter of Local Self Government (The Association Agenda between the European Union and Georgia, p. 2-3)

Political dialogue between the EU and Georgia further intensified in 2014. An unprecedented meeting between the Georgian Government and the College of Commissioners took place in May 2014. In November 2014 the first meeting of the EU-Georgia Association Council took place and Georgia was the host of the Eastern Partnership Civil Society Forum in Batumi (European Commission, 2015).
According to European Commission's report Georgia made some progress towards deep and sustainable democracy. local elections in June and July 2014 are considered to have generally complied with international standards. Constitutional reform was initiated with the creation of a State Constitutional Commission. The role of parliament was strengthened. The National Human Rights Strategy and Action

Plan were adopted (European Commission, 2015). Overall Georgia made some progress in implementing the ENP Action Plan and the Association Agenda with achievements notably in the areas of human rights and fundamental freedoms and substantial progress in the visa liberalisation process (European Commission, 2015).

The EU-Georgia Association Agreement and related Association Agenda contain provisions to advance governance and human rights. In 2014, the Georgian Parliament unanimously adopted a national human rights strategy largely based on recommendations made by EU's Special Adviser, Thomas Hammarberg.

6. Comparative Analysis of Institutional Changes in Georgia

Constitutional changes in Georgia have strengthened the role of parliament in the political system. In October 2010, president Saakashvili decided to accept long-standing international recommendations to reduce the president's tremendous powers. By the president's order State Constitutional Commission was established on June 8, 2009. Basic actors in Georgian political and legal field agreed that constitutional changes were necessary. On October 15, 2010 the parliament finally approved the amendments to the Constitution on third reading. A new constitution was adopted which stripped the president of the right to initiate legislative proposals. The government would answer to the parliament which was tasked with electing the prime minister. The latter was empowered to appoint and dismiss government ministers, including the ministers of interior and defense which previously had been the president's domain (Demetrashvili, 2013).

Qualified experts as well as a group from the Venice Commission noted that the implemented amendments were definitely a step forward on the irreversible path of Georgia's democratic transformation (Nodia & Aprasidze, 2013). Most experts agree that parliamentary system of governance together with proportional electoral system can develop stable and inclusive democracy in post communist countries.

For assessing democratic standards not only the content of a constitution is important but also its role in real political process. Constitutionalism is one of the main elements of liberal democracies. Governments may change but the general principles, values and procedures in a political system should be stable.

Constitutional changes in Georgia which were adopted on October 15, 2010 were caused by internal and external challenges and transition process as well as critical positions from international organizations. In the resolution of the state constitutional commission it was indicated that constitutional amendments were adopted in order to develop a balanced political system which could ensure effective state functioning (Nodia & Aprasidze, 2013).

According to the constitutional amendments president remains head of state and Supreme Commander of the Armed Forces. President is the guarantor of national independence and unity of the country (Constitution of Georgia, Article 69). President is not leading internal relations any more. He represents Georgia in foreign relations (Constitution of Georgia, Article 69).

President has the power of veto over parliamentary decisions although it can be overrun by the parliament (Demetrashvili, 2013). Since 2013 president does not have the right to initiate referendums: this right will either be the prerogative of the parliament, citizens (on the strength of 200 thousand signatures of voters collected across the country) or the government. Thus the president's powers are considerably trimmed and the prime minister's extended.

Under the 2010 amendments the government became the supreme body of executive power account-

able to the parliament. In 2013 the prime minister acquired the right to appoint and dismiss members of the government (before he needed the president's consent) and is the head of government (Demetrashvili, 2013).

Since 2013 the parliament retained its right to declare a vote of no confidence in the government with a two-fifth majority (instead of the previous one-third). In view of constitutional amendments of 2010, the riddle who will rule the country is solved by the parliamentary rather than presidential elections. In 2012 the newly elected parliament appointed the prime minister which means that each and every one of the 150 parliamentary deputies acquired special functions.

According to the constitutional amendments a large part of legal documents require the co-signature of the prime minister. The supreme law specifies all legal acts which require countersignature. According to the reform the Constitutional Court of Georgia has become the only body to judge the legal procedure of impeachment. The Supreme Court has been totally excluded from this sphere (Demetrashvili, 2013).

After the October 2012 elections, the new government drafted amendments to the Law on Common Courts. These amendments were adopted on May 21, 2013. The Law entails many progressive statements on the transparency of the courts increasing role of judges. It aims to enhance independence of the judiciary system and is based on recommendations from international organizations as well as local non-governmental organizations.

One of the aims of the 2009-2010 reform was to increase the role of parliament in the political system. According to the constitution, "The Parliament of Georgia shall be the supreme representative body of the country. It shall exercise legislative power, determine the main directions of domestic and foreign policy, exercise control over Government activity within the realm of the Constitution, and perform other duties." (Constitution of Georgia, Article 48).

The constitutional amendments transformed Georgia into a parliamentary republic, thus putting even more emphasis on parliament and increasing its role within the political system. This has been a significant step towards creating conditions for the development of effective system of checks and balances (Demetrashvili, 2013).

According to the Constitution and the standing order of the Georgian parliament, the number of parliamentarians needed for setting up investigative and other temporary commissions has changed from one fourth to one fifth.

The European Union's Comprehensive Institution Building program aims to build effective institutions in order to assist Georgia in implementing the Association Agreement (AA) and the Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA). In the Parliamentary context, this calls for the development and consistent implementation of the multi-annual institutional Reform Plan (IRP). The IRP defines a vision and forms a foundation for enacting substantive institutional reforms to build up parliament's administrative capacities.

The Association Agreement between the EU and Georgia opens new perspectives for the country. It provides a clear political roadmap calling for intensification of the legal harmonization agenda. The parliament's role is crucial in this process.

As G. Badridze says within the Eastern Partnership the European Union supports establishment of stable neighborhood and partnership with the European Union is based on preconditions concerning transparent, democratic and effective institutions (interview with G. Badridze).

In A. Karaulashvili's opinion the European Union supports Georgia in implementation of re-

forms and there is a progress concerning judiciary, the system of checks and balances and human rights (interview with A. Karaulashvili).

According to the constitutional amendments of 2010 new principles of local self-governance were defined and a new VII[1] chapter appeared in the Georgian Constitution. On November 28, 2013 a draft Local Self-Government Code was presented at the Parliament's Procedural Issues and Rules Committee. The draft proposed to decentralize local self-government bodies by further increasing their scope and financial independence. In T. Turmanidze's opinion the reform of local self-governance is very important and the more decisions will be made at the local level the better it will be for the democratic process (interview with T. Turmanidze).

The constitutional changes in Georgia changed political system and play an important role in the transformation process.

7. Conclusions

This research was undertaken to provide a comprehensive research of democratic institutional changes in Georgia in the context of the European Neighborhood Policy. The dynamics of EU-Georgia relations as well as a comparative analysis of institutional changes in Georgia are shown in the article. Within the European Neighborhood Policy the European Union offers Georgia the closest possible political association and greater degree of economic integration. This goal builds on common interests and values such as democracy, the rule of law, respect for human rights and social cohesion. The European Neighborhood Policy is a key part of the EU's foreign policy. By signing the Association Agreement in June 2014 relations between the EU and Georgia have been brought to a qualitatively new stage. The Association Agreement foresees far reaching political and economic integration with the EU by significantly deepening political and economic ties bringing Georgia closer to Europe. This ambitious and pioneering agreement represents a concrete way to exploit the dynamics in EU-Georgia relations focusing on support to core reforms and sector cooperation. In sum, the article gives a comprehensive empirical examination of democratic institutional changes in Georgia in the context of the European Neighborhood Policy.

Bibliography

Association agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Georgia, of the other part, Official journal of the European Union.Association Agenda between the European Union and Georgia

Borzel, T. (2009). *Transformative Power Europe? The EU Promotion of Good Governance in Areas of Limited Statehood*. Berlin: Centre for European Studies. Constitution of Georgia

Demetrashvili, A. (2013). In G. Nodia & D. Aprasidze (eds.), *From Super Presidential to Parliamentary: Constitutional Changes in Georgia* (pp. 11-37). Tbilisi: Ilia State University Press.

DiMaggio, P. & Powell, W. (1983). The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review, Vol. 48, Issue 2.*

European Commission (2015). *Implementation of the European Neighborhood Policy in Georgia, Pro-*

gress in 2014 and recommendations for actions. SWD (2015) 66 final, Brussels.

Gylfason, T. (2009). Growing Apart? A Tale of Two Republics: Estonia and Georgia. *European Journal of Political Economy, Vol. 25, Issue 3*.

Nodia, G., & Aprasidze D. (2013). From Super Presidential to Parliamentary: Constitutional Changes in Georgia. Tbilisi: Ilia State University Press.

Schimmelfennig, F. (2007). Europeanization beyond Europe. *Living Reviews in European Governance, Vol. 2, N1.* Zurich: Center for Comparative and International Studies.

Smith, M., & Weber, K. (2006). The EU and the Governance of the Wider Europe: Theory and Practice. Conference Papers – International Studies Association.

Yakobashvili, T., & Gogolashvili, K. (2006). *The South Caucasus: Back and Forward to Europe*. Center for Applied Policy Research.

Youngs, R. (2001). *The European Union and the Promotion of Democracy: Europe's Mediterranean and Asian Policies.* Oxford University Press.

Interviews with: Ivane Chkhikvadze –EU Integration Program Manager at Open Society Georgia Foundation (18.09.2015); Sergi Kapanadze – Associate professor at Ivane Javakhishvili Tbilisi State University (21.09.2015); Giorgi Badridze – Senior research-fellow at Georgian Foundation for Strategic and International Studies (23.09.2015); Dorota Dlouchy-Suliga - Head of Political, Press and Information Section at the Delegation of the European Union to Georgia (23.09.2015); Tornike Turmanidze - Associate professor at Ivane Javakhishvili Tbilisi State University (24.09.2015); Florian Feyerabend - Scientific Associate at Konrad Adenauer Stiftung, Tbilisi (03.11.2015); Oliver Reisner - Professor at Ilia State University (03.11.2015); Nikoloz Samkharadze – Lecturer at Ivane Javakhishvili Tbilisi State University (03.11.2015); Kakha Gogolashvili – Director of EU studies at Georgian Foundation for Strategic and International Studies (04.11.2015); Archil Karaulashvili – First Deputy State Minister on European and Euro-Atlantic Integration (11.11.2015).

Appendices:

Table 1. EU funding through European Neighborhood and Partnership Instrument (ENPI) in 2007-2010. Source: Delegation of the European Union to Georgia

Support for democratic development, rule of law and governance	€31.5 million	26%
Support for economic development and ENP AP implementation	€31.5 million	26%
Poverty reduction and social reforms	€38.4 million	32%
Support for peaceful settlement of Georgia's internal conflicts	€19.0 million	16%
Total indicative ENPI allocation 2007-10	120.4	100%

Table 2. EU allocation of funds through the European Neighborhood and Partnership Instrument (ENPI) 2011-13. Source: Delegation of the European Union to Georgia

Democratic development, rule of law and governance	€45-63 million
Trade and Investment, regulatory alignment and reform	€27-45 million
Regional development, sustainable economic and social development, poverty reduction	€63-81 million
Peaceful settlement of conflicts	€9-18 million

ახალგაზრდა მკვლევართა ჟურნალი. №3, ივლისი, 2016

Journal of Young Researchers. No.3, July, 2016

MEET THE NEW SOVIET WOMAN OF 1920S: INCOMPATIBILITY OF STRENGTH AND FEMININITY

Salome Tsopurashvili *

Ph.D. Student Institute for Gender Studies, Faculty of Social and Political Sciences, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

რეზიუმე

სტატია აანალიზებს 1920-იანი წლების საბჭოთა კინოში ახალი საბჭოთა ქალის მოდელს. 1917 წლის რევოლუციის შემდეგ ახალი საბჭოთა სახელმწიფოს მიზანი იყო ახალი საბჭოთა მოქალაქეების შექმნა. „ახალი კაცისგან“ განსხვავებით, „ახალი ქალი“ მრავალი კამათისა და წინააღმდეგობის საგანი იყო. ეს გამოწვეული იყო იმ გარემოებით, რომ ახალი საბჭოთა ქალის ცნება კულტურულად მიღებული ფემინური იდეალის ხელახალ განსაზღვრებას მოითხოვდა: იგი თავდადებული აქტივისტი და დამოუკიდებელი ქალი უნდა ყოფილიყო. მიმდინარე დისკუსია მოიცავდა არა მხოლოდ ქალთა ცხოვრების წესის, არამედ მათი გარეგნობის, ფიზიკური აღნაგობისა და ტანსაცმელის განხილვასაც კი. სტატია იკვლევს, თუ რა შინაგანი წინააღმდეგობები ახასიათებდა ამ დისკურსს და აანალიზებს ახალი საბჭოთა ქალის სახეს მიხეილ ჭიაურელის მხატვრულ ფილმში „საბა“ (რომელიც ერთადერთია სახკინმრეწვის მიერ 1920-იან წლებში გამოშვებულ ფილმებში, რომელიც ასახავს თანამედროვე ყოფას ქალაქში) და განიხილავს მას უფრო ვრცელ კონტექსტში. ზოგად კონტექსტუალიზაციაში იკვეთება რომ ახალი საბჭოთა ქალის დისკურსით ხდებოდა არა ფემინურობის პოზიტიური რედეფინაცია, არამედ განკაცების წინ წამოწევა: მიუხედავად ძლიერი, აქტიური ქალის დამაჯერებელი რეპრეზენტაციისა, *„საბა“*-ში ფემინურობა კვლავ კოდირებულია როგორც სუსტი და პასიური, ხოლო სიძლიერე და აგენტობა განსაზღვრულია როგორც მასკულინური.

საკვანძო სიტყვები: ქალთა რეპრეზენტაცია, მუნჯი კინო, ახალი საბჭოთა ქალი.

Abstract

The aim of the article is to explore the New Soviet Woman model in 1920s Soviet cinematic representations, particularly in Georgian context. After 1917 revolution the new Soviet State aimed to create New Soviet citizens. Contrary to New Soviet Man, the New Soviet Woman was a question of many debates and controversies. This was caused by the fact that New Soviet Woman insisted on redefinition of culturally accepted feminine ideal: New woman was supposed to be an ardent activist and independent woman. The ongoing debate besides women's living mores also included their looks, both in terms of physical appearance and clothes. The article investigates the contradictions within the New Woman discourse, and analyzes the representation of a New

* *ელფოსტა: salome_tsopurashvili@hotmail.com*

Soviet Woman in Mikheil Chiaureli's *Saba* (the only Georgian film produced in the 1920s decade representing modern women) and situates it into a wider context. The overall contextualization reveals that the discourse of a Soviet woman did not redefine femininity in positive terms, but advanced immasculation: In *Saba,* regardless the persuasive representation of a strong, active woman, feminine is still encoded as weak and passive, whereas the strength and agency is defined as masculine.

Keywords: women's representation, silent cinema, New Soviet Woman,

Introduction

The Bolshevik revolution aimed to create a completely new structure: a socialist state inhabited with new kind of people. As historian Peter Kenez notes Bolsheviks "did not merely want to control the government, right wrongs and eliminate abuses; they aimed to build a new society on the basis of rational principles and in the process to transform human nature and create the new socialist human being" (Kenez 2001, p. 26). Regardless the audacious spirit and enthusiasm such radical transformation of mostly agricultural Russia (and other Soviet republics were no different), inhabited by vast number of illiterate population, was hardly a manageable task. The revolutionaries founded their optimism on a very existence of a new medium: cinema, which they viewed as a very powerful tool to communicate with and enlighten illiterate masses in order to accomplish their goals of society's transformation. Lenin's quote "the cinema is most important of all arts" (Taylor & Christie, 1994, p. 57) was so frequently cited and repeated both by party officials and press that became an actual slogan. Lenin and other Bolsheviks regarded cinema not because of its artistic potential, neither they could predict or sense the emergence of great soviet filmmakers in upcoming years that would not only bring international fame to the Soviet cinematography but also crucially influenced the filmmaking in general, but because they saw it as the most appropriate educative tool for the illiterate masses. Use of propaganda films seemed the easiest way to explain the revolution and educate population politically. In Soviet society cinema had multiple functions, which alongside such a major mission as the propaganda of the Bolshevik system and consciousness, also combined other "minor" tasks, which had "economic, educational, artistic and social aspects" (Rimberg, 1973, p. 39). The films were teaching and educating masses not only about political ideals, ideology and history but included everything that had to do with very much elementary activities, like how to eat, how to take care of hygiene, how to cross the street, etc. (Hochmuth & Bulgakowa, 2008). Cinema was expected to function as a weapon of soviet society's transformation, for creation of new soviet human beings. New Soviet Man and the New Soviet Woman were "two totemic figures," obsession with which, to put it in Lynne Attwood's and Catriona Kelly's words, was "one of the most characteristic features of the Soviet society in the 1920s and 1930s" (Attwood & Kelly, 1998, p. 256).

In the case of New Soviet Man it was easy; it was clear that he had to be "a highly moral, socialist paragon of virtue, dedicated to the final goal of communism" (Miller, 2010, p. 13), whereas the case of the New Soviet Woman was far more complicated. Obviously, she also had to embody all these characteristics, but this was not all. Contrary to the New Soviet Man, who fits in the accepted masculinity (strong, muscular, etc.), the New Soviet Woman required redefinition of femininity. Bolsheviks were very well conscious about women's oppression and supported their emancipation, which meant, putting it in

Alexandra Kollontai's words, turning "the self-centered, narrow-minded, and politically backward baba"- a female figure considered to be illiterate and superstitious, into "an equal, a fighter and a comrade" (Wood, 1997, p. 1). The Bolshevik government made steps to ameliorate women's condition: they facilitated divorce procedure, mandated equal rights and equal pay for women (although to what extent all these steps worked in reality in favor of women, and their controversial effects, is already a topic for a different paper). They even created a special women's section- Zhenodtel, responsible for work among women. Concept of "work among women" meant to reach out other women, to spread information about the new socialist state and women's rights in this state at nonparty meetings and to persuade regular female residents that cooperating with the state would have far more advantages, rather resisting it. All these issues, constituting „the woman question" were widely and intensively discussed and women's body was "a site for considerable contestations" (Grant, 2013, p. 72). The image of woman and the ideology of women's equality were used and modified by the soviet authorities in order to assure homologation for economic and demographic policy changes (Grant, 2013). Nikolai Korolev, a "respected doctor, with some influence", in 1924 "discussed the 'complete and unconditional emancipation' of women following the revolution and now they were viewed as being on an equal playing-field as men. The New woman, like her male counterpart, was strong, healthy and cultured" (Grant, 2013, p.74). But to what extent should a woman have been emancipated, be it on physical or social level? There was no unanimous answer to this question. Korolev had even designed three categories of female bodies: prerevolutionary ideal who was "poorly developed, with a long neck, narrow, sloping shoulders, a short torso, narrow pelvis and skinny legs," whose primary physical function was to be attractive to men; a "Tsarist times peasant housewife" with short neck, over developed-waist, prominent pelvis, long torso and short legs; and the third, ideal of the New Soviet Woman, who was in between these two. But it must be mentioned that Korolev still situated the emancipated Soviet woman in a domestic realm, and stressed her reproductive function (Grant, 2013). As Susan Grant remarks "while the state espoused female emancipation and equality between sexes, women's liberation was in fact ostensibly undermined and inhibited by the alleged physical, emotional and psychological disposition of women themselves" (Grant, 2013, p. 76). Despite the right of abortion, it was disapproved, the motherhood was still ideologically stressed and films often depicted economically and individually independent New woman, who either already was, or was about to become a mother, but she did not need a biological father when there was a state to take care of her and her child (Attwood, 1993). These representations varied, of course, but in Russian films it was a trend.

Nothing much can be said about the representation of New Soviet Woman in Georgian soviet silent films because contrary to Moscow productions, focusing on contemporary life, provinces (Leningrad, Ukraine and Georgia) were producing films situated in the past (Rist, 1925). It was not until the very end of the decade when Georgia's State Cinema Production offered films depicting contemporary life. Mikheil Chiaureli's *Saba*, (filmed in 1929) is the only film of Georgia's State Cinema Production, which is situated in a modern city and represents modern citizens: New Soviet Man and New Soviet Woman respectively. It centers on a city tramway driver Saba, who is addicted to alcohol and depicts his rehabilitation or, to put it in Oksana Bulgakowa's words (when she talks about the trends in films produced during this time), represents the cure of damaged "raw human material, necessary to create a New man" (Hochmuth & Bulgakowa, 2008, 1: 04:17). This cure also includes restoration of the damaged cell in the Soviet society's organism - a worker's family, and exposes meanwhile the tension between public and private realms. Positioning the public and private realms is interesting to explore in many ways, but this time I will only discuss it briefly in terms that it is a female role model, who personifies the public

realm on a symbolic level. On the example of *Saba*, I will examine what kind of New Woman's model was offered to Georgian audiences, using cinematic language analysis and situating this representation in a wider discourse using discourse analysis. By discourse analysis I mean examining the contemporary official discourse -newspaper reports and articles describing model of New Soviet Woman and comparing women's representation in *Saba* both to historical data and other cinematic representations.

Contextualizing *Saba*

Saba was filmed during the Cultural Revolution, taking place in the course of Stalin's five-year plan in 1928-1932. The Cultural Revolution, a Bolshevist version of Enlightenment, aimed to transform the Soviet Union population and to construct a New Soviet Man and a New Soviet Woman respectively. The concept of "Cultural Revolution" was first voiced by V. I. Lenin. In Peter Kenez's words, what Lenin meant when he spoke of the need of Cultural Revolution, was a "desperate need to catch up with the industrial and advanced West, and to overcome the dreadful weight of Russian backwardness," stating immediately that Lenin's successors had something "very different" in mind while using this term: "In this period [late twenties] cultural revolution represented a resurgence of utopian notions about the culture and politics and a demand for complete break with the past" (Kenez, 2001, p. 92). This implied the rejection of cultural pluralism existing during early twenties, as well as modifying and eradicating some types of daily behaviors and rituals that were inevitable in the epoch of rapid industrialization and forced collectivization. The Union needed a different pulse and life rhythm. Excessive alcohol consumption, very much characteristic of the working class, was one of these rituals that the Bolsheviks saw as "one of the most troublesome and intractable aspects of...prerevolutionary working-class culture" (Transchel, 2006, p. 6). The slogans "Alcohol is our class enemy" and "enemy of the cultural revolution" were widely cited in the press.

Cinema was expected to function as a weapon of soviet society's transformation, and compete and eventually replace two long-established lifestyle components in Russia that is the church and the tavern. It was Lev Trotsky who started to speak about the application of cinema in this respect in 1923: in an article published in *Pravda*, titled "Vodka, The Church and Cinema," he declared that cinema could successfully fight against alcoholism, persistent in Russian society, as well as against the church influence. In his opinion, cinema was "an instrument which we must secure at all costs" and that would be a great competitor for the public houses and churches equally (Taylor & Christie, 1994, p. 96). Stalin also echoed this idea in his Political Report in December 1927, stating that "it shall be possible to begin the elimination of vodka, by replacing it with such sources of income as the radio and the film" (Rimberg, 1973, p. 43). Lenin too was quoted to have said that it was only art that could substitute religion (Rimberg, 1973). These slogans became very often cited, echoed and repeated in the Soviet press. One caricature in *Kino* was even depicting the soviet cinematography as Saint George, holding a movie camera instead of a sword and a flag with inscription "Soviet Cinematography" as a lance; killing the dragon - alcohol (Fig. 1.).

Fig. 1

By the end of the decade "Cinema instead of Alcohol" became one of the most frequently repeated slogans in the Soviet press. In order to eliminate alcoholism the party was using various methods that besides the press propaganda included other means such as: delivering lectures, staging plays, arranging mock trials, agitational films, writing short stories and poems; a number of anti-alcoholic films were also released by collaboration of Narkomzdrav (People's Commissariat for Health Care) and Sovkino (State Committee for Cinematography) (Rimberg, 1973). It must be mentioned that alcoholism was not such an inherent problem for Georgian population (more extensively on this issue see below) as it was in Russia. Nevertheless, in the mid-late twenties the Georgian journals and newspapers (*Komunisti* [The Communist], *Mshromeli qali* [The Working Woman]) were also actively carrying an anti-alcoholic campaign. Mikheil Chiaureli's *Saba,* a release of Georgia's State Cinema Production aimed to expose the dark sides of alcohol consumption and inspire the working class to give it up. Chiaureli grasped the "hot" theme in various perspectives: following the All-Union Party Conference on Cinema, held on March 15-21, 1928, the Georgia's State Cinema Production elaborated a thematic plan that would allow the authors to take a proper pace in order to avoid the waste of the author's energy on "not appropriate" themes. These themes, among exposing lives of modern intelligentsia, modern mountaineers' life and the lives of Young Communist League members, included also the depiction of a modern city worker's life (Amirghanov, 1928). Even if the plot centers on a rehabilitation of "damaged raw material" and a tension between public and private realms in this process, *Saba* is the first film, which shows emancipated woman. While discussing it, I intend to examine what type of the New Soviet Woman was offered to Georgian audiences in the end of 1920s.

Saba has been always characterized as an "anti-alcoholism" film, but I would argue that actually it is more an "anti-domestic violence" film. Even if alcoholism was not an issue in Georgia,[a] this was not the case with domestic violence. The numerous letters and special propaganda short stories published in *Mshromeli qali*, testimony to it. In the script plot, domestic violence is obviously connected to excessive drinking: it exposes a city worker's domestic scene, and the society's (party's) effort to eliminate the protagonist's alcoholism eliminates the cases of domestic violence as well. In other words the film does not represent the domestic violence as a problem existing apart from alcoholism. Such coupling im-

plies that domestic violence cannot subsist in a worker's family on its own right, if the worker is not corrupted by an "enemy of socialism", which is alcohol in this case. The intervention of public realm's representatives into private household obviously creates a tension between these two spaces, which is dramatically exposed in the film. Whereas it is tempting to discuss *Saba* in these terms, as these are those major lines composing the filmic narrative, my interest here is to examine and explore what kind of representation a New Soviet Woman is provided in the film, and how she functions in the film's textual system rather than to investigate the tension between public and private realms in the late-twenties soviet society. Although exposing such a sensitive theme as domestic violence, I have to emphasize once again, the film does not center on female characters, and it's a man whose moral savior is ~~in~~ the focus of its development.

The original scenario for *Saba* was written by Sh. Alkhazishvili and A. Aravski. As already noted above, it depicts a story of a Tbilisi tramway driver Saba, who is addicted to alcohol and cannot help but waste all his monthly salary on drinks with his friends. When drunk he becomes violent and beats his young son, Vakthang (a pioneer gifted with engineering skills) and wife Veriko. Due to drinking and frequent scandals at home, first he is fired from work, and later Veriko, with the encouragement of the Young Pioneers leader Olgha, who is an agent of public realm divorces Saba. The latter becomes more desperate, until he (drunk) accidentally does not hit his own son. This tragic incident is followed by Saba's public trial. The court hall is decorated with anti-alcoholic posters and placards, one of them, hanged in the center reads: "Alcohol is enemy of Cultural Revolution". The workers judge Saba's life, and when the representatives of factory committee claim that "today we must try not only Saba, but the whole old world, alcohol is our class enemy, which ruins millions of people" (as voiced by the narrator), the case is generalized and it is clear that alcohol stands as a signifier of all the old-time evil. The lawyer defends him, but also the whole community takes Saba's side: his coworkers, who state that not only Saba has to be tried, but the whole collective, Veriko and head-bandaged Vakhtang (they appear unexpectedly during the trial). When, after giving a speech in front of judges Veriko rushes to Saba and gives him Vakhtang to hug, all the trial attendees also rush towards him, and it is not only Saba who hugs Vakghtang and Veriko, but the whole community.

The film ends with the Pioneers' demonstration against alcohol. The demonstration is very much theatrical: pioneers are carrying a coffin, where a bottle of wine is placed, and also alcohol damning messages posters and placards. Olgha is giving a fierce speech, as well as other young pioneers including Vakhtang, who demonstratively shakes his banded injured arm. Saba is approvingly looking at the demonstration from the tram, and sees Vakthang who holds a postcard "Father, do not drink". The gazes of future (that is Vakhtang) and of present once corrupted by the past (Saba) meet each other: the human damaged material is rehabilitated, cured and functional.

Public and Private

Saba deals with and reveals something more complicated than the mere fact of the restoration of the alcohol-damaged human material and a creation of a New Man per se. What is more interesting, in my opinion, is not the fact of having achieved a result (a New Soviet Man) but the processes: how and

through which strategies it is achieved. Further, hand in hand with alcoholism, the film reveals and exposes the household life scene that is also damaged by domestic violence, which (according to the plot) does not exist in its own terms, but is caused by alcohol and drunkenness. Via this direct link between alcohol and domestic violence, the film exposes how domestic violence is dealt by society that witness it, although without naming it as separate a problem: Saba is always blamed for drinking.

The witnessing audience is something to keep in the consideration during *Saba*'s analysis, which is especially interesting in terms of positioning the public and private realms. Alexandra Kollontai was arguing for the liberation from private closed familial system, that was considered as bourgeois and for creation of an open communal space, where there would be no division between "mine" and "yours", and everyone would pay attention with conscious awareness that these children belong to the community, first of all to the Bolshevik society; therefore, all the members were equally responsible for them (Kollontai, 1921). The party did worry not only about its workers' public activities, that is providing jobs and ideological education, but also "with its all effort was looking after the improvement of workers' private and familial conditions" as well (Burdzenidze, 1972, p. 93), which logically meant imposing certain surveillance on their private realms in order to ensure that their social and private behaviors were appropriate for "a truly Soviet working class" (Transchel, 2006, p. 100). Of course, domestic violence was inappropriate and it was also an issue to be eliminated from worker's families. Friedrich Elmer's *Fragment of an Empire,* produced the same year, was also addressing it among other problems (including working class drinking as well) present in the soviet society (Youngblood, 1992). *Mshromeli qali* was publishing thematic short stories, whose subject varied year after year according to current problems: emancipation of the oppressed pre-revolutionary woman, obligatory removal of burqas in Muslim communities, hypocrisy of men activists who were advocating Cultural Revolution and women's emancipation, etc. In 1926, the whole range of the stories where dedicated to the description how a woman delegate or otherwise party activist with high Bolshevik consciousness liberates an oppressed woman from domestic violence and helps her to get aliment from a verbally and/or physically abusive, unfaithful husband. Correspondents' letters, sent from various regions, were mentioning the productive work of women delegates, stating that now husbands are afraid to oppress their wives like in previous times, because they know that wives' conditions are monitored by women delegates.The journal also offered juridical advices/information. Intrusion of party activists into workers and peasants' family life, into their private space, obviously brings to the limelight the notion of public/private dichotomy and the tension existing between them.

Hannah Arendt in *The Human Condition* distinguishes two types of the "public", which are interconnected but nevertheless differ from each other (Arendt, 1998). The first is everything that is visible and hearable for everyone - things and facts on public display that create our reality. The second signifies the "world itself", a place where we all belong and occupy our places, from which we see things differently, from our own perspective: a common world. As Arendt illustrates metaphorically, "To live together in the world means essentially that a world of things is between those who have it in common, as a table is located between those who sit around it; the world, like every in-between, relates and separates men at the same time" (Arendt, 1998, p. 52). This "common world" is constituted by various pluralisms, eradication of which equally disrupts it. As Arendt argues, the distinction of public and private realms matches the distinction between what should be hidden and what should be shown. It is just the same as the distinction between political and household realms, which in between have an amorphous social (since the modern ages), which is neither public nor private "strictly speaking". Even if in a family circle everyone occupies different places and the perception of certain events is also seen from its members' dif-

ferent and multiplied perspectives, still it can never match to the perception from those different perspectives that emerge in the public realm. But the common world (the public realm) ends when in mass societies or during mass hysteria "all people suddenly behave as though they were members of one family, each multiplying and prolonging the perspective of his neighbor"; when pluralisms are eradicated and facts and things are seen "only under one aspect and is permitted to present itself in only one perspective" (Arendt, 1998, p. 58). According to Arendt, such confusion is the end of both: public and private realms.

Public and private spheres in the Soviet society, which intended to create one "super-human family" (to use Arendt's concept for what we call society), political organization of which in the Soviet case would constitute not a nation but a unification of different nations (an extended super-human family in a sense) were crucial factors. Walter Benjamin, who visited Moscow from late 1926 to early 1927, upon his return to Berlin wrote an essay "Moscow" where he stated that "Bolshevism has abolished private life" (Berhstein, 2006, p. 220). One of the basic factors in the process of putting private (household) space on public played the housing shortages, a characteristic problem of the Soviet Union and the communal livings. It turned impossible to distinguish private from public and practically obliged everyone to witness and participate in each other's private lives. I noted above (and I will discuss it in details below) that public realm is personified in Olgha. But the public realm manifests itself at two instances: firstly, when neighbors are witnessing domestic violence, the balconies are overcrowded and they are looking at it as at a spectacle (Fig.5, Fig. 6) and secondly, at Saba's trial. The family's private life is on public display and, and the very fact of being on display nolens volens insists on public realm's intervention. After just mentioned fight Veriko and Vakhtang spent the night sleeping on the stairs even if neighbors know they could not go home or elsewhere. Aware of living conditions in the early Soviet Union, the viewer is not surprised and does not wonder why no one offered a sleeping corner to the mother and child. Maybe a will of dramatization has its share, but the familiar audience knows that neighbors physically could not provide them with a free sleeping space. Here the housing shortage is present, although not articulated as a problem in the film.

Fig. 5

Fig. 6

Second time when public real manifests itself, is on Saba's trial. Actually this trial is a culmination, which shows that there is no distinction between these two realms. The idea of super human family (Arendt's concept of society, as mentioned above) is vividly expressed in the final court scene, when Veriko and Vakhtang reunite not only with Saba but also with the whole audience, as they approach and hug them

too, creating a close circle around them: it is not a reunion of a private concrete family, but the reunion and celebration of Saba's return to the public, state family (Fig. 7).

Fig.7

Besides these two scenes, the public realm is manifested through Olgha's character: she functions as public realm's agent who intervenes into the workers private space and tries to solve the problem. In a way she embodies a mother of the super-human family.

New Soviet Woman

In the film there are two main female characters: Saba's wife, Veriko, who experiences physical violence whenever he is drunk, an actor situated in a private realm, and a Young Pioneer Leader Olgha, who is an agent of the public realm and intervenes into a pioneer's family when she sees Vakthang beaten and finds out the reason. But as already known from the plot synopsis above, this intervention does not bring result immediately. Quite contrary, it takes a range of public realm's interventions into private one and at different stances to achieve the desired outcome --the cure of the damaged human raw material. But it is Olgha, who personifies the public realm, as she is the only public agent that we see acting throughout the plot emphasizing women's active social role in the society. When Olgha goes to talk to Saba, Veriko welcomes her: she is really eager and supportive of the public agent's intervention in her private domestic scene, as Veriko is unable to handle it all alone and definitely needs help. It is especially interesting to observe the contrast between these two women: contrary to heroines of other films, produced before *Saba*, they are no more differentiated by social hierarchy - both of them are modern working class women. The modernity is expressed here in such a simple marker as haircut: they both have the same short hairstyle. But this is the only trait alongside the class belonging that they have in common. In earlier film plots, women of the same class were generally embodying the similar characteristics, and were placed at the same position in terms of power relations determined by their class. Contrary to this, in *Saba* we see two female figures who belong to the same class, but regardless this factor they stand on different poles of power position/agency: whereas Veriko is weak, Olgha is strong. This weakness/strength also finds an expression in their looks: Olgha has masculine features - her physical construction is more robust and rough, corresponding to the emancipated woman's bodily shape designed by Korolev, while Veriko is tender and slim, fitting in the prerevolutionary beauty standards. The camera position and body language also reveal their power full/less position in the filmic narrative: during the conversation Olgha is shown from the low angle medium shot, using phallic gestures (as described by Oksana Bulgakowa (Hochmuth & Bulgakowa, 2008) while analyzing variations of body

language in Soviet films) emphasizing her powerfulness and authority, which belong to the masculine, in the masculine-feminine binary system (Fig.8). On the contrary, Veriko is shown from the high angle close up that indicates to her powerless and oppressed condition and exposes feminine passivity (Fig. 9). When waiting for Saba, two women are shown within the same frame in multiple shots followed one by another: Olgha is in the front plan, with strengthened back, reading something, whereas Veriko is on the second plan, shriveled with her head hanging (Fig. 10). The waiting for Saba scene lasts for fifteen seconds, but nothing changes much (Fig. 11, Fig. 12): Olgha remains in the front plan, rigid and concentrated on the newspaper, that is public life and social activity, and Veriko remains in the same powerless oppressed position, either with her head hanging or desperately staring in the space. But this time the intervention of the public agent into private sphere is fruitless: the news that Saba has been fired from work, does not leave the space for further discussion.

Fig.8

Fig.9

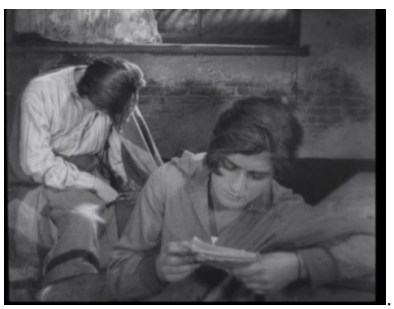

Fig.10

Fig. 11

Fig. 12

Another day, when Saba hears how Olgha (who has developed a close relationship with Vakhtang and Veriko meanwhile) encourages Veriko to divorce, another sequence of violence erupts, which this time also includes Olgha as a target and consequently ends up with the trial and divorce.

Even though the film shows how the collective, public realm saves Saba, it is not only Saba, who needs to be saved in the film. First of all, it is Veriko, a "damsel in distress." Her "damsel in distress"- vulnerable and powerless position is depicted in a cinematic language: the camera mostly shows her from high angle when she is alone in the frame, or covered face (for example, in the tavern scene, after domestic violence has publicly taken place. Fig. 13, Fig. 14, Fig. 15) and in the court, when she defends Saba, indicating that she needs the

Fig.13

Fig.14

Fig.15

Fig.16

community's assistance for help, holding her hand towards the court as if she asks for savior from drowning (Fig.16). Veriko, before final reunion of the collective family, is saved not by some "knightly" man, but by Olgha with her assistance, encouragement and support: after the first visit, Olgha frequent-

ly comes to Vakhtang and Veriko, and on the divorce trial she is sitting next to her, representing her interests, creating an example of women's solidarity and backing. Olgha is an androgynous agent of the public realm. Besides her apparent masculine features and powerful gestures, she also manifests caring -a feature of motherliness: it is with her intervention that the problem is eradicated from the domestic scene and she does it because she cares for Vakthang. In the ideological climate where motherhood was vividly stressed, and often represented as a way of liberation in the films, as Lynne Attwood argues[b], I guess we cannot dismiss Olgha's figure as embodying motherliness of the super-human family: she nurtures and educates young pioneers-children of the State (although to what extent portrayed naturally/schematically is evidently a debatable question). The disposition of Olgha and Veriko on the opposing powerful/masculine and powerless/feminine poles is also manifested in their life occupations: Olgha, a leader of Young Communist League, is a social activist, public realm's agent; whereas Veriko earns her life doing laundry - a traditional domestic female labor - is a signifier marking her passive, oppressing and domesticating feminine position. In *Saba* an image of a modern soviet woman embodying full agency and independence is produced by Olgha's character. Even if on the symbolic level she personifies the public realm, "mother of the super human family", nevertheless, it does not give a possibility to assume that femininity has acquired "positive" terms: taking into consideration Olgha's androgyny, contrasted to suffering feminine Veriko, it becomes evident that regardless the persuasive representation of a strong woman, feminine is still encoded as weak and passive, whereas the strength and agency is defined as masculine.

Situating *Saba*'s female representations in a wider discourse

In this section I will look at the general representations of the New Soviet Woman and see to what extent they apply to Olgha's character. The process of turning women into more active agents, the goal that was on party's agenda even before the revolution (as they represented half of the population and consequently their support for the new order was crucial) was reflected in women's look as well, that would give a picture of a new woman dressed in more masculine fashion. In Russia it was common to the extent that it was a stereotype. The "metteur en scene" Foregger and dramatist Vladimir Mass, created theater masks for "types," the leather-jacketed woman, "who spoke only in slogans and militated, in imitation of Kollontai, for 'the theory of free love'," was one of these models representing "generalized expression of real-life people" (Yutkevich, 1973, pp. 25-26). Although, this type of women was not approved by everyone even among the revolutionaries: as Lynne Attwood observed, Eisenstein was against such a militant female type in general: quoting *Novy Lef* critic in *October* Eisenstein, who was an ardent supporter of Bolshevik revolution did not only make a satire of women soldiers defending the Provisional Government, but women in military in general. It is obvious if we compare them to the Bolshevik women in the same film, who are not fighting with arms, but fulfill administrative duties (Attwood, 1993). We can assume that such a "militant" type might have been quite common in Georgia as well, appealing to a letter giving advice to the women delegates how to work with peasant women and also pointing to the dressing style among other things, published in *Mshromeli qali* in 1924 (that time called *Chveni gza* [Our way]). The author (certain S. Afaneli) stated that "it is true that there are workers and

peasants in our party, but it is not enough to only have a peasant surname. Rather it is necessary to have such a method of approach and appearance that a working woman is pleased when she sees you. And if you cut your hair shortly, dress in tuzhurka [military type leather jacket] and put on a zhoke [a masculine type hat] and moreover, stick a cigarette in your mouth, and go to a peasant woman like this, she will not look at you at all, and she will not believe you, even if you talk thousands of pearl words. Working among city women is another matter. These women are more developed, but self-restraint is still necessary, as you will also meet here old-fashioned women" (Afaneli,1924, p.34). Elizabeth A. Wood, as a result of analyzing early twenties Russian journals, argues that "destroying all 'femininity' in herself, failing to be an 'object of pleasure' for her husband" (1997, p. 204) was a common charge made against New Soviet Woman. The New Woman was not quite popular among communist men either: according to Elizabeth A. Wood, the communists as husbands were "no better and sometimes were worse than ordinary workers and peasants" - they did not let their wives to attend meetings or be politically active and they did not want a New Soviet Woman as a wife, but were rather going for non party women; quoting one of them as saying that "he really didn't see a kommunistka as a woman; she was more a comrade at work" (Wood, 1997, p. 205). The situation was very much similar in Georgia. *Mshromeli qali*'s correspondents were also complaining multiple times that the communists did not encourage their wives' party activities but rather "pickled them at home" as one of them sarcastically remarked (Khutsishvilisa, 1924). Thus the outlines of a New Woman in 1920s are the following: militant masculine looking activist, vigorously involved in public realm, although this image was not much appealing for communist men themselves. Olgha,- the only representation of the New Soviet Woman provided in Georgian silent films of 1920s,- perfectly fits in the provided descriptions: she is militant like Foregger' s and Mass's leather jacketed woman, (or an activist woman as described by Afaneli), she ardently preaches and uses phallic gestures. She is androgenous and we only see her as an ardent activist and comrade.

I have already noted above that *Mshromeli qali* was informing women workers and peasant women about the local and international politics, the party's activities, simultaneously providing them with educational information of different types: starting from geography and ending with how to take care of various maladies, live-stock, etc. It is also very interesting to follow the journal's line of thought in terms of observing the kind of woman it was promoting: during mid-twenties it was calling and encouraging women to become actively engaged in the party work and the building of communist state, to provide the journals with letters from provinces, be actively involved in elections, in women's circles, etc. However, starting from the late 20s, the journal's temper changes: the issues become strikingly feminized in terms of offered themes: the politics is still in focus but now the journal gives advices not to women activists but rather to housewives; a new section, displaying models of clothes for women and children is introduced with an accompanying instruction how to sew them (initially it appears in the September-October issue of 1928, Fig. 17), and the journal dedicates a long section to recipes, as well as how to take care of clothes and gardening. According to Elizabeth A. Wood, in the beginning of twenties there was an active debate on the modes of life, which among such essential issues as bribe-taking, drinking, religiosity and anti Semitism as reasons of excluding from the party, also included such topics as the line between "freedom" and "decadence" in sexual matters, spouse responsibilities towards each other and their children, and whether young Komsomol men should wear ties, while women rouge and lipstick (Wood, 1997). It is obvious that the issue of the New Woman was a question of debate and Olgha's type was not unanimously approved. In fact the discourse around New Woman was quite hybrid. In *Mshromeli qali* there are invocations to be involved in the military service and learn how to

shoot, but the photograph of the "best women shooters" predominantly displays not the leather-jacket masculine type women activists, like Olgha, but rather feminine, elegantly dressed women (Fig. 18). Even if "equality" of the 1920s assumed that "women should be exactly the same as men" (Turovskaya, 1993, p. 144) by the beginning of thirties it became clear that women had to preserve their femininity, no matter how masculine their job was. *Rabotnitsa* guaranteed its readers that "female workers on the Motrostroi [acronym for Moscow subway construction project] exchanged their overalls for fashionable dresses at the end of the working day: 'if you were to meet one of our female metro-builders at the theater or a party, you would not be able to guess that she works underground"' (Attwood & Kelly, 1998, p. 274). The change of mood of *Mshromeli qali* reveals an existing internal contradiction in the discourse of femininity as advocated by the party and shows signs of drastic changes in the construction of the new woman's femininity in Stalin's time to come: according to Lynne Attwood, the 1930s were marked with a new attitude towards dress and appearance, which encouraged women to dress in a more feminine but simultaneously practical style (Grant, 2013).

Fig. 17

Fig. 18

Conclusion

As illustrated, the New Soviet Woman was subject to many controversies. Even if it was unanimously clear on the party agenda that women had to emancipate and take the same position in the soviet state as men, they had to become comrades and women citizens, it was not quite clear what this camaraderie meant. The equality assumed that women should be the same as men, hence they should perform the same traditionally masculine tasks, be the same ardent activists, etc. Besides ideological transformation, it implied changes in look as well. Femininity and agency were incompatible in the New Woman. But this kind of "the same as man" image of women was not greeted even by Bolshevik men, when it came to choosing a partner. They did not find a "comrade" appealing a bit as Elizabeth A. Wood shows (1997). This internal antimony within the discourse caused the modification and manipulation with the

official image of the Soviet woman. In order to explore what a Soviet woman's role model was in the Georgian context in 1920s, I have examined women's representations in Mikheil Chiaureli's *Saba,* which is the only film of the decade offering the images of modern women juxtaposed with the representations/line of women workers journal. In *Saba* women are no opposed in the frame of class binary system anymore, that was widely characteristic to Georgian films in the beginning and mid-20s. The women in the film: Veriko and Olgha are modern women from the working class. It is the camera and their positioning in the frames that define their different social positions: as already noted above Veriko is mostly shown from the high angle shot, which emphasizes her vulnerable position, whereas Olgha, on the contrary, is framed from the low angle shot. Besides the shot angles, Olgha's powerful position is manifested by the frequent use of phallic gestures while talking. Contrary to Veriko, who is in the need of help, passive and slim, Olgha is robust and has a masculine appearance. Olgha is an androgynous agent of the public realm. Besides her apparent masculine features and powerful gestures, she also manifests caring-a feature of motherliness (I read it as a motherliness and not as a male protectiveness, considering that she nurtures young pioneers and appears something like a social mother): owing to her intervention the problem is eradicated from the domestic scene. An emancipated image of a New Soviet Woman embodying full agency and independence is produced. Although as the examination of *Mshromeli qali* (and Russian journals) showed, this image was not unanimously agreed on and the New Soviet Woman was subject to controversies. Nevertheless, Olgha's character does not give chance to assume that femininity in the film and in the ideological discourse generally–has acquired "positive" terms: taking into consideration the androgyny of Olgha, contrasted to suffering feminine Veriko, including their life-earning occupations (Olgha's outdoor, social activity and engagement in an open space and Veriko's job of doing laundry in her household, a traditional feminine, passive employment) it becomes evident that regardless the persuasive representation of a strong, active woman, feminine/femininity is still encoded as weak and passive, whereas the strength and agency is defined as masculine.

Bibliography:

Afaneli, S. (1924). Mushaoba qalta shoris sofelshi [Working amidst women in villages]. *Chveni gza, 10,* 33-34.

Amirghanov N. (1928, June 5). Sastsenaro saqme sakartvelos sakkhinmretsvshi [Cinema script business in Georgian State Cinema Production]. *Komunisti*, p. 7.

Arendt, H. (1998). The public and private realm. In *The Human Condition* (M. Canovan, Trans.), (pp. 28-59). Chicago, IL: The University of Chicago Press. (Original work published in 1958)

Attwood, L. & Kelly, C. (1998). Programs for identity: The 'New Man' and the 'New Woman'. In C. Kelly and D. Shepherd (Eds.), *Constructing Russian culture in the age of revolution: 1881-1940* (pp.256-290). Oxford: Oxford University Press.

Attwood, L. (1993). Women, cinema and society. In L. Attwood (Ed.), *Red women on silver screen: Soviet women and cinema from the beginning to the end of Communist era* (pp. 19-132). London: Pandora Press.

Bernstein, F.L. (2006). The withering of private life: Walter Benjamin in Moscow. In C. Kaier & E. Naiman (Eds.), *Everyday life in early Soviet Russia, Taking the revolution inside* (pp.217-229). Bloomington, IN: Indiana University Press.

Burdzenize, N. (1972). *Politmasobrivi mushaoba saqartvelos qalta shoris 1921-1929* [Political and Massive Work among Georgian Women in 1921-1929]. Tbilisi: Metsniereba.

Chkheidze, N. (2013). An interview enclosed to *Saba* (DVD), issued in the frame of the conjoined project of journal *Tskheli Shokoladi* and Georgian Film.

Grant, S. (2013). The quest for an enlightened female citizen. In *Physical culture and sport in Soviet society: Propaganda, acculturation and transformation in the 1920s and 1930s* (pp. 72–98). New York, NY: Routledge, Taylor& Francis Group.

Hochmuth, D. (producer), Bulgakowa O. (director) (2008). *Factory of gestures: Body language in film.* [DVD]. Stanford: Stanford Humanities Lab.

Kenez, P. (2001). *Cinema and Soviet society: From the revolution to the death of Stalin.* London: I.B. Tauris & Co Ltd.

Khutsishvilisa, M. (1925). Qalta shoris mushaoba Dushetis mzrashi [Work among women in Dusheti]. *Chveni gza*, *17-16*, 36-37.

Kollontai, A. (1921).Theses on Communist morality in the sphere of marital relation, (A. Holt, Trans.). Retrieved from https://www.marxists.org/archive/kollonta/1921/theses-morality.htm

Makharadze, I. (2014). *Diadi munji: Qartuli munji kinos istoria* [History of Georgian Silent Film]. Tbilisi: Bakur Sulakauri Publishing House.

Miller, J. (2010). *Soviet cinema, politics and persuasion under Stalin* (pp.1-14, 53-56). London, New York: I.B. TAURIS.

Rimberg, D.J. (1973). *The motion picture in the Soviet Union: 1918-1952: A sociological analysis.* New York, NY: Arno Press, A New York Times Company.

Rist, Y. (1925). Proshloe i nastojashee [Past and present]. *Sovetskii ekran, 3*, 2.

Transchel, K. (2006). *Under the influence: Working-class drinking, temperance, and Cultural Revolution in Russia, 1895-1932.* Pittsburgh, PA: University of Pittsburgh Press.

Trotsky L. (1994). Vodka, the church and the cinema. In R. Taylor &Ian Christie (Ed. & Trans.), *The Film Factory, Russian and Soviet cinema in documents 1896-1939* (pp. 94-97), Abingdon: Rutledge. (Original work published in 1923)

Turovskaya, M. (1993). Women's cinema in the USSR. In L. Attwood (Ed.) *Red women on silver screen: Soviet women and cinema from the beginning to the end of Communist era* (pp. 133-140). London: Pandora Press.

Wood, E.A. (1997). *The baba and the comrade: Gender and politics in revolutionary Russia* (pp.13-48, 194-222). Bloomington, IN: Indiana University Press.

Youngblood, D.J. (1992). Cinema as social criticism: The early films of Fridrikh Ermler. In A. Lawton (Ed.), *The red screen, politics, society, art in Soviet cinema* (pp. 66-89). London: Routledge.

Yutkevich, S. (1973). Teenage artists of the revolution. In L. Schnitzer, J. Schnitzer and M. Martin (Eds.) (D. Robinson, Trans.), *Cinema in revolution, the heroic era of the Soviet film* (pp. 11-42). New York, NY: Hill and Wang.

---

[a] Contemporary Georgian critics often remark that the fight against alcoholism was not inherently Georgian and it was more a "Russian" problem (Makharadze, 2014); also it was not vodka, but rather consuming wine that was an authentic and widespread ritual in Georgian citizens' lives.

[b] In particular on the example of Vsevolod Pudovkin's *Mother,* where a peasant woman becomes a political subject through her son and her son's friends, and Abram Room's *Bed and Sofa (*Attwood, 1993*)* where the female protagonist refuses to make an abortion and leaves her two men to search a new life with her baby instead), and woman's stressed economical and individual independence was very frequently juxtaposed with maternity (in Fridrikh Ermler's *Katka the Apple-seller* for example.